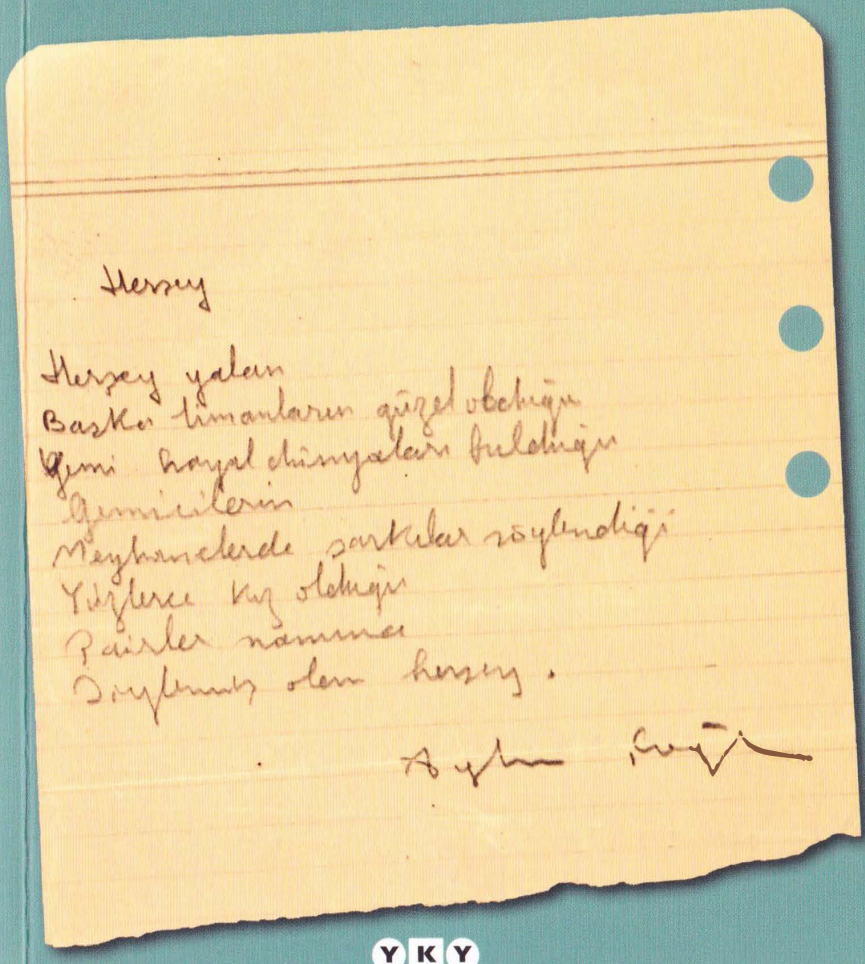
ŞİİR

"Adım Ece Ayhan Çağlar..."

Hazırlayan
Tunç Tayanç

YKY
Yapı Kredi Yayınları

"Adım Ece Ayhan Çağlar..."

Ece Ayhan (Datça/Muğla, 1931-İzmir, 12 Temmuz 2002). Şiirimizin en önemli "modern ustalarından biri" olarak adlandırılır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İlk şiiri 1954'te *Türk Dili*'nde yayımlandı. Bu dönemde, sonradan ilk kitabı *Kınar Hanımın Denizleri*'ne (1959) aldığı, kendine özgü çağrışımlar ve göndermelerle örülü şiirleriyle hem Türk şiirinde hem de İkinci Yeni'nin içinde kendine farklı bir kanal açtı.
1965'te yayımladığı *Bakışsız Bir Kedi Kara* ve 1968'de yayımlanan *Ortodoksluklar*'la neredeyse bütünüyle "özel bir dil" halini alan bu şiir, Ayhan'ın, 1973'te yayımladığı ve daha geniş bir okur kitlesince alımlanan *Devlet ve Tabiat*'ıyla birlikte bu kez de "sokağın diliyle" okurunu (ve izleyicilerini) oluşturdu. 1977'de yayımlanan ve kitapla aynı adı taşıyan ünlü şiirini ve ilk dört kitabını içeren *Yort Savul* ise Ece Ayhan şiirinin kendisinden sonraki kuşaklar üzerindeki gücünün belki de topluca belgelenişi idi. 1981'de *Zambaklı Padişah*, 1982'de de "tarihin düzünden okunduğu" *Çok Eski Adıyladır*'ı yayımlayan Ece Ayhan'ın şiiri üzerinde Enis Batur, *Tahta Troya*'da (1981) bir kitap boyutunda konaklamış; Ender Erenel *Ece Ayhan Sözlüğü*'nü, Kemal Yalgın - Orhan Alkaya ikilisi ise *Çok Eski Adıyladır Sözlüğü*'nü yayımlamışlardı. Ayhan'ın '82 sonrası şiirlerinin bir bölümünü, kimi yazı ve konuşmalarıyla birlikte içeren *Çanakkaleli Melâhat...* 1991'de "düzşiirler" alt başlığıyla yayımlanmıştı.

Tunç Tayanç 1942, Kastamonu doğumlu. 1967'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra 1968-1981 arasında Devlet Planlama Teşkilatı'nda çeşitli görevlerde bulundu. 1981'de, Turgut Özal'ın DPT Müsteşarlığı sırasında DPT ile ilişiği kesildi. 1981 yılında kurulmasına önayak olduğu araştırma şirketini bugüne kadar sürdüren Tayanç'ın çeşitli konulardaki yazıları günlük gazetelerde (*Cumhuriyet*, *Vatan*, *Akşam*), süreli yayınlarda (*Bilim ve Sanat*, *Yarın*, *Varlık*, *kitap-lık*, *Notos Öykü* vb) yayımlandı. Tek başına ve ortak birçok araştırma ödülü (Yunus Nadi, Karacan, Pen Kulüp vb) aldı. *İlk: Geçmişten Geleceğe STFA* (Tarih Vakfı Yayınları, 2012) kitabının yazarıdır.

Başlıca Çevirileri: Christa Wichterich, *Küreselleş[tiril]en kadın* (Türk Sosyal Bilimler Derneği, 2005, Füsun Tayanç'la birlikte); *Yolculuk İçin Teşekkürler: Bir İstanbul Musevisinin Anıları 1906-1987*, Victor Eskenazi (Kitap Yayınevi, 2012); *Yaşlı Kadın ve Papağan*, Virginia Woolf (YKY, 2012), *Rosa Luxemburg Kitabı: Seçme Yazılar*, Rosa Luxemburg (Dipnot Yayınları, 2013). **Derleme:** *Uzun, İnce Bir Yol. Karikatürlerle Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri* (Tarih Vakfı Yayınları, 2012); Bilge Karasu, Şiir Çevirileri (Metis, 2014).

Ece Ayhan'ın
YKY'deki kitapları:

Başıbozuk Günceler (*1993*)
Şiirin Bir Altın Çağı (*1993*)
Bütün Yort Savul'lar! (*1994*)
Aynalı Denemeler (*1995*)
Dipyazılar (*1996*)
Morötesi Requiem (*1997*)
Sivil Denemeler Kara (*1998*)
Hay Hak! Söyleşiler (*2002*)
Bir Şiirin Bakır Çağı (*2002*)
Hoşça Kal - İlhan Berk'e Mektuplar (*2004*)

Doğan Kardeş
Şiirimiz Mor Külhanidir Abiler - Seçme Şiirler (*2008*)

“Adım Ece Ayhan Çağlar...”

Hazırlayan
Tunç Tayanç

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları – 4161
Şiir – 325

"Adım Ece Ayhan Çağlar..."
Hazırlayan: Tunç Tayanç

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Altan Basım Ltd.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sit. 222/A Bağcılar / İstanbul
Tel: (0 212) 629 03 74 Faks: (0 212) 629 03 76
info@altanbasim.com
Sertifika No: 11968

1. baskı: İstanbul, Haziran 2014
ISBN 978-975-08-2984-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2014
Sertifika No: 12334
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İçindekiler

13 • Sunuş ya da Ece Ayhan'ın Bu Şiirlerinin Nereden Çıktığı Üzerine...
23 • Giriş Yerine / "Şiirin Kurgusu"

"Yeşil Mürekkep"le Yazılmış Şiirler, 1949-1953

27 • Ön bilgiler

1949
37 • Geçen Zamanlardan
38 • Yeni
39 • Düşünüş
40 • Dönüş

1950
43 • Ağlıyan Kadın
44 • Çocuk
45 • Çocuk
46 • Sarhoş Gemi
47 • R. Wagner'in Müziği
48 • Gurbetteki Zenci
49 • (Eski Muharip)
50 • Yağmur Yağdığı Akşam
51 • Çivi Çakan Zenci
52 • Hürriyete Gidiş
53 • Hürriyete Gidiş
54 • Lambalı Kadın

1951
57 • Ne İstersen Yap
58 • Üç Gencin Kalbi
59 • Üç Gencin Kalbi

1952
63 • Islak
64 • Ağlamak İstiyen Adam

1953
67 • Sarhoşluğun Övgüsü

Tarih konmamış şiirler
71 • İlksel Bitki
72 • Adam Olmayan Adamın Söyledikleri
73 • Ağlamak İstiyen Adama İkinci Şiir
74 • Susmak
75 • Neden Yarın Patron
76 • Birisini Sevdi
77 • [Adsız]
78 • Herşey
79 • [Adsız]

Ece Ayhan'ın Ankara Günleri 1953-1956: "Çırılçıplak, başıbozuk ama uygarca!"

86 • Yaşayacak Adam
87 • Dışarsı
88 • Üç Seven Şiiri
89 • C
90 • Dram
91 • Bomboş
92 • Lolita
93 • İhtilalci Kadınlar
94 • Arseniğe Övgü
95 • Ayşe Hanım
96 • Unutulmuş Tanrı
97 • Korku
98 • Harpte Ölen Biri İçin
99 • Harpte Ölen Biri İçin
100 • Dağ Başında
101 • Dağ Başında
102 • Şarkıcılar
103 • Ağaç
104 • Biz
105 • Biz
107 • Beni
108 • Nehir Çağırıyor
109 • Nehir Çağırıyor
110 • Susmak
111 • Ölü Şehrin Kapısı
112 • Yalan
113 • Bekleyiş
114 • Unutulmuş Tanrı
115 • Unutulmuş Tanrı
116 • İki Serseri
117 • Çocukların Ölüm Şarkılarından
118 • Kapıların Kapanışı
119 • İ. Anlaşılması
120 • Ayko
121 • Kuklanın Ayakları
122 • Wosseck
123 • Söylenilen
124 • Perdonami
125 • Bilinmemek
127 • İnfanta'nın Adındaki Umut
128 • Asyada Akan Kan
129 • Atonalizm
130 • Beriki İnsanlar
131 • Ölü İki
132 • Sekiz Kişi
133 • Ölüme Yakın
134 • Altı Ölü Pencere ve Kapı
135 • Alaman Himni
136 • Şubatta
138 • Bir Metafizik
139 • Cuma Gecesi Değil
140 • Kedi Maskesi
141 • Lady Dunbar'ın Egzersizleri
142 • Babil'de Arkadaşlık
143 • Bir Tacir
144 • Denizden Ölmüş Adamlar
145 • Babil'de
147 • Salı Duası
148 • Selanik
149 • Suçlu Doley
150 • Bu Abe'nin Babasına
151 • Sıkıntı
152 • Katırtırnakları
153 • Katırtırnakları
154 • Schloss Adında Biri
155 • Kaçış
156 • Veba
157 • Acı Çocukluk
158 • Tebeşir
159 • Bir İlgi

160 • Elma Çizmek
161 • Sentez
162 • Gündemde Bir Kadın
163 • Artık İstesek de Ölemeyiz
164 • Panik
165 • Sanskritçede
167 • Su Kuşu İle
168 • Yusufun Unuttuğu Bir Güneş
169 • Bıkkınlığın Kendisi
170 • Sivastopol
172 • ea
173 • İnsanların Kötüleri
174 • Çağdaşbiryahudininel-yazısı
178 • Efsaneler
182 • Sonbahar Şehrinde Efsaneler

Ece Ayhan
Süreli Yayınlarda

189 • Altyapı: Dönemin edebiyatla ilgili belli başlı süreli yayınlarına genel bir bakış
190 • *1/ Türk Dili*: Ece Ayhan'ın yayımlanan ilk şiirleri: "Islak" ve "Üç Gencin Kalbi"
195 • *2/ Varlık:* "Kudüs Fareleri"
196 • *3/ Yenilik*: "Şiirlerinizin değil bütününü anlayıp kavramakta, her kıt'asını ayrı ayrı anlamakta bile güçlük çekiliyor."
199 • *4/ Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*: "... şimdilik çağrışımların tabii akışı kendi yönlerini tayin ediyor ve siz, şiirinizin oluşunda aktif olmaktan çok pasif bir durumdasınız."
203 • a/ Veda'lardan Birinde
222 • b/ Sonrası Boşluktaki Aptal
224 • *5/ Pazar Postası*
225 • *6/ ...* ve diğerleri: *Dost, Yeni Ufuklar* vb
225 • Takma Göz
226 • İlgilerin Gidişi
226 • Bel Kanto
227 • Uzun Saçlı Uzun Gözlü Dargın Peri

İlk Kitap: Kınar Hanımın Denizleri
Ön Çalışmalar

233 • *Kınar Hanımın Denizleri*
235 • "Ece Ayhan ile Fayton"

Bir soru, üç yazı

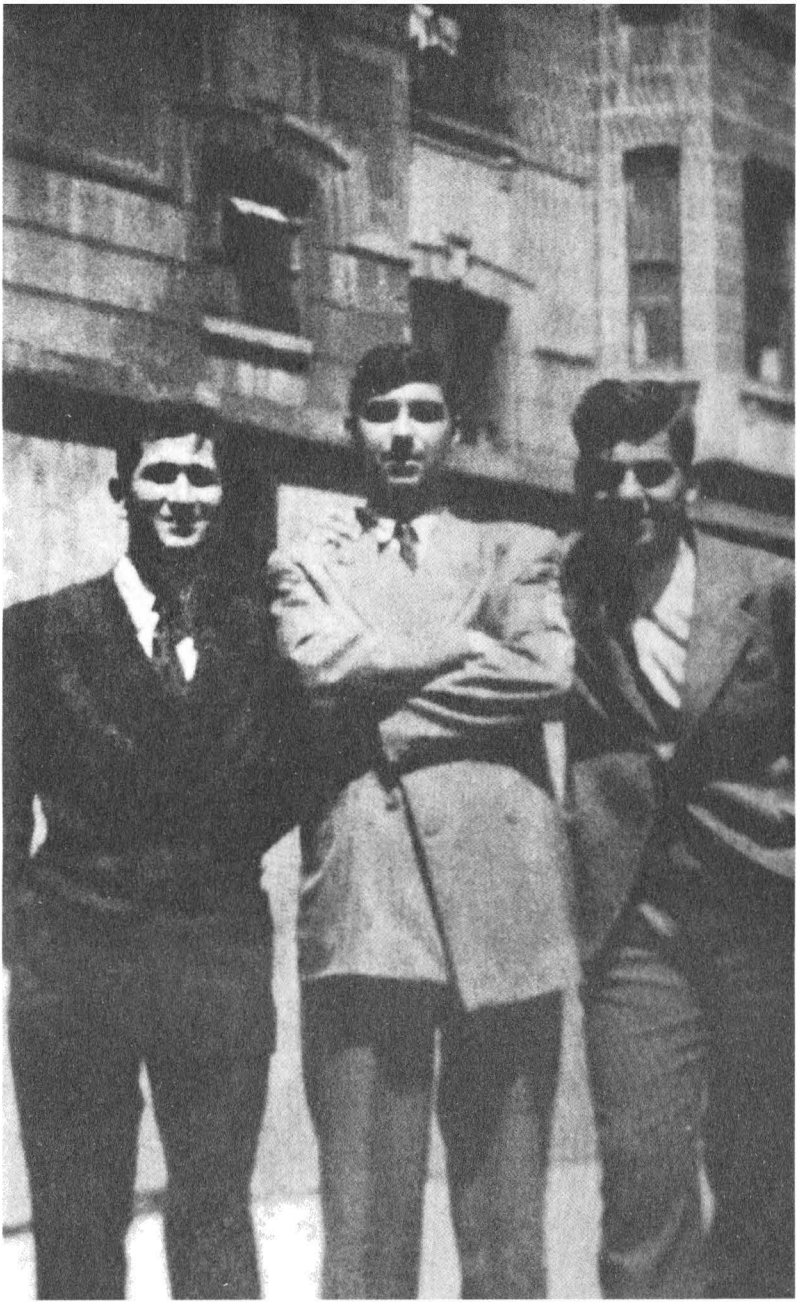
244 • "Nereden de Andım Şimdi"
247 • "Apaş Paşa Şapa Oturdu"
249 • "Bir Anışın Düşündürdüğü"

Ece Ayhan'ın Öyküleri

257 • Dışarsı ve İçersi
260 • Büyük Şehre Giden Adam

263 • Sonsöz Yerine: *"...Şiir bana yetmiyor..."*

Bu çalışma, Ece Ayhan'ın edebiyatın yanı sıra müzikle, sinemayla haşır neşir olmasında önemli etkisi olduğu düşünülen Arslan Ebiri*'ye ithaf edilmiştir.*

Arslan Ebiri (ortada), Erdoğan Kalyoncu (sağda) ve Ece Ayhan.
Yıl 1952.

"O zamanki adı, yani girdiğimde, Taksim Erkek Lisesi'ydi... Şimdi, sonra Beyoğlu Erkek Lisesi oldu; aynı yer, aynı bina. Şimdi Atatürk Erkek Lisesi... O zaman arkadaşım oldu, Arslan adında. Aynı sınıftayız. Bir daha şey oldu, yazına, edebiyata daha yakınlaşma oldu. O da meraklıymış. Daha önce böyle bir edebiyatla ilgili bir arkadaşlarım falan yoktu. Müzikle, sinemayla falan. Baktım bu Arslan, hem sinema hem müzik hem edebiyat. Üçü vardı, sürdürüyorduk biz..."

Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*,
Dipnot Yayınları, Ankara, 2012 (haz. Eren Barış).

Sunuş
ya da
Ece Ayhan'ın Bu Şiirlerinin Nereden Çıktığı Üzerine...

2013'ün Şubat'ında, tam tarihiyle 7 Şubat 2013 günü, Oğuz Onaran, "bunlara bir bakıver" diyerek eskilikten sararmaya yüz tutmuş bir klasörü elime tutuşturdu. Şöyle bir göz attım: İki tomar kâğıt vardı içinde. Kitap boyutunda olan bir bölümü delinerek özenle yerleştirilmişti; çoğunun altında E. Ayhan Çağlar, birkaçında da A. Ebiri yazan, daktiloyla yazılmış şiirlerdi. Başımı kaldırdım, soran bir ifadeyle Oğuz'a baktım... "Dosyaların arasından çıktı, bir şey yapılabilir mi?" dedi. E. Ayhan Çağlar imzalı olan şiirlerin çoğunu tanımıyordum. Bakmak ve araştırmak üzere klasörü aldım, çantama yerleştirdim.

O hafta sonu, klasördekilere daha alıcı gözle bakmaya başladım. Klasörün yıpranmışlığı, kâğıtların kirli grileşmişlikleri, sararmışlıkları, uzun zamandır birlikte olduklarını gösteriyordu. Delinerek yerleştirilmişlerin yanında, birkaç gün önce göz atmadığım, ortadan ikiye katlanmış bir başka tomar vardı. En üstteki sayfada "İçindekiler" yazısı, altında şiir adları ve yanlarında da 55, 56, 57 ve 58 rakamları vardı. Önce sayfa numaraları olduğunu düşündüm; ama elimdeki tomarda o kadar sayfa yoktu. Üstünde durmadan şiirlerin adlarına şöyle bir baktım; bildik şiirlerdi. Bilmediğim, sayfanın altındaki yazıydı:

İçindekiler -

a

Kudüs Parçaları 55
Kötü İlgilerin Gidişi 56
Ölü Bir Macar Cambaz
Beyaz Rus Kadın
Panik
İbraniceden Çizmek
Cambazlar Çadırı
Akdeniz Pencereleri
Çocukların Ölüm Şarkıları
Kambiyo
Okarina

b

Bir Elişi Tanrısı İçin Ağıt
Babil'den Bir Piçin Propagandası
Deniz Kızı Eftelya
Kanlı Nigâr
Kanto Ağacı 57
Kınar Hanım'ın Denizleri
Eşegiller
Ölü Bütün
Gül Gibi Kanto
Çapalı Karşı
Çocukların Ölüm Şarkıları 58
Put
Amcık Petro
Ut
Apaş Paşa Şapa Oturdu

- - -

- Yirmialtı şiirden ibaret işbu şiir kitabı taslağı, İstanbul Levent Yenikarenfil sokak 928 no.lu hanede iki nüsha olarak tanzim kılındı, yüksek sesle okunup doğruluğu anlaşıldıktan sonra, bir nüshası Ece Ayhan'a, Bir nüshası dahi Üner Birkan'a verildi.

İstanbul, 2/5/58

Ece Ayhan Üner Birkan

Aslının ayni suretidir.

Ece Ayhan

Yazıyı okuyunca, üstteki şiirlerin adlarına bir başka gözle bakmaya başladım. İki bölüm söz konusuydu; birincisine a, ikincisine de b başlığı konmuştu:

Kapak sayfasında da "Çocukların Ölüm Şarkıları" ve "Ece Ayhan" yazıyordu.

* * *

Sıra ikinci tomara gelmişti; kaç sayfadan oluştuğunu saymaya başladım: Üzerinde toplam 81 şiirin yer aldığı 91 sayfa...

Ece Ayhan'ın bütün kitapları –ve baskıları– bende yoktu. Hafta başında kütüphaneye gitmek gerekecekti; ama bir gün daha beklemeye de merakım engeldi. Önce kitaplığımda bulunan *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, *Pazar Postası*, *Yenilik* ve *Yeditepe*'yi taradım. Sonra da oturdum bilgisayarın başına, şiirlerin adlarını, içlerinde geçen özel adları vb girerek uzun bir süre internette dolaştım. "Tutanak" tutulmuş olanlar ya büyük bölümü *Pazar Postası* 'nda olmak üzere *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, *Yenilik*, *Varlık* gibi süreli yayınlarda yayımlanmışlardı ya da kitaplarda yer almışlardı. Ötekilerin ise birkaçı dışında hiçbiri yayımlanmış gözükmüyordu.

Hafta başında Bilkent Üniversitesi'nin Kütüphanesi'ndeydim. Bir gece önce internette Ankara'daki kütüphaneleri dolaşmış, Ece Ayhan'ın en çok kitabının Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi'nde olduğunu görmüş, raflardaki yerlerini not etmiştim. O nedenle kitaplara ulaşmam çok zaman almadı. Hızla sayfa karıştırmaya başladım...

İlk Bulgu: "Tutanak" tutulmuş olan 26 şiirden 24'ü *Kınar Hanımın Denizleri*'nde vardı.[1] Üstelik çoğu da daha önce süreli

1 1. Baskı: Açık Oturum Yayınları, Ankara, 1959. Burada bir düzeltme yapmak gerekiyor: Ece Ayhan'ın şiirleri üzerine ayrıntılı bir doktora tezi hazırlamış olan Erdoğan Kul, *Kınar Hanımın Denizleri*'nin birinci baskısını "Yeni a Yayınları" olarak göstermiştir ki, yanlıştır (bkz. *Ece Ayhan'ın Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı (Yeni Türk Edebiyatı) Anabilim Dalı, Ankara, 2007, s. 76).
2. Baskı: *Yort Savul* içinde, Ağaoğlu Yayınları, İstanbul, 1977.
3. Baskı: *Yort Savul* içinde, Adam Yayınları, İstanbul, 1982.
4. Baskı: *Bütün Yort Savul'lar!* içinde, Yapı Kredi Yayınları (YKY), İstanbul, Ocak 1994.
5. Baskı: *Bütün Yort Savul'lar!* içinde, YKY, İstanbul, 1999.

yayınlarda, genellikle de *Pazar Postası*'nda yayımlanmıştı. Kitaba alınmamış olan "Panik"ti; öte yandan, elimdeki tomarda olmayan üç şiir vardı kitapta: "Fayton"[2], "Uzak Hala"[3], "Neyyire Hanım"[4]. Ancak "Tutanak" tutulmuş şiirlerden farklı bir sıralama söz konusuydu.

Bu sıralama, yazıldıkları yılları gösterdiğini sonradan anladığım 55, 56, 57 ve 58 rakamlarına göre yapılmış sıralamaya uymuyordu. Artık Ece Ayhan mı değiştirmişti, yayınevi mi, onu –şimdilik– bir yana bıraktım.

Sonuç: Ece Ayhan'ın 1955-1958 arasında yazdığı şiirlerin tamamı, aynı yıllarda önce dört süreli yayında, *Pazar Postası*, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, *Yenilik* ve *Varlık* 'ta yayımlanmış, sonra da, "Tutanak" ekinde yer aldığı biçimiyle "Çocukların Ölüm Şarkıları" değil de "Kınar Hanımın Denizleri" adı verilen kitabında yer almıştı.

* * *

Ancak durum ikinci tomar için farklıydı. Hepsi E. Ayhan Çağlar imzasını taşıyan 81 şiirden yayımlanmış gözüken yalnızca yedi-sekiz şiirdi; gerisinin ne bir süreli yayında ne de bir kitapta yayımlandığına ilişkin bir bilgiye ulaşabildim.

Ortada yanıtsız duran sorulardan biri de, şimdi bende olan kâğıt tomarlarının nasıl olup da Oğuz Onaran'ın eline geçmiş olduğuydu. O hafta sonu Oğuz'dan öğrenebildiklerim şunlardan öteye geçemedi: Oğuz Onaran ile Çetin Ziylan Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeyken Ece Ayhan ile Üner Birkan da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "komşu" ve "dönemdaş"mışlar. "Sanat ve kültür", "Ege'li olmak" vb "yakınlık ögeleri"nden ötürü "arkadaş" olmuşlar.[5] Hatta Oğuz, Çetin ve Ece Ayhan bir süre

6. Baskı: *Bütün Yort Savul'lar!* içinde, YKY, İstanbul, 2001.
7. Baskı (YKY'de genişletilmiş 4. baskı): *Bütün Yort Savul'lar!* içinde, YKY, İstanbul, Ekim 2003.
8. Baskı: *Bütün Yort Savul'lar!* içinde, YKY, İstanbul, 2004.
9. Baskı: *Bütün Yort Savul'lar!* içinde, YKY, İstanbul, Mart 2012.

2 *Pazar Postası*, 23 Kasım 1958, yıl 6, sayı 47, s. 9.

3 *Pazar Postası*, 21 Eylül 1958, yıl 6, sayı 38, s. 7.

4 *Pazar Postası*, 2 Kasım 1958, yıl 6, sayı 44, s. 10.

5 Ece Ayhan, Özcan Yalım ile yaptığı konuşmada şöyle anlatır: "... Üner Birkan, İzmirli tabii, arkadaşım... Oğuz Onaran Siyasal'da okuyordu... [Özcan Yalım'ın düzeltmesi üzerine] ... pardon, sözcüğü yanlış söyledim ben, Hukuk'ta okuyordu...

aynı evde birlikte de oturmuşlar. Bunların hepsi iyiydi de, söz konusu şiirlerin nasıl olup da Oğuz'un eline geçtiğini açıklamaya bir katkısı olmuyordu; Oğuz da Ece Ayhan'ın mı daktiloya çektiğini, Üner Birkan'dan kendisine mi geldiğini yoksa kendisinin mi yazdığını hiç mi hiç hatırlamıyordu...

Ancak ortada Ece Ayhan'ın yazdığına kuşku olmayan ama bugüne kadar da bir yerlerde yayımlanmadığı görülen 74 şiir vardı. Şiirleri evirip çevirdikçe daha önce yaptığım bir çalışma geldi aklıma: "*Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* ve E. Ayhan Çağlar ya da Ece Ayhan..."[6]

Çalışmayı yaparken *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ni didik didik etmiş ve Salim Şengil'in yazdığı şu satırları bir "başlangıç noktası" olarak almıştım:

"Elimizde dört şiiriniz var. Çağrışımlarla şiir yazıyorsunuz. Böyle oldu mu sıhhatli ve sağlam bir şiir verebilmeniz, çağrışımlarla birlikte gelen imajları belli bir yöne dökebilmenize bağlanır. Oysa, şiirlerinizden anladığımıza göre, şimdilik çağrışımların tabii akışı kendi yönlerini tayin ediyor ve siz, şiirinizin oluşunda aktif olmaktan çok pasif bir durumdasınız. Şiire kafa tutmak konusunda hece, hatta daha iyisi aruz vezni ile oynamayı, denemeler yapmayı hiç düşündünüz mü?"[7]

Seçilmiş Hikâyeler Dergisi imzalı bu "öneri"den altı ay sonra E. Ayhan Çağlar gene "Açık Konuşma"da yer almıştı ve o yazıyı yazarken başka bir açıdan baktığım satırlara bu sefer daha başka bir açıdan bakmam gerekiyordu:

"Ne kadar değiştiğinizi şüphesiz görüyorsunuz. 'Bıkkınlığın Kendisi' nerde, 'Güneşin Psikolojisi' nerde? Yalnız bu deyiş hatta imge ve öz gelişmesinin içinde bir yön var ki o kararlı kalıyor: Mistisizm eğilimi. 'Veda'lardan itibaren 'Güneşin Psikolojisi'nde ve 'Alaman Himni'de bu eğilim hareketli değişken bir ekzotisma bulanıyor. İkisi bir arada, daha önce de yazdığımız gibi, çağrışımların tabii akışı içersinde geniş çerçeveli, soluklu, deyişi yabancı bir dilden çevrilmişi andıran bir şiir örgüsü örüyorlar. Bu, biraz da son zamanların modasıdır. Çoğunluk genç şairlerimiz

Siyasal'da doçentti ya da profesördü..." Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, Dipnot, Ankara, 2012, haz. Eren Barış, s. 89.

6 Bkz. *kitap-lık*, Mayıs 2012, sayı 160.

7 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 32-33, Eylül-Ekim 1954, s. 28.

bir önceki nesilde görülen topyekûn zaman ve yer dışında soyutlamalar yerine *(F. Hüsnü, B. Necatigil)* coğrafyaya bağlı, fakat sınır tanımıyan, zaman tanımıyan soyutlamalar yapmayı seviyorlar. Siz de de bu görülüyor. 'Güneşin Psikolojisi' Bizce, mısra, deyiş, ritm, imge konularında düşünmeli, denemeler yapmalısınız. 'Veda'lardan birinde' adlı şiiriniz dergide yayınlanacaktır. Başarılar dileriz."[8]

Elimde bulunan kâğıt tomarında ne "Güneşin Psikolojisi" adını taşıyan ne de bu sözcüklerin geçtiği bir şiir vardı; ama "Bıkkınlığın Kendisi" de, "Alaman Himni" de elimdeki tomarın içindeydi. Buradan yola çıkarak, bu şiirlerin bir bölümünün belki de Ece Ayhan'ın o yıllarda başta *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* olmak üzere birtakım süreli yayınlara gönderdiği, yayımlanmadan kalmış şiirler olabileceği sonucuna vardım. Ayrıca, önceki "Açık Konuşma"da şu cümle de vardı: "Elimizde dört şiiriniz var." Daha daha önceki "Açık Konuşma"da da "imzasız yolladığı yazılar"dan ötürü hafif bir "fırça" yemişti:

"Derginin çok yeni bir okuyucusu olacaksınız herhalde. Nereden mi bildiniz diyeceksiniz? İmzasız yolladığınız yazılarınızdan. Bunun üzerinde ne kadar önemle durduğumuzu eski okuyucularımız bilirler. En basit bir nezaket geleneği bile gönderilen yazının altına imza konulmasını gerektirir. Bir sanat yazısının altına imza değil insan kalıbını bile basmalı. Bu, kişilik anlamına alınmıştır."[9]

Üstelik Ece Ayhan, yıllar sonra, 1997'de Emine Sevgi Özdamar'a birkaç gün arayla yazdığı iki mektupta, 1952'de yazmış olduğu birkaç şiirini bir rastlantı sonucu bulduğunu yazmıştır: "Bir rastlantıyla 1952'lerde yazılmış beş şiirimi buldum. Şimdi elimde"[10]; "1952'de yazdığım 3-4 uzun şiirimi de buldum bir lise arkadaşımda."[11]

"İlk Şiirler"de, "Tutanak" ekindeki şiirlerden beşi yer almaktaydı.

Başka ipuçları da vardı:

8 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 39-40, Nisan-Mayıs 1955, s. 29.

9 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 31, Ağustos 1954, s. 38.

10 "17 Ocak 97" tarihli mektup, 'Emine' Sevgi Özdamar, *"Kendi Kendinin Terzisi Bir Kambur"*, YKY, İstanbul, Ekim 2007, s. 101.

11 "27 Ocak 97" tarihli mektup, 'Emine'Sevgi Özdamar, *age.*, s. 102.

"... 1931 doğumluyum, ancak 1956'da yayınlayabildim. Ortaokuldan beri yazıyorum ama, kuralları bilmiyordum. 1956'ya dek pulu yapıştırıp gönderiyordum. Oktay Akbal Vatan Gazetesi'nin sanat danışmanlığını yaptığı yılları anlatan – eski günleri hatırlıyorum– bir yazısında 'Ece'den doksan-yüz dizelik şiirlerin olduğu, kalın zarflı mektuplar gelirdi. Okuyucuyu şaşırtmamak için yayınlansın diye veremezdim' diye yazdı. Erdal Öz de *Türk Dili* dergisinde yayınlanmayan otuz şu kadar şiirimi bulmuş. Kısaca 1956 sonlarına kadar ortada yokum, her anlamda yokum. İlk kez Pazar Postası dergisinde 1956 Temmuz'undan sonra her on beş günde bir yayınlandı bir şiir..."[12]

Eren Barış da, *Kardeşim Akif*'in sonuna koyduğu Ece Ayhan yazısında, kaynak göstermemekle birlikte, "...kendi sesinden öğrenildiğine göre ilk metnini 'Siirt'in Sesi' adlı gazetede yayımladı" diye belirtmektedir.[13]

Öte yandan, zamanında Yeditepe Arşivi'ni ayrıştırırken Ece Ayhan'ın yayımlanmamış sekiz şiirini bulan E[nis B[atur] da benzer değerlendirmeleri yapmaktadır:[14]

"Ece Ayhan'ın *Yeditepe* 'ye gönderdiği şiirlerden sekiz tanesi çıktı, yazışma dosyalarının içinden. Mektuplarındaki ifadelere bakılırsa, dergiye belli ki başka şiirler de göndermiş, anlaşılan onlar korunamamış...

12 Ece Ayhan, *Dipyazılar*, YKY, İstanbul, Ocak 1996, s. 131-132 (Gülin Tokat, "İlhan Berk ile Ece Ayhan İkinci Yeni Akımını Anlatıyor", *Hürriyet Gösteri*, Şubat 1985'den).

13 Ece Ayhan, *Kardeşim Akif. Akif Kurtuluş'a Mektuplar*, Dipnot, Ankara, 2011, s. 141 (haz. Eren Barış). Ancak Milli Kütüphane'de yaptığım araştırmaya göre, o tarihlerde Siirt'te, *Siirt'in Sesi* diye bir gazetenin yayımlandığı kaydına ulaşamadım. Ulaşabildiğim, –ad yakınlığından ötürü yanlış anımsanabilecek olan– *Siirt Sesi* –ki ilk sayısı 3 Eylül 1953'te yayınlanmıştır– ile *Siirt Postası* –ki ilk sayısının tarihi 10 Ocak 1953'tür– oldu; ikisinde de Ece Ayhan'ın bir şiiri bulunmuyordu.
"... Yalnız mahalle ve lise arkadaşlarım (sözgelimi; Amerikalı e. e. cummings, Pound, Eliot... çevirileri yapan ve öyküler de yazan Arslan Ebiri ve Vehip Arıkan, Enis Arıkan, Önder Baykal) vardı benim..." Ece Ayhan, "İlk Adımlar", *Poetika. Şiir Sanatı ve Sorunları 2*, İstanbul, 1985, s. 15-16.
Ece Ayhan'ın İstanbul'da lise sıralarından arkadaşı olan iki amca oğlunun, Vehip Arıkan ile Enis Arıkan'ın da Siirt'li olduklarını öğrendim; bu nedenle de, Ece Ayhan'ın liseyi bitirdiğinde yaz tatilinde Siirt'e gitmiş olabileceği ve arkadaşlarının da "yerel" yardımlarıyla şiirinin Siirt'te yayınlanan bir gazetede yayımlanmış olabileceğini düşünmek de anlamlıydı.

14 "Yeditepe Arşivi'nden..., *agm.*, s. 104.

Ece Ayhan'ın kendi arşivini doğru dürüst tutmadığını biliyoruz. Bir dönemde, "Kınar Hanımın Denizleri" (1959) öncesi dergilerde yayımlanmış ama kitabına girmemiş şiirleri hep birlikte aradıydık, bulunanları "toplu şiirler"inin çatısı altında topladı..."

Bir başka tanık da, Özcan Yalım ile yaptığı konuşmadaki sözleriyle Ece Ayhan'ın kendisidir:

"... O sene, 54'te, Siyasal'da 54'te bulunurken yazdığım şiirlerden... Biri yayımlanmış diye duydum ama, yani 54 Şubatı'nda ilk yayımlanıyor da dergide, Türk Dili dergisinde. İki şiir... [Özcan Yalım'ın "Sende yok mu? sorusu üzerine]... Bende yok... İki şiir var orada. Ad hatırlamıyorum..."[15]

* * *

İş burada kalmadı...

1950'li yılların edebiyat yaşamıyla yakından ilgilenmeye, zamanın süreli yayınlarını karıştırmaya, yazılanları okumaya, yazarları biraz daha tanımaya kalkıştığımda Arslan Ebiri'nin adıyla çok karşılaşmıştım. Kardeşi Kutlay Ebiri'yi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okurken tanımıştım; sonra da Devlet Planlama Teşkilatı'nda birlikte çalışmıştık. Arslan Ebiri'nin eşi Göksel Ebiri'yi çok sonraları, ortak dostumuz –Ece Ayhan'ın da dostu olan– Filiz ve Oğuz Onaran aracılığıyla tanımıştım. Arslan Ebiri zamanın süreli yayınlarında bu kadar çok karşıma çıkınca, Göksel Ebiri'ye telefon etmiş, Arslan Ebiri'nin yazdıklarının, çevirdiklerinin kitaplaşıp kitaplaşmadığını sormuştum. Kitaplaşmamış, süreli yayınların sayfalarında ya da hiç gün ışığı görmeden dosyalarda kalmışlardı. Sağ olsun, 2012'nin bir bahar gününde bir çanta dolusu dosyayı getirmişti Göksel Ebiri. Hızla bir göz atıp elimdeki işler bittiğinde derinlemesine ilgilenmek üzere bir yana koymuştum.

Oğuz Onaran, öyküsünü yukarıda anlattığım dosyayı getirip de yeniden Ece Ayhan'la ilgilenmeye başladığım Şubat 2013'te Arslan Ebiri'nin dosyalarını çıkartıp biraz daha dikkatle baktım. Ece Ayhan'ın, elyazısıyla yazılmış ve/ya daktiloya çe-

15 *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, age., s. 93-94.

kilmiş, kiminin altında tarih olan, kimi tarihsiz, bir bölümü yayımlanmış, çoğu yayımlanmamış birçok şiiri olan bir dosya çıktı karşıma.

Tarihli olanlara bakıldığında neredeyse tamamına yakınının "lise yılları"nda yazıldıkları görülüyordu; tersi ortaya çıkıncaya kadar, tarihsiz olanların da aynı yıllarda yazıldıklarını, –belki de Arslan Ebiri tarafından daktilo edildiklerini– varsaymanın pek yanlış olmayacağını düşündüm.

Sözü uzatmanın gereği yok. Ece Ayhan'ın yıllar sonra, "1956 sonlarına kadar ortada yokum, her anlamda yokum" diye yakınmasına E. Ayhan Çağlar imzalı "bulunan şiirler" ile son vermenin zamanının geldiğini düşünerek bir kitapta toplamaya karar verdim...[16]

Ancak şiirleri arka arkaya koyarak kitaplaştırmaya çalışmak yerine, elimde olan elyazısı ya da daktiloya çekilmiş taslakları, birden çok taslak varsa kendi aralarında ya da yayımlanmışsa yayımlanmış metinle karşılaştırmaya giriştim. Sanırım, Ece Ayhan'ın "şiir işlerken" geçirdiği aşamalar üzerine bir fikir verebilecek bir metin çıktı ortaya. Öte yandan, kitabı şiirlerle sınırlamaya da gönlüm elvermediğinden, Ece Ayhan'ın şiirle ilgili düşüncelerini, zamanın süreli yayınlarıyla ilişkilerini, *Kınar Hanımın Denizleri* üzerine birkaç değinmeyi, yayımlanmamış öykülerini de kitaba kattım.

Böylece Ece Ayhan'ın, ortaokul sıralarından "görünür" olduğu 1956 yılı ortasına, oradan da *Kınar Hanımın Denizleri*'ne uzanan yaklaşık on yılını (1949-1958) kapsayan altı bölüm ortaya çıktı: 1981'de yayımlanmış –ve ele aldığım dönemin dışında kalmış– olmakla birlikte, kitaplarında yer almamış olan, şiire bakışını açıklayan "Şiirin Kurgusu" kitabın "Giriş"ine pek uygun düştü. Bölüm Bir, ortaokul sıralarında, çoğunu "yeşil mürekkepli kalem"le yazdığı şiirleri, Bölüm İki'de Mülkiye'de okurken yazdıklarını, gerekli görülen açıklamalarla birlikte kapsadı. Bölüm Üç, kitaplara girmemiş ve/ya elimizdeki taslakları farklı olan şiirlerin yer aldığı süreli yayınlarla ilişkilerine ayrıldı. Bö-

16 Belki yayımlanmasının bir başka yararı daha olur: Biri çıkar da, burada yer alan şiirler içinde daha önceleri yayımlananlar olduğunu gösteriverir... Böylece elbirliğiyle, şiir üstüne şiir koyularak eksiksiz bir "Ece Ayhan Kaynakçası"na ulaşılmış olur...

lüm Dört'de *Kınar Hanımın Denizleri*'nin bir tür "ön çalışmaları" ile yayınlandıktan sonraki bir-iki değerlendirmeye yer verildi. Bölüm Beş, *Pazar Postası*'nda yayımlanan "Nereden de andım şimdi" adlı düzyazısı ve üzerine yazılmış –biri şaşırtıcı– iki ilginç yazıdan oluştu. Bölüm Altı da topluca öykülerine ayrıldı

Değinilmesi gereken son bir nokta daha var: Gerek şiirlerin, gerek düzyazıların "yazım biçimi"ne neredeyse hiç "müdahale" edilmemeye çalışıldı. Kimi yazım yanlışlarının zamanın teknik olanak(sızlık)larından kaynaklandığına ilişkin kuşku duyulsa da, Ece Ayhan'ın isteğine saygı göstermek gerekliliği ağır bastı:

"Ben şiirime ve onun uzantıları olan konuşmalarımı dokundurtmuyorum bugün; yazılabilen ya da yazılamayan 'gizli virgül'lere bile! Kaldı ki, inanıyorum bir gün gelecek onlar da yazılabilecektir, yazılabilmelidir de (ben bu 30 harften de sıkılıyorum –şu kadar yıl içinde harflere 1 harf eklemişsek doğallıkla-; yazım işaretleri imlerin de yetmiyor bana; kipler ise hiç yetmiyor). Bakışlarım, aklım, akıl yürütmelerim, düşüncelerim... beğenilmiyebilir, ama onların yazıya, şiire, konuşmaya dönüşmüş biçimlerinin, *'olduğu gibi'*, dolaşıma geçerliliğe açılması açıklanması, hiçbir gerekçeyle... alıkonulmamalıdır, alıkonulamaz!"[17]

3 Haziran 2013, Alaçatı

17 Ece Ayhan, "Şairlerin elinde şiirden başka şeyler de vardır", *dipyazılar*, YKY, İstanbul, Ocak 1996, s. 48-54 içinde s. 49-50.

Giriş Yerine
"Şiirin Kurgusu"[18]

Bilebildiğimce, 1954 yılından bu yana "şiir"ler, yazılar yayımlıyorum; hayır, bir ana niteliği belli bir toplumda şiirin de (bile) yeri olmayışı sırılsıklam gerçeğinden yola çıkmadım, çıkmıyorum bu kez; yalnızca şiir denilen şey hizmet ve meta üretildiği, üretilişi gibi "kurulmuyor" kesenkes diyorum. Yani, bir bakıma, iktisatta belirli bir sayfası yoktur şiirin; bu yüzden anlatmak epey zor olacaktır okura şiiri! Siz görünüşe bakmayın. Bir şiir "kurulurken" (doğallıkla başka arkadaşları bilemem) nasıl "yoğruluyor"u soruyorsunuz? Yazmanın, yazılmanın... bir öncesi var ilkin, üç yıllık, on yıllık, yirmi yıllık sorular oluyor kafada sözgelimi; başlangıç kurgusu daha zihin oralardayken örülüyor yapılıyor; kısacası "şiir zihni" sanırım biraz başka türlü işliyor genelgeçer akıl yürütmelerden, daha da özeti "külyutmazlık"tır (Bizim tarihimizden bir örnek, hoşa gitmeyecekse de; Hezarfen Ahmet Çelebi, bir cambazdır ve İstanbul'da Galata Kulesinden uçmak adına atlar, kulenin altındaki bir tümseğin üzerine düşer ve bacağını kırar!.. Yeryüzü tarihinde de Troyalı bir güzel Helen vardır. Homeros *İlyada*'sında böyle yazıyor, kitaplar, romanlar, filmler var... Oysa Paris Helen'i Yunanistan'dan kaçırdığında bir kocakarıdır!.. Bunlar tarihin gidişine yürüyüşüne küçük bir çelme takmak bile sayılmaz tarihçe; "şiir"den söylemesi deyip geçiyorsunuz; bugünlerde çok büyük bir yanlışlık yapılıyor, işleniyor

18 *Türk Dili*, Ağustos 1981, sayı 356, s. 81-81'de, Yazı Kurulu'nun anlatımıyla "... kimi ozanların şiire nasıl baktıklarını, nasıl bir hazırlık içinde olduklarını..." göstermeyi amaçlayan "Özel Bölüm: Şiir Çalışmaları" ana başlığı altında yayımlanmıştır.

özel ve genel anlamda düşünmeklerim gibi...). Yine sözgelimi, her bir şeyi, "verilmiş" her bir şeyi (olabildiğince) irdeliyorsundur, yakın ve uzak çevrendeki hiçbir şeyin gösterilmeye çalışıldığı gibi olmadığını biliyorsundur çünkü, etinde kanında duyarak; her bir şey bir bütündür ya; işte bunları şiire taşıyorum... Nesneler, daha çekirdek olarak zihindeyken katlanmaya başlıyor, en yalın bir şiirde bile onun parçalarında yalınlık yoktur, yani ufacık bir şey bile binlerce boyutlu... Benim "kurduğum", "kurabildiğim" şiirde, soruya, konuya geliyorum, okur denilen kişi karınca kararınca daha olsa *silinmiş* olduğu için, bütün kavramlar nesnel gerçeklikler, vb. hızlı bir değişime, belirli bir şiir perspektifinde yerlerini alıncaya dek gelişmeye uğruyorlardır. Yaptıklarımı, ettiklerimi savunmuyorum burada; düşüncemin "iktidar"a geçmesini istemedim hiçbir zaman çünkü. Yalnızca, "şiir"in öyle kitaplarda, kitaplarınızda yazıldığı gibi olmadığı, doğrusu olamayacağıdır, benim de deneyimlerim olmuştur, bildiğimi biliyorum o kadar... "Son biçim"ini alıp almadığını anlamak sorununa gelince, şiirin, buna neden "son öz" denmemiş olduğunu da düşünüyorum, düşünerek izin verin de bir kömürün bir elmasa dönüşmüş olduğunu artık anlayalım! Bir şiir kıpırdanıyorsa, deviniyorsa sona ermiş demektir; sözgelimi herhangi bir şey eksikse kıpırdanmaz! Ustalar şunu çok iyi anlayacaklardır; şiir tam bir avadanlıktır, tarihsel bir avadanlıktır!.. Devletle...

I
"Yeşil Mürekkep"le Yazılmış Şiirler

1949-1953

Ön Bilgiler

I/

Ece Ayhan ya da "Nüfus Hüviyet Cüzdanı"nda yazılı olduğu üzere Ece Ayhan Çağlar, 10 Eylül 1931'de Datça'da (Muğla) dünyaya gözlerini açmıştır.

Burada bizi ilgilendiren "öğrenim süreci"nin izini 1982 yılı başlarında Özcan Yalım'la yaptığı söyleşide sürelim...[1]

İlkokula Ekim 1938'de Eceabat'ta başlamıştır; ikinci sınıfı ise, 1939'da, Çanakkale'de, İstiklal İlkokulu'nda okumuştur:

"İlkokulun birinci sınıfına... Eceabat'ta gittim... 39 senesinde ilkokulun ikinci sınıfını Çanakkale'de okudum ben. Eceabat'tan Çanakkale'ye geçmişiz 39 senesinde. Ben orada İstiklal İlkokulu'na yazıldım..."[2]

1940'da ailesi ile birlikte İstanbul'a gelmiştir:

"... üçte İstanbul'a geldik, yani 40 senesinde... Hırkayı Şerif Camisi var ya, onun karşısında numaralı bir okuldu. O zamanlar İstanbul'da ilkokullar numaralı... Şimdiki adı Hırkayı Şerif İlkokulu... Bu artık elli küsur falan bir şeydi. Karagümrük'le Fatih arasında... Atikali diye bir yer. O ilkokulu bitirdim..."[3]

Burada bir ayraç açmak ve "okul numaraları" üzerine bir açıklama yapmak gerekmektedir. Ece Ayhan'ın İlkokul Diploması'nda bitirdiği okulun adı "Fatih Ondokuzuncu İlkokul" olarak yazılıdır[4]; kendisi ise okulun "elli küsur" numaralı

1 Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, Dipnot Yayınları, Ankara, 2012 (haz. Eren Barış).

2 Ece Ayhan, *age.*, s. 23-24.

3 Ece Ayhan, *age.*, s. 28.

4 Ece Ayhan, *age.*, s. 31. Ancak arada kısa süren bir de Cağaloğlu'nda "48. Okul" süreci yer almaktadır. Bkz. Ece Ayhan, *age.*, s. 35.

olduğunu ve Atikali'de bulunduğunu söylemektedir. Belleği Ece Ayhan'ı yanıltmamakta sadece karıştırmaktadır: Birbirine bitişik iki bina söz konusudur. Birincisi, 1851'de Abdülmecit tarafından yaptırılan Hırka-i Şerif Camii Piyade Muhafız Karakolu[5], öteki de 1920'lerde kurulduğundaki adıyla Fatih 19. Okulu[6]. 1925'te, Fatih 19. Okulu'nun öğrenci sayısı arttığından tek katlı bir bina olan karakol da dört derslik bir okula, "53. Okul"a dönüştürülmüştür. 1953 yılında, 19. Okul, Hırka-i Şerif Okulu adıyla şimdiki küçük binaya yerleşirken, 53. Okul olarak çalışan okul da Atikali Okulu adıyla şimdilerde İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü olarak kullanılan binaya yerleşmiştir. Ece Ayhan'ın numaraları karıştırması, "19. Okul" ile "53. Okul"un bitişik ve iç içe sayılabilecek konumda olmalarından kaynaklanmaktadır.

"Ece Ayhan Tarihi"ne açıklık kazandırmak amacıyla gerekli görülen ayraç kapatıldığında, Ece Ayhan'ın Haziran 1944'de Fatih Ondokuzuncu İlkokul"dan İlkokul Diploması'nı aldığı, aynı yıl Vefa'da Zeyrek Ortaokulu'nda orta öğrenimini sürdürmeye başladığı görülür. 1948'de ortaokulu bitiren Ece Ayhan, lise eğitimine –o günkü adıyla– Taksim Erkek Lisesi'nde başlamıştır. Dokuzuncu sınıfta önce bütünlemeye –o zamanki adıyla "ikmal"e– sonra da sınıfta kalan[7] Ece Ayhan ikinci yılını doğrudan geçmiş, ancak ailesi İzmir'e taşınmak istediğinden kaydını İzmir Atatürk Lisesi'ne yaptırmıştır.[8]

"Dokuzu, sınıfı geçtim ben, yazı geçirdim, yazın okulların açılmasına diyelim ki on beş gün kala veya yirmi gün kala, veya bir hafta kala, bilmiyorum şeyini. 50 senesinin Ekimi'nde falan, ekimin başlarında. Belki de Eylül'ün sonlarında İzmir'e gittim ben. Okul gerçekten çok güzel bir okulmuş, o İzmir Atatürk Lisesi... yılbaşında, o zamanlar üç karne alınıyordu, ocak sonuna kadar, ondan sonra bilmem nereye kadar, üç karne veriliyordu. Yani Ocak sonunda İstanbul'a döndüm ben..."[9]

Ece Ayhan, İstanbul'a döndüğünde, adı Beyoğlu Erkek

5 http://fatih.meb.gov.tr/images/354711%20%20-%20Atikali%20Ilkogretim%20Okulu.pdf; erişim tarihi: 28 Şubat 2013.

6 http://www.hirkaiserifioo.k12.tr/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=67; erişim tarihi: 28 Şubat 2013.

7 Ece Ayhan, *age.*, s. 54-56.

8 Ece Ayhan, *age.*, s. 58.

9 Ece Ayhan, *age.*, s. 60.

Lisesi'ne dönüşen[10] eski okuluna gitmiş ve Temmuz 1953'te bitirmiştir.

Ece Ayhan'ın Ankara'ya, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne gitmeden önceki "öğrenim süreci"ne burada değinilmesinin nedeni, ilerideki sayfalarda karşılaşılacak olan "ilk şiirler"in büyük bölümünü yazdığı tarihlerde Taksim / Beyoğlu Erkek Lisesi'nde okuyor olmasıdır; bir bölümünü de, İzmir Atatürk Lisesi'nin yeterince oturamadığı sıralarında yazmış olmalıdır.

Özcan Yalım, anılan söyleşide ortaokulu bitirmeden önce yazdığı bir şeyler olup olmadığını sorduğunda aralarında şöyle bir konuşma geçer:

"Ece Ayhan: Ortaokul bitmeden önce yalnız şiir.

Özcan Yalım: Yani bu damla damla şiirinden sonra yazmayı sürdürdün mü?

Ece Ayhan: Sürdürdüm. Bir roman denemem vardı benim. Uydurma bir roman.

Özcan Yalım: Ortaokulda.

Ece Ayhan: Evet.

Özcan Yalım: Ortaokulda yazdığın şiirlerden ya da romandan kalan herhangi bir şey var mı?

Ece Ayhan: Yok.

Özcan Yalım: Gerek yazılı, gerek belleğinde...

Ece Ayhan: Yok. Belleğimde işte, yalnız o tek şiirin adı var, 'Damlalar Damlalar' diye. Üç nokta yan yana! Romanı da hayal meyal şöyle hatırlıyorum..."[11]

Ece Ayhan, anılan söyleşide, "Damlalar Damlalar" konusuna da şöyle değinmiştir:

"Ahşap ev... ya da tavan. Yukarıda bir olay olmuş. Cinayet falan işlenmiş. Diyelim ki birkaç saat önce, üç beş[12] saat önce, ar-

10 "Lisemiz, şimdiki binanın yerinde bulunan Fransız Jean Patiste İlkokulu'nda 1937–1938 Eğitim Öğretim yılında *Taksim Ortaokulu* adı ile öğretime başlamıştır. 1939–1940 Eğitim Öğretim Yılı'nda *Taksim Erkek Lisesi*, daha sonra *Beyoğlu Erkek Lisesi* adini almıştır. 1954'te lise Mezunları Cemiyeti önerisi üzerine *Atatürk Erkek Lisesi* adını almıştır." http://www.istanbulataturklisesi.k12.tr/icerik.aspx?id=1; erişim tarihi: 28 Şubat 2013.

11 Ece Ayhan, *age.*, s. 39, 41.

12 Metindeki "ben" sözcüğü, bir yazma hatası olduğu, aslında "beş" olması gerektiği düşünülerek tarafımdan düzeltilmiştir –TT.

tık bilemiyorum. İkimiz burada oturuyoruz mesela, yukarıdan kan damlamaya başlıyor, öyle haberimiz oluyor. Ben de 'damlar, damlar' diye bir şiir yazmışım... Mürekkebim yeşilmiş, mürekkepli kalemle yazmışım ben..."[13]

İlerdeki sayfalarda "Damlalar damlalar"[14] bulunmamakla birlikte, "yeşil mürekkep" ile yazılmış başka şiirleri yer almaktadır.

II/

Birkaç satır da, bir bölümü "yeşil mürekkep"le yazılmış olan bu şiirlerin nasıl gün yüzüne çıktığı üzerine yazmak gerekmektedir. Önce sözü Ece Ayhan'a bırakalım:

"O zamanki adı, yani girdiğimde, Taksim Erkek Lisesi'ydi... Şimdi, sonra Beyoğlu Erkek Lisesi oldu; aynı yer, aynı bina. Şimdi Atatürk Erkek Lisesi... O zaman arkadaşım oldu, Arslan adında. Aynı sınıftayız. Bir daha şey oldu, yazına, edebiyata daha yakınlaşma oldu. O da meraklıymış. Daha önce böyle bir edebiyatla ilgili bir arkadaşlarım falan yoktu. Müzikle, sinemayla falan. Baktım bu Arslan, hem sinema hem müzik hem edebiyat. Üçü vardı, sürdürüyorduk biz..."[15]

Sözünü ettiği Arslan, önce "sınıf arkadaşı", sonra da yakın arkadaşı olan Arslan Ebiri (1935-1995)'dir ve yapılması gereken bir başka –biraz da kişisel– açıklamadır: 1950'li yılların edebiyat yaşamıyla yakından ilgilenmeye, zamanın süreli yayınlarını karıştırmaya, yazılanları okumaya, yazarları biraz daha tanımaya kalkıştığımda Arslan Ebiri'nin adıyla çok karşılaştım. Arslan Ebiri'nin eşi Göksel Ebiri'yi çok sonraları, ortak dostumuz –Ece Ayhan'ın da dostu olan– Filiz ve Oğuz Onaran aracılığıyla tanı-

13 Ece Ayhan, *age.*, s. 33.

14 Bir başka yerde de şiirin adını "Damlalar! Damlalar!" diye belirttiğinden adının bu olduğu düşünülmektedir: "Bir Arsen Lüpen romanı okuyorum; kagir bir evin üst katında cinayet işlenmiş, alttaki odaya tavandan kan damlıyor. Ben de yeşil mürekkeple, –evet yeşil–, ilk şiirimi yazmıştım, yazmışım: 'Damlalar! Damlalar!'..." Ece Ayhan, "Hal ve Gidiş Sıfır ya da Zeyrek Orta İki", *Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup ya da özel bir fuhuş tarihi*, Korsan Yayın, İstanbul, Mayıs 1991, s. 13.

15 Ece Ayhan, *age.*, s. 51, 57.

mıştım. Göksel Ebiri'ye telefon ettim, Arslan Ebiri'nin yazdıklarının, çevirdiklerinin kitaplaşıp kitaplaşmadığını sordum. Kitaplaşmamış, süreli yayınların sayfalarında ya da hiç gün ışığı görmeden dosyalarda kalmışlardı. Sağ olsun, 2012'nin bir bahar gününde bir çanta dolusu dosyayı getirdi Göksel Ebiri. Hızla bir göz atıp elimdeki işler bittiğinde derinlemesine ilgilenmek üzere bir yana koydum. Ece Ayhan'la ilgilenmeye başladığım Şubat 2013'te dosyaları yeniden elime aldığımda, içinde Ece Ayhan'ın, elyazısıyla yazılmış ve/ya daktiloya çekilmiş, kiminin altında tarih olan, kimi tarihsiz, bir bölümü yayımlanmış, çoğu yayımlanmamış birçok şiiri olan bir dosya çıktı karşıma. Tarihli olanlara bakıldığında neredeyse tamamına yakınının "lise yılları"nda yazıldıkları görülüyordu; tersi ortaya çıkıncaya kadar, tarihsiz olanların da aynı yıllarda yazıldıklarını varsaymanın pek yanlış olmayacağını düşündüm. Ancak elimde bulunan, "Mülkiye'deyken Yazılmış" şiirlerin bulunduğu bir başka dosyada aynı şiirlerin tarih konmuş olanları olduğunda, buraya almadım.

III/

Aslında, Ece Ayhan'ın "lise yılları"ndan kalan şiirlerini –kendisi yayımlamadığına göre– yayına hazırlamak konusunda epey ikirciklendim. Ancak sonunda, bir şairin gelişme çizgisini göstermesi açısından yayımlanmasının daha doğru olacağına karar verdim.

Bu kararımda, Ece Ayhan'ın "kendi yazdıkları arşivi" konusunda bilinen savrukluğunun yanı sıra, 18-19 yaşındayken yazdıklarının bir bölümünün belleğinden çıkmış olabileceği olasılığı etkili, değişik zamanlarda değişik kişilerle yaptığı konuşmalar da yol gösterici oldu:

Özcan Yalım: Şimdi, bu sözünü ettiğin damla damla kan damlama olayında yazdığın, herhalde ilk şiir oluyor. Bilinçli ya da bilinçsiz. Hangi yıl olduğunu hatırlıyor musun?

Ece Ayhan: Orta bir olabilir.

Özcan Yalım: Orta bir, yani 1944.

ECE AYHAN: Evet.
ÖZCAN YALIM: On üç yaşında falan oluyorsun.
ECE AYHAN: Yalnız, orta bir deyince, 45'te olabilir.
...
ÖZCAN YALIM: O zaman 44-45 ders yılı. 45'te olabilir..."

ÖZCAN YALIM: Peki, öğretmenin zorlamadığı zaman yazdığın şiirler, hece miydi, serbest vezin miydi?
ECE AYHAN: Serbest bir şeydi. Bunlar ders için. Yani ben, vezinli, kafiyeli, aruzlu falan şiirler yazmıyorum. O ders için.
...
ÖZCAN YALIM: Onlardan hiçbir şey anımsamıyorsun ve yok kalan.
ECE AYHAN: Hiçbir şey anımsamıyorum. Hep deneme onlar.
ÖZCAN YALIM: Bir yayınlama girişimi falan...
ECE AYHAN: Yok.
ÖZCAN YALIM: Yok. Kendin için yazıyordun, arkadaşlara veriyordun.
...[16]

Ortaokul sıralarındayken "yayımlama girişimi" yoktur; ama "lise"de durum değişmiştir: Ece Ayhan, her "yeniyetme" gibi yazdıklarının yayımlanmasını istemektedir:

"1951. İstanbul... Beyoğlu postahanesine gider ve belli başlı yazın, edebiyat dergi ve gazetelerine önceleri (Hollandalı olabilir mi?) Heinrich Isaac'ın, bir Alman'ın, 'bir başka' Alaman'ın ve birkaç Anglo-Sakson'un (yazayım; 'atonallik'in, on iki ton müziği'nin 'bagateller'in, 'manyetofon'un, Alban Berg'in, Arnold Schönberg'in... Giacometti'nin, 'mobil'lerin de) etkisindeki kimi çok uzun, kimi orta uzunluktaki şiirlerimi, durmadan, gönderirdim. Usanmıyordum ve zarflar dolusu... Bu otuz-otuz beş şiirden birkaçı yayınlandı... İlgi çekmediler."[17]

"... 1931 doğumluyum, ancak 1956'da yayınlayabildim. Ortaokuldan beri yazıyorum ama, kuralları bilmiyordum. 1956'ya dek

16 Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, *age*., s. 39, 53-54.
17 Ece Ayhan, "İlk Adımlar", *Sivil Denemeler Kara*, YKY, İstanbul, Eylül 1998, s. 49.

pulu yapıştırıp gönderiyordum. Oktay Akbal *Vatan Gazetesi*'nin sanat danışmanlığını yaptığı yılları anlatan –eski günleri hatırlıyorum– bir yazısında 'Ece'den doksan-yüz dizelik şiirlerin olduğu, kalın zarflı mektuplar gelirdi. Okuyucuyu şaşırtmamak için yayınlansın diye veremezdim' diye yazdı. Erdal Öz de *Türk Dili* dergisinde yayınlanmayan otuz şu kadar şiirimi bulmuş."[18]

IV/

İşte burada yer alan, "Yeşil Mürekkep'le Yazılmış Şiirler" böyle bir süreçte ortaya çıktılar. Ancak gün yüzü görmeden bir köşede kalmış çoğu ürün gibi bu şiirler de sorunsuz değiller: Aynı şiirin birkaç değişik biçimde yazılmışı da var, eksik olanlar, başlanıp bırakılmış olanlar da... Okunamayan sözcükler, dizeler de bir başka sorun... Aklımın erdiği, elimin değdiği kadarını belirtmeye, açıklamaya çalıştım; ancak ne şairim ne de eleştirmen ya da edebiyatçı; "araştırmacı"yım ve hata yapma olasılığımı azaltmak için de, şiirlerin elyazısı ile yazılmış nüshalarını da vermenin yerinde olacağını düşündüm. Ola ki, okunamayan bir sözcüğü okuyabilen, eksik kalan dizeyi tamamlayan "Ece Ayhan dostları" ortaya çıkar ve "Yeşil Mürekkep'le Yazılmış Şiirler" son biçimini alır...

V/

Kuşkusuz, "Yeşil Mürekkep'le Yazılmış Şiirler"in 60 yıl sonraya, günümüze kalmasını sağlayan Arslan Ebiri'ye de, kalanları koruyan Göksel Ebiri'ye de bir teşekkür borçluyuz...

18 Ece Ayhan, *Dipyazılar*, YKY, İstanbul, Ocak 1996, s. 131-132.

1949

GEÇEN ZAMANLARDAN

Deniz kıyısında bu baharı
Seninle beraber seyredemedik
Yalnızım ve hissetmiyorum
Deniz kıyısında bu baharı.

Rüzgârlar meydan okurdu
Ve sen elimi tutardın sıcacık
Gözlerimiz maviyken seviyordum
Deniz kıyısında bu baharı.

Bulutlarla giden şarkılarımız
Neşeleri ve kederleri ile
Hâlâ dolaşıyor gibi
Deniz kıyısında bu baharı.

Öyle güzel kokular var ki
Duyabiliyor musun?
Seneler önce olduğu gibi
Deniz kıyısında bu baharı.

YENİ

Ben sevebiliyorum bazen
Herşeyi
İnsanları, insanları
Şimşeklerin altında okuyan
Düşünen insanları
Mumları üfleyenleri
Yeşil gözlülerin
Sırlarını da
Acılarıyla seviyorum
Ben belki başkayım
Ya siz, sizler?

DÜŞÜNÜŞ

Nerede derin ölüm
Zavallı çocuğum
Ne toprak bekler seni
Ne de sen onu[1]
Yalan der biri
Fakat bakmışsın yoksun
Zavallı çocuğum

1 Bir başka biçimi: "Ne sen onu / Herşey yabancı / Kimse tanımaz birbirini".

DÖNÜŞ

Günün yorgun akşamı
Yırtık postallarımla
Ağır ağır adımla
Döndüm uzak ülkeme.

Buraları başka mı?
Çınar gölgeleri loş
Bizim sokaklar bomboş
Bir baktım da köyüme.

Aradım şen anamı
Sesler ne garip geldi
Avluda gidip geldi
Seslenmiştim evime

İnsanlara tasamı
Derdimi anlattım da
Hiçbir şey demediler
Öyle baktım halime.

1950

AĞLIYAN KADIN

Fırtınaların sonunda akşam üstü
Her şey kayıp, güneş bile
Soluk soluk alınlarda
Rüzgâr yıkılmış mabetlerden esmekte
Artık hatıra olacak izlerle.
Ağaçların altında bir hayal
Hazin şarkısını söylüyor
Toprak, ilahlarla şarap içiyor
Bir kız geçiyor, yorgun
Deniz sakin, sakin keyfinde
Ya çocuklar? Onlar ebediyette.
Bir nehrin kıyısında ilerleyen
Işık huzmeleri boyunca
Yüzü rüzgârda, siyahlı bir kadın
Ne güzel tebessüm ediyor.
Fakat hakikatte Jaconde[1] gibi,
Belki de Jaconde...
Gözyaşı dökmeksizin ağlıyor.

1 "Joconde" olmalı.

ÇOCUK

Ah sen ey çocuk
Herşey sende
Rüyaların tatlılığı
Korkularıyla
Ağaç altı hülyaları
Rüzgârın hazzı
Gözlerinde tuzlu gölgeler[2]
Saçlarında güneşin rengi
Ve sen yine üzgünsün
Ağlıyorsun
Ağlamak senin için ne güzeldir[3]

2 Daktilo edilmiş metinde "tuzlu gölgeler", elyazısı metinlerde "tozlu gölgeler"
3 Bir başka biçiminde: "Ağlamak ne güzeldir"

ÇOCUK

Ah! Sen ey çocuk
Her şey sende;
Rüyaların tatlılığı
Korkularıyla,
Ağaçların altında hülyalar
Oyunun peşindeki saflık
Nefesini tıkayan rüzgârın hazzı
Gözlerinde tozlu gölgeler
Saçlarında güneşin rengi gibi
Sonsuz bir sevinç
Ve sen yine üzgünsün
Ağlıyorsun ey çocuk!
Ağlamak senin için ne güzeldir.

SARHOŞ GEMİ

Rumeli fenerli, kırmızı boyalı
Açıkta yalpa vurarak sarhoş bir gemi
Girdi sızmış ahtapotlarla dolu limana.
Yelkenleri serdi, uzaklara kayboldu bir yerde
Gemi boşaldı haberlerle
Meyhaneye, barlara koşan gemicilerle.
Uzakta çan çaldı ağır ağır
Sarhoş gemi esnedi memnun memnun,
Rıhtımdaki gemiye hatır sordu
Kimi beklediğini de alayla.
Sonra denizle konuştu, onu denize,
Denizi ona, bir şeyler sordu, kimbilir?
Uzak [...][4]
Dinledi sarhoş gemi,
Meyhanelerden taşan açık saçık şarkıları

4 okunamadı.

R. WAGNER'İN MÜZİĞİ[5]

Efsanelerin muhteşem ışığında
Bir [...][6] ebediyet,
R. Wagner'in [...][7]
Renk vardı! Renk!

5 "Demirhan Altuğ, 'Zeyrek Orta'da benim müzik öğretmenimdi; Wagner'in (dolayısıyla Alman mitolojisinin de), Richard Strauss'un operalarının öykülerini bize anlatırdı..." Bkz. "En Yalın Olanı Sorgulamak...", *Sivil Denemeler Kara*, YKY, İstanbul, Eylül 1998, s. 44.
Ayrıca bkz. Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, Dipnot Yayınları, Ankara, 2012 (haz. Eren Barış), s. 34: "... bize müzik dersine Demirhan Altuğ diye bir adam geldi. Müzik dersini anlatacağı yerde, operaları anlatırdı... Wagner'in operalarından hikâyeler anlatıyordu hep böyle. Çocuğu artık kazanmak için mi, yoksa daha mı kolayına geldi, bilemiyorum. Ama, imge olduğu için, çok daha zihinde kalabiliyor..."

6 okunamadı.

7 okunamadı.

GURBETTEKİ ZENCİ

Garip zenci hürriyeti terennüm eden,
Vatanının ebedi şarkılarında,
Denize giden bulutlara bakarken,
Dudaklarında bir ebedi şarkıdır:
"Tekrar görüşelim, tekrar!" diyerek,
O kulübesini, tahta kulübesini arar.
Oynıyan şen çocukların sesleri;
Genç dullar için ne acı bir hatıradır,
Geçmiş günlerini onlara hatırlatır.
Vatanında bambaşka bir güneşin
Varlığı vardı: "Sabah yeşil, akşam mor renklerle"
[...][8]
Ve, hürriyeti aradı orada –bakın–

8 okunamadı.

(ESKİ MUHARİP)

Çocukluğun unutulmaz hatıralarında.
Uzun sakallarda denizin kokusu
Ve geceleyin beyaz atıyla,
[...][9] karşı savaşa giden,
Eski bir muharibin geçişi,
Hayal rüzgarları arasında.
Yahut, gündüz düşüncelerinin aksi,
Köpüklü dalgaların havalanışı,
Sonra kaçış! O eski yıkık değirmene,
Oradan uğultuları, koruyor seslerini,
Yarınki çocuğun kalbini dinlemek.
[...][10]
[...][11]
Bir eski muharip, [...][12]

9 okunamadı.
10 okunamadı.
11 okunamadı.
12 okunamadı.

YAĞMUR YAĞDIĞI AKŞAM

O akşam yağmur yağıyordu
Ve hava ne güzeldi şehirde
Asfaltlar parlak ve tenha[13]
Ve hava ne güzeldi şehirde.

Sevgilim beni ilk defa öpmüştü
İlk defa aramızda böyle şeyler oldu
Bütün arzuları keşfetmiştik
Ve hava ne güzeldi şehirde.

Zaman ve mekân ne gariptir
Saflıkla dönmiyecektik eve
Çalmasaydı eğer bir düdük
Ve hava ne güzeldi şehirde.

13 Bir başka biçiminde: "... ve etraf tenha"

ÇİVİ ÇAKAN ZENCİ

Ne yapıyorsun ne yapıyorsun zenci
Rüzgâra çivi çakılır mı hiç
öyle tak tak?

Sen insanlığı çiviliyorsun[14]
Evet evet darbeler bize iniyor
öyle tak tak!

Öyle değil mi boyası çıkmıyan zenci
İnsanlar ki nerede bir dünya bıraktı
Hür ve rahat?

14 Elyazısı taslakta: "Sen insanlığı çiviliyorsun galiba?"

HÜRRİYETE GİDİŞ

Bu davul sesleri niçin?
Serin yaz ikindisinde
Gözler nemli
Parlıyorlar da
Gök hiç böyle olmazdı
Hiç böyle açık
Rüzgâr heyecanlı
İnsanlar gibi
Rüya vadilerinde
Mevsimsiz çiçekler açmış
Güneş yağmuru altında
Gençler var
"Artık şarkılar söylenecek
Hürriyete dair
Dağlara dağlara
Altın yeleli atlar."

HÜRRİYETE GİDİŞ

Bu davul sesleri niçin?
Serin bir yaz ikindisinde
Gözler nemli
Parlıyorlar da
Göğün böyle olduğunu hiç gördünüz mü?
Açık mı açık
Rüzgâr heyecanlı
İnsanlar gibi
Rüya ötesi vadilerde
Ağaçlar çiçek açmış
Güneş yağmuru altında giden gençlere
Sorunuz sorunuz
Şarkılar söylenecek
Sesler diyorlar ki
"Nereye?"
Yine cevap veriyor sesler
"Hürriyete"
Altın yelesinden tutmıya gidiyoruz."

LAMBALI KADIN[15]

Gece hastanede düşüncelere el atınca
Bazı sessiz gölgeler ağlardı
Köşedeki Wales'li sarışın genç
Normandia'lı kahraman teğmen
Ve Anadolu'lu asker
Birdenbire susardı
Ne sususş! ... Sonra
Beyaz bir hayal dolaşırdı
Gazı biten bir lambayla
Göz kapaklarımızın arasında
Bir güzel ses acıları uzaklaştırırdı
Boğaziçine bakan pencerelerden
Kulaklarımızda denizin kahkahaları
Köpüklü hayallerimizde de
Aziz hemşire Florence Nightingale[16]
Bize beyaz bir gül gibi gülümserdi
Ne muhteşem bir güldü o
Allahım! Hiç solmadı.

15 Bu şiir, Ece Ayhan'ın çok mütevazı da olsa gün ışığı gören ilk şiiridir. Beyoğlu Erkek Lisesi'nde çıkardıkları *Yeni* adlı "okul gazetesi"nde yayımlanmıştır. Ece Ayhan, bu konuda Özcan Yalım'a şunları anlatmıştır:
"Ece Ayhan: Orda bir şiir yarışması açtık biz. Hatta şey geldi, bir sürü şiir geldi; dergi de çıkarıyorduk ama teksirle çıkarıyorduk... bir sayı teksir olarak dergi yayımladık. Orada benim bir şiirim çıktı. Ama hangi şiir bilemiyorum.
Özcan Yalım: Yani teksirle de olsa ilk yayımlanan şiirin oluyor.
Ece Ayhan: Evet.
Özcan Yalım: 1950.
Ece Ayhan: 50."
Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, *age.*, s. 61-62.

16 *Yeni*'de yayımlandığı biçimiyle Florence Nightingale büyük harfle yazılmıştır.

1951

NE İSTERSEN YAP[1]

Her şeyi yap
Hayatın kıymetsiz değil
Kıymetli olduğunu düşünerek
Boş ver de
İstersen bir gemici gibi
Her limanda bir sevgilin
Açık saçık şarkılar
İri gözlü Lulu'lar[2]
Fıçılar içinde uyku
Ve yine şair ol en fenası
Kederlerini unutmak isteme[3]
Şarkılar söyle
Her söze gül
Göbeğini –eğer varsa– hoplat!
Hiç değilse ağzını yamult
Bir kuş ol –martı gibi–
Herşeyi herşeyi yap arkadaş
Bütün insanları sev
Bütün dünyayı dolaş
Senin.

1 Elyazısı taslakta: "Ne istersen onu yap".
2 Bir başka biçiminde: "Lulu'lar renk renk"
3 Bir biçiminde: "Kederlerini bil ve". Bir başka biçiminde: "Ve yine istersen şair ol / Kederlerini bile bile"

ÜÇ GENCİN KALBİ[4]

Bir gemici tanırım
Kalbini bir limanda bırakmış
Ya kaybolursa?[5]
Ağlar çocukluğundaki gibi
Kalbini almaya gidecek hâlâ

Bir oğlan tanırım
Yeşil gözlü sabahları
[6]
Kalbi ise yerinde
Birine vermiye gidecek
Bir gemi arar durur
Bulutlardan

Bir şair tanırım
Onunki içler acısı
Kalbini asla vermemiş
Çalmışlar
Kalbi birisinde saklı[7]
Bilinmiyecek[8]

4 Ece Ayhan'ın –"Lambalı Kadın" bir yana bırakılırsa– yayımlanan ilk iki şiirinden biri –öteki "Islak"– olan bu şiirin *Türk Dili*'nde yayımlanmadan önceki biçimidir.
5 Bir başka biçiminde: "Düşünür; ya kaybolursa?"
6 Bir başka biçiminde: "Derin yeşil gözlü / Ruhu güney denizlerinin dibi"
7 Önceki biçimlerinde: "Kalbi belki denizlerde saklı" ve "Kalbi herhangi bir yerde saklı"
8 Elyazısı taslaklarda yoktur.

ÜÇ GENCİN KALBİ[9]

Bir gemici tanırım
Kalbini bir limanda bırakmış
Ya kaybolursa?
Ağlar çocukluğundaki gibi
Kalbini almaya gidecek hâlâ

Bir oğlan tanırım
Derin yeşil gözlü
Gönlü güney denizlerinin dibi
Kalbi ise yerinde
Birine vermeye gidecek
Bir gemi arar durur
Bulutlardan.

Bir şair tanırım
Onunki içler acısı
Kalbini asla vermemiş
Çalmışlar
Kalbi eski bir efsanede saklı.

9 Bkz. *Türk Dili*, Şubat 1954, cilt III, sayı 29, s. 291.

1952

ISLAK[1]

Sokaklar ıslak ıslak
Ağır basar rüzgâr
Duvar boyunca ilanlardan
Renkler şehre dağılır
Kapılar kapalı kapılar
Pancurlar pencerelere
Bulutlar düşer denize
Gölgeler ıslak ıslak
Boş meydanlarda soğuk
Üşümek üşümek
Bakmayınız genç adama
Gözleri var
Elleri var
Avuç içleri ıslak ıslak

1 Ece Ayhan'ın –bilinen– yayımlanmış ilk iki şiirinden biridir. *Türk Dili*, Şubat 1954, cilt III, sayı 29, s. 291. Ayrıca bkz. Ece Ayhan, *Bütün Yort Savul'lar!, 1954-1977*, YKY, İstanbul, Mart 2012, 9. baskı, s. 23-24.

AĞLAMAK İSTİYEN ADAM[2]

Ne vardı bilmem ki
Deniz tenhalığında
Şehirden gelen seslerde de
Ne vardı sanki
İnsanlar onun varlığından habersiz
Sadece eğleniyorlardı
Geç vakit
Bir ay giriyordu kalbine
Duracak gibi
Ağlamak istiyordu adam herhalde.

2 Bu şiir "Islak"ın elyazısıyla yazıldığı kâğıdın önünde olduğundan aynı yıl içinde yazıldığı varsayılmıştır.

1953

SARHOŞLUĞUN ÖVGÜSÜ

Sarhoş adam gülüyor
Bu, benimkisi duyulan
Hey kim bu
Odalar rahatsız oluyor
Bu, komşularınki
Dışarı çıkın dışarı çıkın
Sıkıntı başladı
Bu, aptalın biri
Kimse yokken gülünür
Sarhoş adam gülüyor
Bu, onunkisi
Duymuyoruz
Bu, evinkisi
Yıkılıyor
Sokaklarda gülüşmeler
Dışarı fırlıyorlar.

Tarih Konmamış Şiirler

İLKSEL BİTKİ

Saklı durma giydiklerinin içinde
Herkes bana arkadaşça davrandı
Umutlarımız ayni yollardan geçiyordu
İnsanları doğuran ana
Acılarıyla birlikte doğurmuş
Burada kimse işsiz değil
Belli boşlukları dolduruyorlar
Tanımamış olsaydık birbirimizi
Gelecekte artık günümüz olmıyacaktı
Seviştiğimizi kimse görmemişti
Geçmiş geçmiş ama utancımız
İlksel bitki anlatıyor
İlksel bitki mismilaki plakunk.

ADAM OLMAYAN ADAMIN SÖYLEDİKLERİ

Avare geçti ömrün
Bir yarısı
Diğer yarısına gelince
Böyle geçmeli
Hürriyet varken daha
Bulup bulup günlerde
Yaşamalı yaşamalı
Sevmek varken daha
Bulup bulup günlerde
Yaşamalı yaşamalı.

AĞLAMAK İSTİYEN ADAMA İKİNCİ ŞİİR

Aydan gülümsemeleri değil sebep
Her akşam buralardasın
Altında yattığın ağaç
Her zamanki gibi
Ağlamak istiyorsun
Ama gençsin
Yabancısın
Belli yabancılığın.

SUSMAK

Tanrı adamları susturdu
Karşı siperlerde
Sürükleniyorlar
Yanyana ikisi güldü
Herkesle
Şaşkınlığından, durdu
Vurulmuşken
Tanrının ağlıyan sesini duymalıydınız.

NEDEN YARIN PATRON

Hangi kapıyı açsam
ne güzel birdenbire karşımda
başka bir deniz başka bir cadde
açsam hangi kapıyı

Elbet şarkı söyliyen
başka kadınlar da vardır kentte
ve son şarkısını söylüyor biri[1]
–kendimi karıştırıyorum kendimle–

Neden yeni bir kapı açınca
yeni bir cadde ile yeni bir deniz
ve neden karanlıkta binlerce kesik baş
–içlerinden biri benimle alay ediyor
biliyorum

Patron yarın beni kovacak
patron yarın beni kovacak
binlerce patron yarın beni zevkle kovacak
–gece yarısı bakır ay batıyor
denizde boğuldum yine birdenbire
açarken başka bir kapıyı

Ve seni hâlâ seviyoruz kıskanç arkadaşımla
denizden bir şarkı dokuyoruz
yel eserken
devler uyurken dağlarda.

1 Önce "Semarkantta biri" yazılmış, sonra çizilmiştir.

BİRİSİNİ SEVDİ

Sevdi ama inanamadı sevdiğine
Birdenbire değişti ama
Kendi de anlıyamadı
Eski şeylerden hoşlanmağa başlamıştı
Gururu kalbindeydi hâlâ
Başkasına yer vermiyen, kendinden
Eski şarkılardan sonra
Eski şiirler buldu
Yeni manaları vardı şimdi
Bununla beraber hiçbiri onu tatmin etmedi
Onun sevmesi başka türlü olmalıydı
Bütün diğerleri düşündürdü onu
Nerde olursa olsun her zaman ezildiğini hissetti
İçinde bir sır vardı ki
Kendi de bilmiyordu
Kafasının içinde aramaktan vazgeçip
Elleri cebinde sokaklarda dolaştı çok
Sormak adettir nedense sordular
Gülerek baktılar bu da adettir
Derbeder olamadı yalnız
Böyleleri böyle olurdu demişlerdi ama
Dünyasının daraldığı hakikati yalnız
Işık gözlerine dokundu
Güneşi göremez oldu, sevdiği
Evler dışında bir hayat
Evler içinde uykusuzluk gecelerle beraber
Yalnızlığına yalnızdı
Büsbütün artmış gözüktü
Ayni şey üzerinde duramaz ki insan
Niye israr ediyordu sevmesinin başka
Türlü olmasını

2

Sokaklarda aradı ve belki de
Bulamadan döndü
Sevmesi bir az bile eksilmiş olarak.

2 Üzeri "yeşil mürekkep"le çizilmiş yedi dize vardır: "İz bırakılmaz böyle / Dünya kaideleri değişmez / İnsanlar erir gider / Çılgınca değil / Yavaş yavaş hareket edeceksin / Ve kimselere söylemiyeceksin /Ama başka türlü seveceksin, sev".

[...][3]

Kimsesiz bir çocuk
Aysız bir gecede düşünüyor
Çınar ağaçlarının altında
Karanlık hışırtılardan
Garip sesler ona:
"Evin nerde? evin nerde?"
Diye soruyorlardı
Bir çocuk için
Evden kovulmak korkusu
Onu bedbaht eden her şeydir
Bu sesler, işte onu bilmiyorlardı
Çocuğun ne yaptığını
Ne yapacağını da
Ve de onlara cevap vermedi
Gece kuşları gözlerini açmış
Bu ağlıyan insanoğluna
Acayip acayip bakıyorlardı.

3 Bu şiirin adı yoktur.

HERŞEY

Herşey yalan
Başka limanların güzel olduğu
Yeni hayal dünyaları bulduğu
Gemilerin
Meyhanelerde şarkılar söylendiği
Yüzlerce kız olduğu
Şairler namına
Söylenmiş olan her şey.

[...][4]

Pencerelerden bakmak yasak
Geceleri sokaklardan yorgun ordular geçiyor
(Gece işçileri geç vakit evlerine dönerler)
Ak yataklarından alınmış babalar
Analar sabırlı
Orospular cömert
Gözleriyle gülerler
Ağızları çarpık
Ve pek acıdır
(Sen devam et)
Ordular kayboluyor.

4 Bu şiir adsızdır ya da bir başka şiirin, örneğin "Sivastopol"un (bkz. s. 166) devamı olarak yazılmıştır.

Y E N İ

Okul gazetesi

B a ş l a r k e n

Bütün dünyada yeni çıkan her dergi [illegible] gazetanin böyle bir yazı ile okuyucularına gazesini ve yolunu işin etmesi [illegible] bulunmaktadır biz de bu makaleyi bu [illegible] yazıyoruz.

Bu gazeteyi çıkarmaktaki gayelerimiz : 1 - Okulumuz öğrencileri arasında edebiyata karşı kabiliyetli gençleri ortaya çıkarmak ve teşvik etmek.2 - Öğrencilere faydalı bilgiler vermektir. Dersden sonra da okulumuzda bir yenilik bir faaliyet ve kültür çalışması gelir ki zannımızca bu,yukardakilerin hepsini birden güzelce ifade eder. İsmimizin YENİ olmasından da anlaşıldığı gibi daima güzele , daima yeniye doğru gideceğiz.Zira hayatta atılan her yeni adım bir yenilik doğurur

Sayın Müdürümüz ve kıymetli öğretmenlerimizden her çeşit yardımı ve kolaylığı görmekteyiz.Alakalarına layık olabilmek için bütün gayretimizle çalışmak azmindeyiz.Ayni zamanda öğrenci arkadaşlarımızdan her çeşit yardımı ve kolaylığı göreceğimize inanıyoruz.Bu gazete ile arkadaşlarımıza faydalı olabilmek ümidi bizce duyulabilecek manevi hislerin en kuvvetlisidir.

Okulumuzun faaliyetlerini,çeşitli çalışmalarını,arkadaşlar arasındaki samimi birliği aksettirecek ve birbirimize yararlı olabilecek olan gazetemizin beğenileceğini tahmin ediyoruz.

Yeni.

Hazin yolculuk

Yavaşlayınca kalbin,daralınca soluğun
Başlayacak demektir ebedi yolculuğun.
Sönecek gözlerinde uzun ömür ışığı.
Yüzünde belirecek bir ölüm karışığı.
Bilmediğin hayatlar olacak son yolcun
Kapanan gözlerine secde edecek beşer.
Belki kan ağlayacak seni sevenler o an
Saracak etrafını feryad eden,haykıran.
Ve terkedileceksin karanlık bir boşluğa
Fakat her kes çıkacak bu hazin yolculuğa

Numan Alptekin

Lambalı kadın

Gece hastanede düşüncelere el atınca
Bazı sessiz gölgeler ağlardı
Köşedeki Males'li sarışın genç
Normandiyalı kahraman teğmen
Ve Anadolulu asker
Birdenbire susardı
Ne susuş !.. Sonra
Beyaz bir hayal dolaşırdı
Gazı biten bir lambayla
Göz kapaklarımızın arasında
Bir güzel ses acıları uzaklaştırırdı
Boğaziçine bakan pencerelerden
Kulaklarımızda denizin kahkahaları
Köpüklü hayallerimizde de
Aziz hemşire FLORENCE NİGHTİNGALE
Bize beyaz bir gül gibi gülümserdi
Ne muhteşem bir güldü o
Allahım ! Hiç solmadı.

Ece A. Çağlar

Forsa

Kürek deliğinden bakıyorum
Durgun deniz...
İçerde hafif şarkı mırıltıları,
Adeta inilti
André ' nin güzel sesi bastırdı
inlemeleri
Bir memleket şarkısı,
Ben de katıldım onlara.
Kamçı şakladı ; zavallı André
Sessizlik...
Ağır küreğimin devamlı gıcırtısı...

Erdoğan Kalyoncu

Yeni

Gıcır gıcır,
Pırıl pırıl,
Nedir bu ?
Yeni..
Nerede ?
Kimin nesi ?
Var mı bileni ?
Yeni ..

Nuri Şiringöz

Gazete

İlk gazetenin tarihini bulmak isteyenler bunu her gün **bir az daha** gerilere atmaktadırlar.Mesela : **Louvre** müzesindeki papirüslerden birinde **M.S.** 1715 te Üçüncü Totmes devrinde,nazırlardan **birinin** resmî gazetede çıkan bazı malûmata itiraz ettiği anlaşılır. Bu gazetenin mevcud olduğu başka papirüslerden **de** anlaşıldığı gibi,gene bir gazetenin Üçüncü Ramsese hücum ettiğine dair olan bir papirüste Turin müzesindedir.Heredot da firaunlardan bahseden mizah gazetelerini kaydeder.Eski Yunanlılarda gazetenin varlığı bilinmiyor ama Romalılarda gazeteye benzer vesikalar bulunmuştur. Babilonyalıların da buna benzer kronikörleri vardır.Çinlilerde de gazete pek eskidir.Bugün Pekinde çıkan King Pau gazetesi dokuz asırlıktır.Avrupada ilk gazetenin 1605 te Anvers'te Neuw Tijdinzen olduğu anlaşılmıştır.Evvelce ilk gazetenin English Mercury olduğu zannediliyordu.Fransada ilk gazete 1631 de Renaudot tarafından çıkarılmıştır.İsmi La Gazette idi,sonra La Gazette de France oldu. Gazette ismi de Venedikten alınmadır.

Bizde ilk gazete yarı türkçe yarı arapça Vakayi - i Mısriye 1828 de çıkmıştır.Fakat onu memleketimizde çıkmış sayamayız.Çünkü o zaman Mısır istiklâl davası peşinde idi ve bizden ayrı sayılabilirdi.

Bizde ilk gazete Takvim - i Vakayi 1831 de hükümet eliyle çıkarılmaştır.

Forsa

Ah ! Istıraplarım **ve** kinlerin esiri
Nasıl da belli oluyor **yüzünden**
Çektiğin cefa
Bilemiyeceğimiz,göremiyeceğimiz
Tanımıyacağımız ıstıraplar.
Asıl,it ve çek o kocaman küreği
Bahtsızlarla beraber.
İhtiyar annem ve babam
Nasıl uğraşıyorlar şimdi
Diyetini verirlerse
Belki kurtulursun.
Nişanlın hergün limana koşuyormuş.
"Deniz köpüğü" bugün de yok
Seri adımlarla gidiş
Ve ümitsiz,yorgun
İsteksiz adımlarla dönüş
Sen hürriyeti bir delikten seyret
Gurubu,şafağı gözlerine içir.
Sonunda kavuşacaksın hürriyete
Biliyorum,sen de düşünüyorsun
Bu hürriyet
Yeşil suların ve beyaz köpüklerin altında
Tasasız düşüncesiz
İdeal bir serbestlik bu
Gene o darbeler
Sıklaşıyor,seyrekleşiyor
Duruyor ve tekrar başlıyor
Kulaklarında
Titriyen,işleyen
Çılgınlar gibi gülen
Haykıran deniz
Tepende çaklıyan kırbaç
Ve davula inen tokmak
Muttasıl ve biteviye
Darbeler,darbeler ve darbeler ...

Aslan Ebiri

Kedilere dair ...

Hayvanlar aleminin en şeytanı,en haylazı ve en haşarası olan kedileri kim sevmez ? Tabiî bundan o ağzı küfür dolu mahalle kedileri müstesna ... Onlara kâh [illegible] ayında damlarda macera peşinde dolaşırken,kâh hemcinsi ile yaptığı telvesiz kavgada,kâh birşey çalarken o arsız ve müstehzi eden edasıyle rastlarız.

Okulumuzun maskotu sayılabilecek olan,heni o beyaz üstü kurşunî lekeli kedi [illegible] ? İşte o bir vakitler şikâyetlere dahi sebep olmuştur.Ders yapılırken herhangi mahrem bir sebepten dolayı bağıra bağıra koridorlarda dolaşması,sınıflarda [illegible]şması,gülmeği seven bazı arkadaşların gülmesine sebep oluyormuş.Dikkate değer bir vak'a da halen cereyan etmektedir.Okulumuzun civarında beksör kedi namıyle [illegible]uf bir kedi dolaşmaktadır.İri yarı,gangster vari burunlu ve çeneli,sarasın [illegible]arı ve bacakları kavgaya giden bir insan tavrındadır.Mumaileyh,babacan bir [illegible]rla dolaşır.Sık sık okulumuzun yemekhanesinde de görülür.Ve oldukça zararlara [illegible]sep olur.Beksör kediden kendinizi korumanızı tavsiye eder ve görüldüğü taktirde [illegible]temize bildirilmesini rica ederiz.

Emile'den

Meselâ,çocukları eğlendirme suretiyle aldattığını hiç akla getirmeyerek okuldaki çocukların ahlâk dersi derecesine,insan ne dereceye kadar kör olmalıdır ? Çocuklar efsanenin yalan olmasını cazibeye kapılırlar ve hakikati idrak edemezler.Efsaneler büyük insanların hayatlarını artırabilir.Fakat çocuklara hakikati arayıp söylemek lâzım dır.Hakikatten başka bir örtü çekilecek olursa çocuk onu aşmak zahmetine katlanmaz.

Efsaneleri okuyan çocukları dikkatle dinleyiniz , göreceksiniz ki okudukları hikâyeye fırsat buldukları vakit hikâye kahramanlarının maksat ve niyetine zıt şekilde hareket ederler ve ilâhi kanunun kusur ve hatalarından istifade ettiklerini temin eden cümlenin sevinçle söylediğini görürsünüz. Karga ile tilki hikâyesinde çocuklar karga ile alay ederler,tilkiyi akıllı olmasında dolayı da çok beğenirler,lakin bir defa Ömer takip eden Ağustos böceğini ele geçirmeğe ağustos böceğinin onlar için bir ibret dersi olacağına ehemmiyet vermezler ; halbuki onlar hayatlarında hakikî kahramanlar içinde aslan bulunan efsanelerde aslan gösterişli,parlak bir hayvan olduğu için çocuk hemen aslın nelerini kabullendiğini ve bir taksime başlamak üzere aslan hikayeden aldığı dersi mütehiccim taksim edilecek şeyin hepsini kendi alır.

Sizinle anlaşalım Mr. de la Fontaine Ben kendi hesabıma sizi okuyacağım zevkten mahrum etmeğe ve efsanelerinizden ders almaktan vazgeçmeğe hiç de niyetli değilim ; çünkü ben onlardaki maksat ve niyeti tayinde hata etmem,fakat talebeme gelince müsaade ediniz de ben bunların bir tekini bile onlara belletmiyeyim ; meğer ki bu çocuğun,dörtte birini bile anlayamayacağı şeyleri bellet-mekte bir fayda olduğunu ve anlıyabildiğini de ters bir yola sapmıyacağını ve bilâhare anlattıkları şahıstan ibret alarak hayatını işleh edecek yerde aldatanı model ittihaz etmiyeceğini ispata muktedir olmalısın.

J. J. Rousseau'dan
Neşat Nuri

Birleşmiş milletler günü hakkında

Şüphesiz,yeryüzünde medeniyet ve insanlık yolunda ilerliyen bütün milletlerin yegâne arzuları sulh içinde yaşamak ve bu yaşayışı ilelebet devam ettirmektir.

Tarihin bizlere göstermiş olduğu büyük savaşlar neticesinde can ve mal kaybı tasavvur edilemiyecek kadar fazla olmuştur.Birçok masum insanların,toprağın gözdiken gadar bir milletin saadeti yüzünden binbir ıstırap içinde nasıl can vermekte olduklarını,sefaletin karanlık yüzünde nasıl çırpındıklarını dün gibi hatırlıyoruz.

Herkes bilir ki en büyük bir kuvveti topluluk teşkil eder.İşte,hürriyeti seçmiş olan milletler el ele vererek daimi bir dünya sulhu içinde yaşamayı gaye edinmişler ve Birleşmiş Milletler topluluğunu meydana getirmişlerdir.

Medeniyetin en parlak buluşu olan sulh içinde yaşayış teşkilâtının meydana getirdiği Birleşmiş Milletler topluluğunun kuruluş gününü insanlık âlemi her yıl artan bir şevk ve sebatla yâdedecektir.

M.Numan Alptekin

Shakespeare (Şekspir)

Bu büyük İngiliz dehasının ismi birçok münakaşalara yol açmıştır.Yeni iddialara göre Shakespeare adında bayağı bir tiyatro oyuncusu vardır (şaheserlerini yazan büyük filozof ve edebiyatçı Bacon'dur.Bu iddialar çok enteresandır fakat netice alınamamıştır.Şimdi İngilterede Bacon'cular ve Shakespeare'ciler diye zıt fikirli iki cemiyet vardır.Bizce her ne olursa olsun Bacon ister Shakpeare olsun, Hamlet,Othello,Macbeth ve sekizinci Henry gibi eserleri ebediyen yaşıyacaktır.

" To be or not to be,that is the question "

Ece A.Çağlar

Bir fıkra

NEREDEYSE ...

Birgün meşhur Henry Ford,petrol kralı Rockfellar ve başkan Wilson bir otomobille yola çıktılar.Otomobil şehirden uzak bir yerde bozuldu.Üç meşhur şahsiyet böylece dağ başında bir şoförle yanlız kalmışlardı.Fakat kilometre ötede de bir han ve altında bir benzin istasyonu vardı.Zorlukla arabayı oraya çektiler.İhtiyar bir adam olan tamirci onları tanımadı.Arabaya bakarken Ford ona : - Güzel tamir et,dedi.Çünkü ben Henry Ford'um.Adam ona dik dik baktı.Belli ki inanmamıştı.Tamir bittikten sonra otomobile benzin doldurulurken,Rockfeller : - İyice doldur,dedi. Çünkü ben Rockfeller'im.Oraman adam hiddetle onlara bağırdı : - Siz delisiniz! Şimdi şu adam da (başkan Wilson'u göstererek) kendisinin başkan Wilson olduğunu iddia edecek!...

Aslan Ebiri

(12)

Çocuk

Ah! Sen ey çocuk
Her şey sende;
Rüyalarım tatlılığı
Korkularımla,
Ağaçların altında hülyalar
Ovanın peşindeki sisler
Neferini takıştıran rüzgârın havası
Öpüşlerinde taze güllerden,
Saçlarında güneşin rengi gibi
Sensiz bir sevinç
Ve sen yine ürpertisin
Ağlamam ey vecd!
Ağlamak senin için ne güzeldir.

(13) 1930

Ağlayan Kardeş

Fırtınaların sonunda akşam ürkü
Her şey kayıp, güneş bile
Sakil sakil alnımızda.
Rüzgâr yıkılmış mabetlerden esmekte
Artık hatıra olacak eşyalar.
Ağaçların altında bir hayal
Hazin şarkısını söylüyor
Toprak, ıslıklarla şarap içiyor
Bir kuş ağlıyor, yarasın
Dağ sakin, sakin hepsinde

Uşaq cocuklar? Qalın ekeduştle.

~~Bir nehrin kenarında iterleşen~~

Işıl buzmeleri boşuna
Yüzü nüzqarda, sapsarı bir kadın
Ne şirzet-lebessüm edeyor.
Fikirli bakıştan jestlerde gibi,
Bakışda İ decende ...
Qış işin dilmehişin anglayor.

1950

Sarhoş qeni (14) ✓

Karanqı fener'i, karanqı hoşeh
Aşıklı yalqız unumuş sarhoş bir qeni
Gündüz sıpsıq alkaşlarla dolu kenarı.
Yollerleri sıdı, ezilmiş konşalar, her yerde
Qeni bozalda kafonlerle
Meyhaneye, kıralara kaşan qemicilerle.
Uşaqlar qeni sıkıştırıp qaçar
Sarhoş qeni esnedi mennen menen,
Rakılandıkı yemişane kötü sözler
Kimi bellediğinde alanşa.
Bazen deniyle konuşur, o mi deniyor
Deniyor: ona, kim seyler sözler, kimdir?
Uşak rüyalara dalmış, kenarda
Dinledi sarhoş, qeni;
Meyhanelerden taşan o acık sesi

Şükrü Erbaş.

1950

✓ R. Wagner'in [illegible] (15)

Efsanelerin mutlu[illegible] içinde
[illegible]
R. Wagner'in müziğinde
Kendimden! Kendi!

1950

✓ Yaşamın yüzündeki ahşam (16)

O ahşam yaşamın yüzüyordu
Ve hava, ne güzeldi sehirde,
Arabalar da parlak ve atraf temiz
Ve hava ne güzeldi sehirde.

Sevgilim beni ilk defa öpmüştü,
İlk defa omuzuma başını koymuştu,
Bütün arzularım sonsuz büyümüştü
Ve hava ne güzeldi sehirde.

Zaman ne hızlı ne yavaştı.
Saatlerin durmuşluğu ezberimde,
Sağ, Ah! Ahşat sadece yalnızlığı
Ve hava ne güzeldi sehirde.

1950

Hürriyete gidiş

Bu davul sesleri niçin?
Derin yaz istirahatinde
Böyle nevbi
Patlıyorlar da
Bütün hiç böyle olmayan
Hiç böyle ayık
Rüyaya dalmış
İnsanlar gibi
Rüya vadilerinde
Mevsimsiz çiçekler açmış
Güneş yağmurlu elbiseler
Giymiş var
"Artık şarkılar söyleyin
Hürriyete dair
Dağlara değsin.
Altın yıldızlı atlar."

(1950)

Garibe Genci (17)

Garip Genci hürriyeti terennümeder,
Vatanının ebedi şarkılarında,
Denize giden bulutlara Baharden,
Rindallarında bir ebedi şarkıdır:
"Tehran güzelsin, Tehran!" diyerek,
Dalıbberini, tahta dalıbberini alır.
Oynayan sen çocuklarının sesleri:
Ey, dallar için ne acı bir hatıradır,
Ağaçsız günlerini anlatırken hatırlatır.
Vatanında hamlaşık bir güneşin
Varlığı içinde: "Sabit yeşil, ağaçsız ova
Gerdin yalnız vatanının aşıklarını gözün
Ve, hürriyeti ararsa orada bulun."

(1952)

(Eski muhacir) (18)

Çocukluğun unutulmuş hatıralarında,
Uzun sokaklarda derenin kahkası
Ve çocukların hayat ateşiyle,
Hangisinde hayat savaşa giden,
Eski bir muhacir gençsi,
Hayal rüyaların arasından.
Yalnız, gönlüş düşüncelerinin ahı,
Kapkara dalgaların hamlaşışı,
Sonsuz hayat! o eski yolu değişmez,
Oradan ıraklıkların, hayatın seslerini,

Yarınki sevgiye kalbimi denedim.
Deniz kadına dönmüş,
Altın balıkçıyla konuşuluyordu,
Bir eski mahalle, eski Beyoğlu.

1950

İlk gemim Kalbi ✓

Bir gemiye binerim
Kalbimi bir limanda bırakmış
Dalgalar, ya Kalplerse
Işıklar sokaklarındaki gibi
Kalbimi olmaya yalnızlık kala

Bir ışığa binerim
Denizi yeşil çiçekli
Rıhtım güneş denizlerinin dibi
Kalbi ıra yerinde
Birine varmaya gidecek
Bir gemi aşar durur
Bulutlardan.

Bir şair binerim
Ormanki ışıklar sarı
Kalbimi orkide vermemiş
Yalnızlığa
Kalbi balıklı denizlerde sakla

(1951)

Yağmur yağdığı akşamın ✓

O akşamın yağmur yağışında
Ve hava ne güzeldi sahilde
Rıhtımlar parıltılı ve temiz
Ve hava ne güzeldi sahilde

Zenginlik beni ilk defa eğlendirdi
İlk defa arasında böyle zaferle
Bütün arzularım keşfolunmuştu
Ve hava ne güzeldi sahilde

Zaman ve mekan ne garipti
Sağlıklı dönmüşlerdik eve
Çalınmıştı eğer bir düdük
Ve hava ne güzeldi sahilde.

(1950)

Limanlı Kadın ✓

Gece, kucağında düşmelere alışmış
Derya sevinç gülgeler eğlendi
Kürsüdeki Valsi'yi sarışın genç
Nasıl dalıp kahraman değmen
Ve kadehi ler arkar
Birdenbire sarardı
Ne sarış!.. Sonra

Bayağı bir kayık değişmişti
Bazı bitkin bir kanlıyla
Bir kıpırdanışa sarınmıştı
Bir güzel ses sesleri uçuşturdu
Bazen içine baksa pencereden
Kalabalıklarıyla dünyayı Kalkabilen
Kıpırtılı kayalıklarıyla da
Ayış kenarına ölüşe ve ölüşünde
Bize bayağı bir gül gibi çıkmıştı
Ne olursa bir güldü o
Alkışlar! diş sokarak.

(1950)

Akşamları gidiş ✓

Bu denizi sevişi için?
Sarın yaş ikindilerinde
Göğler nemli
Parkuplar dar
Gözü bir böyle akşamda
Hiç böyle evde
Rüzgar kapımda
Sarımlar gibi
Rüya sokaklarında
Mevsimin çiçekler soğuk
Güneş yağmura akşamda
Akşamlar var
« Ardıç parkalar sağlarında
Akşamda dair
Dağların dağları.
Sakın gibi sakın. »

(1950)

Ercüment Behçet

Çiçi sokak çocuğu

Ne yapıyorsun, ne yapıyorsun çocuk?
Rüzgara çiçi şekerler mi satıyorsun?
Öyle tok tok!
Tencereyi sürüyorsun galiba?
Evet, evet, durdurdun bize sesini
Öyle tok tok!
Öyle değil mi? Toparlak ufacık yüzün
Sanırsın ki sırrıyla bir dünyayı biriktir
Hüzünlü ve sabırlı.

(1950)

Çocuk

Ah! Sen ey çocuk
Hersey senden;
Rüzgarların bende
Korkularınla
Ağaç altı hülyaları
Rüzgarın hazzı
Toprak gölgeler
Dağlarımdaki güneşin rengi
Ve sen şimdi ağlıyorsun
Ağlıyorsun
Ağlamak ne güzeldir.

(1950)

Dünün

Dünün yorgun akşamı;
Yıldızlı parıltılarımda
Ağır ağır ay doğdu
Dünden uzak ülkeme

Burdaları hüsküt mü?
Çınar gölgeleri boş
Dostum sokaklar bomboş
Bir baktım da köşüme.

Arsalar sen anamın;
Dersler bir garip geldi
Ufukta gidip geldi
Teslemiştim evime.

Sınıflarda turama,
Dersim aralıklarda
Hiçbir şey demediler
Ben de baktım kalbime.

(1949)

Düşünüş

Nerede derin düşün
Zavallı yaşayan
Ne toprak kokan yeni

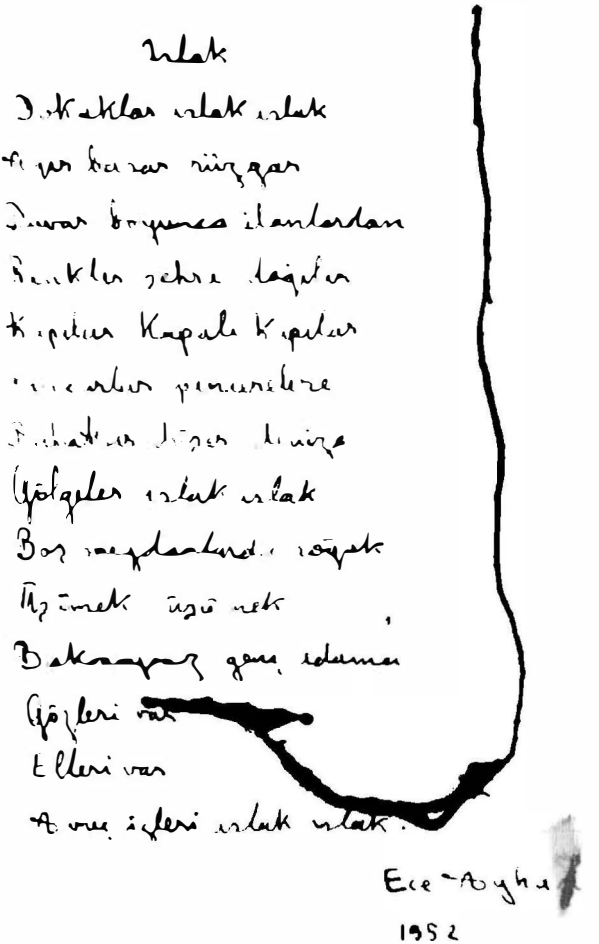
Ne istersen yap

Hersey yap
Hayatın - kıymetsiz dediğin -
Kimsesiz dediğin düşünceyle
Boş var! de
İstersen bir gemiciyi gibi
Her limanda bir sevgili
Türlü renkte şarkılar
Lalelerle renk renk
Şeytan içinde ruhken
Ve yine istersen zalim ol
Kederlerini bil ve
Partiler söyle
Her sözü gül
Gösteriş - eğer varsın - hoşluk
Hiç değilse ağzını yamult
Bir kuş ol - marabu gibi -
Hersey, hersey yap anlamsız
Bütün varolan sev
Bütün dünyaya dalaş
Devrim.

(1951)

Ne ses ne
Hersey yalnızca
Kimse konuşmuş bitkisin

(1949)

Ece Ayhan

1952

Ağlamak İstiyen adam

Nevarde bilmem ki
Deniz dalgalarında
Pehirden gelen rüzgarda da
Nevarda sanki
İnsanlar onun varlığından habersiz
Dedere eğlenirlerken
Ğeç vakit
Bir ay giriyorda kalbine
Dıraçak gibi
Ağlamak istiyorda adam herkesde.

Ece Ayhan

Herşey

Herşey yalan
Baskın limanların güzel olduğu
Yeni kıyıların bulunduğu
Gemicilerin
Meyhanelerde şarkılar söylendiği
Yüzlerce kız olduğu
Şairler nâmının
Dayanmış olan herşey.

Orhan Veli

Pencerelerden bakmak yasak
Geceleri sokaklardan yorgun ordular geçiyor
(Gece işçileri gerçekten adamım dinlerler)
Ak yatıklarından alınmış bakalar
Anaları sabırlı
Orospular cömert
gözleriyle gülerler
dişleri sarıpek
ve pek acıdır
(Sen devam et)
Ordular kaybolmuyor

Bıkkınlığın Kendisi

Becerisiz bir kuklayım
Uzattım ellerimi
Sırasız
Kestiler

Öleceğim
Ölmek istiyorum
Bırakmıyorlar
Gerçekte herkesi aldatıyordum

Boşuna çekiyorlar iplerimi
Oyun oynanmıyor
Farkında değiller .

Suçlu Dolay

İki sigaralık bir dinde
Bir sigarayı öper gibi içerken yakalandım
Onu ağlıyacak kadar seviyordum .

Bu Abe'nin Babasına

Doğrusu niçin olduğunu bilmiyorum
İlk kurşunu atan adam çoktan ölmüştü
Şehirlerde bağıra bağıra işiyorlar
Doğrusu niçin olduğunu bilmiyorum

Coplarda bir ölüye zorla içki içirmek istiyorum
Abe'nin en acı anısı budur.
Abe'nin babası.
Niçin içtiğini bilmeli.

Çivi çakan zenci ✓

Ne yapıyorsun, ne yapıyorsun zenci?
Rüzgara çivi çakılır mı hiç?
Öyle tak tak tak!
Sen insanlığa sövüyorsun galiba?
Evet, evet! darbeler bize iniyor
Öyle tak tak tak!
Öyle değil mi boyun eğmeyen zenci
İnsanlar ki nerede bir dünya kurdu
Hür ve rahat.

(1950)

Çocuk ✓

Ah! sen ey çocuk
Herşey sende;
Rüyaların tatlılığı
Korkuların
Ağır ağır bilyeleri
Rüzgarın hızı
Göğerde koşan gölgeler
Yaylarda güneşin sıcağı
Ve sen yine ağlıyorsun
Ağlıyorsun
Ağlamak senin için ne güzeldir.

(1950)

Dönüş ✓

Yunus yorgun akşamı
Yurdak postallarımla
Ağır ağır dolumla
Döndüm uzak ülkeme

Duraları başka mı?
Çınar gölgeleri loş,
Bizim sokaklar bomboş
Bir bakkım da köşeme

Adresim sen anama;
Dersler bir garip geldi
Arkadan gidip geldi
Derlenmiştim evime.

İnsanlara dersem
Derdimi anlattım da,
Hiçbir şey demediler
Ben de sakkım takıma

(1949)

Ece A. Çağlar

II
Ece Ayhan'ın Ankara Günleri "Çırılçıplak, Başıbozuk Ama Uygarca!"[5]

1953-1956

5 Ece Ayhan, 1950'ler ortasındaki Ankara'daki "şiir ortamı"nı şöyle tanımlar: "Eskiden Küçük Asya denilen, ama şimdinin bu *'uslu coğrafya*'sındaki gençlere, daha doğrusu, *'şiir toplumu*'ndan sayılabilecek kimi genç şairlere 1955-56'lardaki Ankara şiir olayı şöyle özetlenebilir belki: Evet; *Çırılçıplak, başıbozuk ama uygarca!*" Ece Ayhan, "bin Berlin gece'lerinden", *Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup ya da özel bir fuhuş tarihi*, Korsan, İstanbul, Mayıs 1991, s. 34-35.

Ece Ayhan, 1953 yılının güzünde Ankara'ya, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne (Mülkiye) gider. Beyoğlu Erkek Lisesi'nde, özellikle de Arslan Ebiri ile birlikte, küçümsenmesi söz konusu olamayacak bir altyapı edinmiştir. Bu altyapıda "müzik" önemli bir yer tutmaktadır. İstanbul'da oluşan bu altyapının üstüne Ankara'da yeni taşlar döşemekte hiç zaman yitirmemiştir. Ece Ayhan'ın Ankara'ya gittiği günlerde, 1950'li yılların ilk yarısında Ankara'nın sanat ve kültür ortamına önemli katkılarda bulunmuş olan Helikon Derneği[6] kurulalı bir yıl olmuştur; Ece Ayhan kendini bu ortamda bulur ve aynı değerleri paylaşan arkadaşlar bir araya gelirler:

"Ben 1953'te İstanbul'dan Ankara'ya Siyasal'a giderken Beethoven'i, Wagner'i, Richard Strauss'u, Bartok'u, Hindemith'i, Stravinski'yi... de taşımıştım, ama müzik eleştirmeni arkadaşım Üner Birkan'la hemen (İlhan Mimaroğlu, Faruk Güvenç, Helikon Derneği gece karatahta dersleri, İlhan Usmanbaş, Bülent Arel – aracılığıyla) Mahler, Schönberg, Alban Berg, Webern, Eric Satie, Ravel, Edgar Varèse, Charles Ives,... öğrenmiştik. Bülent Arel'in

6 "... Üç-beş arkadaştılar: hafta sonu tatillerinde bir araya geldiler mi resimden, müzikten, tiyatrodan gerçek sanat değeri taşıyan filmlerden, edebiyattan söz açar, içlerinden, müzik ile ilgilenen müzik, resim ile ilgilenen resim, tiyatro ve sinema ile ilgilenenler de tiyatro ve sinema hakkında öbürlerine bilgi vermeye, Batıda, bu sanat alanlarında neler olup bittiğini anlatmaya çalışırlardı. Sonra bir gün bu iş böyle olmaz dediler: Bu sanat dallarında bilgilerinden faydalanılacak belki daha başka kimseler vardı, sonra belki, günün sanatını belirli alanlarda, kendileri gibi anlamak, bilmek isteyenler de bulunabilirdi; "Daha sistemli bir şekilde çalışalım!" Edebiyatın bir organizasyona ihtiyacı yoktur, fakat öbür sanat kolları için durum öyle değildi: müzik, tiyatro çalışmalarına, 15mm.lik filmler gösterilmesine, sergi açılmasına, konferans verilmesine elverişli bir yerin temini gerekiyordu. Paraları yoktu. Şadan Candar, Mithat Fenmen, Hilmi Girginkoç'tan rica ettiler, üçlü bir konser vermeleri için. Konser verildi, ellerine 750 lira geçti. Tuttukları evin üç aylık kirasını peşin ödediler, geriye kalan 150 liraya bütçelerinin el verdiği kadar eklediler; duvarlara badana yapıldı, çuval gerildi, bir masa, üç-beş sandalye alındı ve 1952 yılının ocak ayında Hasan Kaptan sergisi ile HELİKON faaliyetine başladı..." Bülent Ecevit, "Helikon", *Gergedan*, Temmuz 1988, No: 17, s. 150-153.

'mobil' yontuları, ayrıca. Schönberg, A. Berg ve Webern, gerçekten de müziğe bir devrim, yeni bir sözdizimi, yeni bir dilbilgisi getirmişlerdir. Mobil yontuları gibi, 12 ton müziği de (rastlantısal) bir 'sıçrama' idi, ('mutation')..."[7,8]

Bu yeni arkadaş çevresi, müzikle "ilgilenmek"le yetinmez, "icraat"a da yönelir:

"İnek (Siyasallı) ve Eşek (Ankara Hukuklu) Bayramları olan (Sezer ve Üner Birkan, Oğuz Onaran, Göksel ve Çetin Ziylan, Güler Gönlübol, Sunuk Pasiner, Aydoğan Tuncer, Ülkü Başsoy, Ziya Arıkan... gibi) kimi arkadaşlarla kurduğumuz Üniversiteliler Müzik Derneği'nin düzenlediği (ve üç-dört yıl süren) Ankara Festivali'nde İlhan Mimaroğlu'nun Klarnet Konçertosu çalınmış..."[9]

1987'de de şunları yazar:

"... İstanbul'dan gelerek 1953 Kasımında Ankara'da üniversiteye başlamak. İlhan Mimaroğlu'nun Pazar sabahları verilen ve teksir açıklamalı 'plak konserleri'. Zamanın aydınları İlhan Usmanbaş, Bülent Are[l], Faruk Güvenç, Bülent Ecevit ve arkadaşlarının kurduğu Helikon Derneği: Orada akşamları verilen karatahta dersleri: 'On İki' Ses Yöntemi (kullanan, adamına göre değişiyor: Kimisi 'Ses' yerine 'Ton' ya da 'Nota' der; kimisi de 'Yöntem' yerine 'Teknik', 'Müzik' ya da 'Dizge') üzerine, Gustav Mahler'in *Kindertotenlieder*'i için 1956'da ilk 'Çocukların Ölüm Şarkıları' şiiri.) SBF'li Üner Birkan, Ankara Hukuk'lu Sezer Birsal[10] (şimdi Birkan)... gibi arkadaşlarla kurduğumuz ve üç yıl Ankara Müzik Festivali'ni düzenlediğimiz Üniversiteliler Müzik Derneği (Webern'in Op p Bagatelleri, Bülent Arel'in İlhan Berk'in Sonnet'leri üzerine bestelediği müziği... de çalınmıştır.)... "[11]

7 Ece Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, YKY, İstanbul, Nisan 1993, s. 135.

8 "Elbet 'İkinci Yeni' yalnız minkale, pergel ve gönye değildi. Helikon; Bülent Arel, İlhan Usmanbaş, İlhan Mimaroğlu, Faruk Güvenç, Üner Birkan, 'mobil' yontuları, atonal müzik, 12 ton müziği, Arnold Schoenberg, Alban Berg, *Wozzeck*, Anton von Webern, *Bagateller*, Stravinski, Bartok, Richard Strauss, Hindemithg, Mahler; Buñuel, Visconti, Yeni Dalga, Cahiers du Cinema, A. Resnais, Godard, L. Malle, Truffaut, R. Enrico, Marcel Camus, J. Rouch; bir anlamda karikatürde Kafka'nın karşılığı Chas Addams; Klest'in *Michael Kohlhaas*'ı –dünyada en beğendiğim anlatı, 'kronik'–, Kandinski, Miro, Klee; Lautréamont (Türkçeye ilk kez 1952'de Sait Faik çevirmiştir: 'Erselik')" Ece Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, *age.*, s. 17:

9 Ece Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, *age.*, s. 87.

10 Doğrusu Birsel.

11 Ece Ayhan, "Yeni Müziğe Doğru", *Şiirin Bir Altın Çağı*, *age.*, s. 84

Bu "arkadaş çevresi" içinde İzmirliler, biraz daha geniş tutulursa "Ege'liler" ağırlıktadır; öyle ki Ece Ayhan bile uzun yıllar "İzmirli" sayılır... Cemal Süreya ile aralarında şöyle bir konuşma geçer:

[Cemal Süreya:] "Seni fakültede hep İzmirlilerle birlikte gördüm. O yüzden de İzmir'den gelmiş biri, İzmirli sanırdım seni...

Ece Ayhan: Evet, evet, arkadaşlarım Üner Birkan (şimdi müzik eleştirmeni), Ülkü Başsoy, Aydoğan Tuncer... İzmirliydiler. 1 Mart'ta ya da 1 Kasım'da İstanbul'dan Ankara'ya geldiğimde kimi sınıf arkadaşlarım bile 'İzmir nasıldı?' diye sorarlardı.

Ben sanıldığı gibi Şiir'den değil Müzik'ten gelirim, geliyorum. O yüzden İzmirli olduklarını filan düşünmedim. Benim için müzikle ilgilenmeleri önemlidir. Sözgelimi 1953-54'te her Pazar İlhan Mimaroğlu'nun açıklamalı plak konserlerine bu İzmirli arkadaşlarımla giderdim sabahları.

Helikon Derneği'ne; Bülent Arel'in, İlhan Usmanbaş'ın, Faruk Güvenç'in gece derslerine Üner Birkan'la... yani İzmirlilerle birlikte giderdik..."[12]

"İzmirliler"den biri de o tarihlerde Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okumakta olan Oğuz Onaran'dır. Bir başka "İzmirli" Üner Birkan da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndedir. Zamanla bu "arkadaş çevresi"ne Filiz Onaran da katılır. Ece Ayhan kimi konuşmalarında Filiz ile Oğuz'dan söz eder. Örneğin Özcan Yalım'la konuşmasında "Filiz'lerde kalırken" der[13]; İlhan Berk'e de 21 Kasım 1980 tarihli mektubunda şunları yazar:

"... Bayram öncesi oğlum Ankara'da zor durumda kalmış –Filiz Onaran'larda kalıyordu– parasız ve yersiz kalmış birdenbire... [Annem] Biraz iyileşince, zar zor İstanbul'a oradan da Ankara'ya geçtim, 7-8 günden bu yana Kutlay Ebiri'deyim –Arslan Ebiri'nin kardeşidir..."[14]

İşte bu kitapta yer alan şiirlerin önemli bir bölümü de, yukarıda da anlatıldığı üzere, üniversite sonrasında da sürdürülen böyle bir "arkadaş çevresi"nde bulunan Oğuz Onaran'ın "sandık dibi"nde ortaya çıkmıştır. Kendisine bir teşekkür borçluyuz!

12 Ece Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, *age.*, s. 183.
13 Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, *age.*, s. 46.
14 Ece Ayhan, *Hoşça Kal. İlhan Berk'e Mektuplar*, YKY, İstanbul, Eylül 2004, s. 27.

YAŞAYACAK ADAM

Söylediğin şarkı duyulmamıştır hiç
Ayaklarıyla dolaşan adam toprakta
O kadar güzelsin ki
Kendin de bilmiyorsun
Ölüm düşüncesini koparıp almalı senden
Asıl vurulan benim, sen boşuna ölüyorsun.

Tarihsiz

DIŞARSI

Benzemiyen biri geçer
Sevdiğim sanırım eksikler içinde
Ah bu şehrin rüzgârları
Hiç sebepsiz üşütürler beni
Kitap yaprakları gibi yazılmadıkça
İçini nerden bilecekler.

Tarihsiz

ÜÇ SEVEN ŞİİRİ

...
İkinci seven üçüncü seveni seviyordu
Bunlar üç kuklaydı işsiz
İçlerinden biri
Tanrıların kuklasıyla
Kuklaların tanrısıydı
İçlerinden biri
Kuklaların kuklasıydı
Biri ölünce diğerleri de ölür

Tarihsiz

C

Ağladığım anlar sayılıdır
Niçin bilmeye hakkım yok kendimi
Herkes suçsuz olduğu halde
Niçin bir adam ağlatıyor kendini
Ağladığım anlar sayılıdır.

Ağladığım anlar sayılıdır
Bu uzun parmaklar ne arıyor
Başımın iki yanında
Boşuna avutma beni C
Ağladığım anlar sayılıdır.

Ağladığım anlar sayılıdır
Uzakta olsan da ayni şey
Seni sevdiğimi nerden bileceksin
Umutsuz günlerin yalnızlığında
Ağladığım anlar sayılıdır.

Tarihsiz

DRAM

Söylemeyiniz söylemeyiniz öldüğünü
Ne çıkar bundan
Ruhunun coştuğu anlar
Yanında olmak isterdi
Ne çıkar bundan
İkisi de güzeldi
Ne çıkar bundan deme
Söylemeyiniz söylemeyiniz öldüğünü.

Tarihsiz

BOMBOŞ

Yok ki gözlerimiz bir şey
Perdeleri kapayın
Bütün geceleri davet ediyoruz
Desinler ki çılgınları bu insanların
Korkunç şeyler bunlar
Bırakıp gitmişler bizleri
Uzak ve yakın yok artık
Böyle olmalıydı kaderleri
Burada veya herhangi bir yerde
İçimizde neler var kimbilir
Yanlış anlaşılıyoruz
Onlar ve benzerleri yabancıdırlar
Yabancıdır bütün dünya kardeşlerimiz
Konuşamazsın ki sevgili çocuğum
İkimiz de yabancıyız.

Tarihsiz

LOLİTA

Geri dön geri dön
Diye sesleniyorlardı ormanda
Köşkün pencereleri açmışlar ağızlarını
Karanlığa uzanan ellerle beraber ağlıyorlardı
Lolita bıraktıklarını düşün
Geri dön geri dön.

Geri dön geri dön
Kaybolmuş bir günü nasıl bulabilirsin
Bitirilmiş güzelliklerin ağaçları arasında
Soluk renklerden ve düşmüş yapraklardan kork
Sen gençlik kokan Lolita
Geri dön geri dön.

Ekim 1953

İHTİLALCİ KADINLAR

Büyük şehrin yabancısı
İhtilalcilerin sesini işiten kadın
Memleketinde çok şeyler bırakmış
Otel odaları evlere benzemez
Büyük hayaller mahzenlerde kaldı
Mumların kokusu altında
Satırlar ve şekiller üzerinde
Parmaklar göğüsler terler
Lağım kokularını onlar kokladı
Üstlerinde az ötede belki ölüm
Onlarsa altta
Yüreklerini taşıyamıyan kafalarla
Çok gördü şehir böylelerini
Önce gençti hepsi de
Saçları nehirlerde kaldı
Ölüleri dolaştı saf gençlerin rüyalarında
Sır kalır daima geçmişleri
Ama çok sürmez ikinci yaşamaları
Kendileri de bilirler bunu
Karanlık yollarda cesetleri bulunur
Karar başka şehirlerde verilmiştir
Ölümleri oradan gelir
Gömülme merasimleri ekseri
Yağmurlu bir havaya rastlar
Kimseler bulunmaz
İsmi bile belirsiz bir şekilde
Bavulları ve mektupları kalır odalarında
Bunların asla hatıra defterleri yoktur
Sevmek isterler
Bilseler bile anlıyamazlar
Herkes yabancıdır ona ve haklıdır
Kendilerinden başka her şeyden bahsederler.

1953

ARSENİĞE ÖVGÜ

Ölmüş sevgilileri yaşayışımın
Beni de alın aranıza
Konuşmasını unutabilirim
Birisi öptü beni
Arsenik arsenik doğrusunu söyle
Beni öpen kim?
Arsenik arsenik
Soğuk alnıma koyabilirsin
Tutulmıyan ellerin nerde?

Ölmüş sevgilileri yaşayışımın
Beni de alın aranıza
Gülmesini unutabilirim
Arsenik arsenik
Öpme beni öpme beni
Dudaklarım güzel kalmalı
Öpecek biri için.

Arsenik arsenik
Duygusuzluğumu anlamıyor musun?
Sevmeyi öğrenmiş gelmiş.

Ölmüş sevgilileri yaşayışımın
Beni de alın aranıza
Kalbim ve gözlerimden sonra
Dudaklarım yok
Arsenik arsenik
Niçin öptün beni?

Kasım 1953

AYŞE HANIM

Çağırma beni Ayşe hanım
Korkaklığımı hoş gör
Ay pencereden girince
Ben ne yapabilirdim
Çağırma beni Ayşe hanım
O kadar suçsuzum ki
Tekrar nasıl ölebilirim
Ben ne yapabilirim Ayşe hanım.

Kasım 1953

UNUTULMUŞ TANRI

Hatırladıkları tanrının
Sisler arasında sabahları
Güzel insanların doğuşu
Yollarda taze sevinç
İlk ışıklarla birlikte
Kaçışı gecenin
Şarkıları ellerinde kadınların
Onları sevmiş olanlar üzerine
Başıboş dolaşan sesleri kim duydu?
Ötelere doğru çağırır durur
Tanrının düşündükleri bilinmemiş
Kapısız ve penceresiz evlerden sonra
Kimsesiz tapınağın
Sessizliği ortasında küçük
Tanrının biri kendini gördü taştan oyulmuş
Gözleri çalınmış gözleri çalınmış
Karanlığın gülümsemesinde
"Sen de mi?" diyorlardı
Unutulmuş tanrı
O kadar uykusuzdu
Ölümsüzlüğünde yorgun yorgun

Tarihsiz

KORKU

Bilmişler güzelliklerini
Kişiler yaşamakta
Gençlik aşklarını unutarak
Boşluğa giden yol bu işte
Tanrılar bile aldanır durur.

Tarihsiz

HARPTE ÖLEN BİRİ İÇİN

Yüzükoyun çamura saplanıp başı
Bulutlu bir gök altında öldü
Yol kenarından geçen arkadaşları
Ona bir yabancı gibi baktılar
Öleceği hiç aklına gelmemişti
Üstelik böyle istemezdi
Onun ölümü başka türlü olmalıydı
Güneşi ne de severdi
Bir gölgenin altında şimdi
Mendillerini[15] hatırladı kadınların
Boş düşünceleri bıraktı
Yaşamadığına inanmalıydı artık
Cevap veremediğine göre
Kendisiyle alay eden askerlere...

Tarihsiz

15 Bir başka biçiminde "mendilleri".

HARPTE ÖLEN BİRİ İÇİN

Öleceğin hiç aklına gelmemişti
Üstelik böyle istemezdin
Senin ölümün başka türlü olmalıydı
Güneşi ne de severdin
Bir gölgenin altındasın şimdi
Mendillerini hatırlarsın kadınların
Boş düşünceleri bırak
Yaşamadığına inanmalısın artık
Cevap veremediğine göre
Sana seslenenlere.

Tarihsiz

DAĞ BAŞINDA

Böyle kulübelerin
Bir bacası ve bir kapısı vardır
Akşamları ateş yanar ocakta
Dışarıya kapalıdır pencereler
Nehirler geçer civardan
Yatakları kurumuş
Yabancılar geçmez buralardan
Bir gün bir adam geçer buralardan
Yıldızların parladığı anlardan bahseder
Yıldızların parladığı anlar
Bir tuhaf yapar gençleri
Birbirlerini öldürürler
Kaatil yapar iki genci
Yıldızların parladığı anlar.

Tarihsiz

DAĞ BAŞINDA

Bir adam geldi ve gitti
Yıldızların parladığı anlardan bahsetti
Yıldızların parladığı anlar
Değiştirdi
Birbirlerini öldürdüler
Katil yaptı iki genci
Yıldızların parladığı anlar
Adam tekrar geldi
Onları bulamayınca oraya yerleşti
Yıldızlar parlıyordu.

Tarihsiz

ŞARKICILAR

Çabuk unutulur böyleleri
Az şeyler yazılır onlar için
Sesleri kalır yalnız
"Ayrılık" "Ölmek"
Hep kendi üzerlerine.

Tarihsiz

AĞAÇ

Kökleri kurumuş bir ağacım
İki uzak şehirdeydi
Yaşamam
Kestiler ve köksüz bir ağacım
Yaşamak isteyen bir ağaç.

Tarihsiz

BİZ

Günlerde ve gecelerde bıraktıklarımız
Uykular kadar yorgun
Sevdiklerimiz bizdik
Gülmemiz benzemezdi gülenlere
Onların sebepleri yoktu
Bizim vardı
Çok şeyler vardı bizde
Misalsiz bir dünya
Bize dair

Şekiller çizildi
Hatıra dediğiniz şeyleri verdiler
Yalnızlar gibi dolaştığımız
Sokaklarınızdan geçtik
Evlerinizin ikinci katlarını unutamadık
Güzel insanlar gördük sizlere benzer
Yüzleri kalbimizde
Giden şeylerin arkasından baktık
Sizi ağlatan
Gelen şeylere baktığımız gibi
Sizin isimsiz şeyleriniz yoktu
İsminiz olmalıydı mutlaka
Bazı şeyleriniz unutulmak için
Solgun çiçekleri gibi
Bazı memleketlerin
Sesler vardı ama duyulmuyordu
Misalsiz bir dünyaydı bu
Bize dair.

Tarihsiz

BİZ

Günlerde ve gecelerde bıraktıklarımız
Uykular kadar yorgun
Sevdiklerimiz bizdik
Yaşamasını unuttuk
[16]

Biz diye bahsederiz
Misalsiz bir dünya
Bize dair.

Bize göre olamaz
Hiçbir şey vermiyen bize
Neden sevebilirdik
Gülmemiz benzemezdi gülenlere
Onların sebepleri yoktu
Bizim vardı
Çok şeyler vardı bizde
Kalplerimiz sizleri değiştirmedi
Biz misalsiz bir dünyaya gelmişiz
Bize dair.

Şekiller çizildi
Hatıra dediğiniz şeyleri verdiler
[17]

Yalnızlar gibi dolaştığımız
Sokaklarınızdan güzel şeyler geçti
Evleriniz ikinci katlarını unutamadık
[18]

Güzel insanlar gördük sizlere benzer
Sesleri kalbimizde
Bizimkilerden anlatamadık
Giden şeylerin arkasından baktık
Onlar sizi ağlatıyordu

16 "Gecelerden korktuk" dizesinin üzeri çizilmiştir.
17 Üzeri çizilen dizeler: Unutmak imkansızdır onları / Bizim anladığımız manada / Bizi niçin ağlattınız / Sevdiklerimiz yalnız bizdik"
18 Üzeri çizilen iki dize: "Çok şarkılar söyledik / Ama sesimizi duyamadınız"

Biz eleleydik, baktık
Gelen şeylere baktığımız gibi
[19]

Sizin isimsiz şeyleriniz yoktu
İsminiz olmalıydı mutlaka
Bazı şeyleriniz unutulmak için
Dönmek, çiçekleri gibi
Bazı memleketlerin
[20]

Sesler vardı ama duyulmuyordu
Misalsiz bir dünyaydı bu
Bize dair.

Tarihsiz

19 Üzeri çizilen dize: "Manalarını düşünmedik".
20 Üzeri çizilen iki dize: " 'Biz' diye kendimizden / Herşeyinizi garip gördük".

BENİ

Hatırlamalısınız beni
Birlikte düşlerimiz vardır
Geceleri düşünüşümüz
Garipliğe karşı kişiler
Gülmemi bilirsiniz
Geç vakit anlattıklarımı
Unutmamalısınız
Günün birinde sizlere rastlayabilirim
Tanır mıydınız?
Hatırlarsınız belki
Bir zamanlar yaşamış olduğumu.

Tarihsiz

NEHİR ÇAĞIRIYOR

Eski bir dostsun belki
Düşlerimde görüyorum
Uzaklarda olmama rağmen sana
Döneceğimi anlıyorum
Büyük hayallerimle geleceğim
Eski sevgiliye dönmüş gibi
Hoş görmelisin
Dediler de geliyorum
Birbirimizi kaybettik belki
Buluşamıyoruz
"Nehir çağırıyor"
Hâlâ seni seviyor muyum
Kaybolmuştun ya bir gün
O günkü gibi misin
Ben kaybolmuştum belki
O günkü gibiyim
Tanıyabilecek misin
"Nehir çağırıyor"
Sorarlarsa bir gün
Nehre gitti dersiniz
Dönmemek üzre
Nehir çağırmıştı
Gençlik arkadaşı
Doğduğu yerlerdeki

Tarihsiz

NEHİR ÇAĞIRIYOR

Hâlâ seni seviyor muyum
Kaybolmuştun ya bir gün
O günkü gibi misin
Ben kaybolmuştum belki
Yahut birbirimizi kaybetmiştik
"Nehir çağırıyor"
Sorarlarsa bir gün
Nehre gitti dersiniz
Dönmemek üzre
Nehir çağırmıştı
Gençlik arkadaşı
Doğduğu yerlerdeki

Tarihsiz

SUSMAK

Tanrı adamları susturdu
Karşı siperlerde
Sürükleniyorlar
Yanyana ikisi güldü
Herkesle
Şaşkınlığından, durdu
Vurulmuşken
Tanrının ağlıyan sesini duymalıydınız.

Tarihsiz

ÖLÜ ŞEHRİN KAPISI

Rüzgâr çevir beni
Eskisinden hafifim
Öldürüp gittiler dostlarımı
Bakamam arkama
Gürültüsü duyulmalı sesimin
Duvarı dövmeliyim.

Rüzgâr çevir beni
Ölüler görmez ki
Kapı boşluğu yerinde olmamalı
Vur beni duvara
Bağırmalıyım bağırmalıyım

Rüzgâr çevir beni
Biri alay ediyor biliyorum
Sayılmamış başlardan
Ben ölü şehrin kapısı
Ürperiyorum
Vur beni duvara.

1954

YALAN

Şehirlerden uzak bir gülüş
Asker gülüyordu
Yitirilen düşünülüyor
Bir arkadaşını seviyordun
Ölümde adıyla bildiğin
Şimdi gençti şimdi güzeldi
Yakınımda diyordu
Oyunlar savaşta oynanır
Yaşadığını verebilir misin
Resmini verdiğin gibi
Ağlıyorken
Büyük susuzluk başladı
Ay başınızdan ötede
Kulaklarına söylediklerin
İnandırabilmek için öldüğünüze
Ölen asker de gülüyordu
Bildiği için, ikiniz de gülüyordunuz.

1954

BEKLEYİŞ

Karanlık ışıklarına geldi
Merdivenlerden çıkılır
Usanç veriyor
Sokak orada yine yanıldınız
Kadın yatakta
Sesler büyütüldü
Kapı belli aralıklarla iki kere
Açıldı kapandı.

1954

UNUTULMUŞ TANRI

Hatırladıkları tanrının
Sisler arasında sabahların
Güzel insanların doğuşu
Yollarda taze sevinç
İlk ışıklarla birlikte
Kaçışı gecenin
Şarkıları ellerinde kadınların
Onları sevmiş olanlar üzerine
Başıboş dolaşan sesleri kim duydu?
Ötelere doğru çağırır durur
Tanrının düşündükleri bilinmemiş
Kapısız ve penceresiz evlerden sonra
Kimsesiz tapınağın
Sessizliği ortasında küçük
Tanrının biri kendini gördü taştan oyulmuş
Gözleri çalınmış gözleri çalınmış
Karanlığın gülümsemesinde
"Sen de mi?" diyorlardı
Unutulmuş tanrı
O kadar uykusuzdu
Ölümsüzlüğünde yorgun yorgun

Tarihsiz

UNUTULMUŞ TANRI

Hatırladıkları sabah
Güzel insanların doğuşu
Yollarında ülkesinin
İlk ışıklarla kovalayış
Türküleri ellerinde kadınların
Kendilerini sevmiş olanlar üzerine
Tanrının düşündükleri bilinmemiş
Boş dolaşan yorgunluğu kim buldu
Tanrı o kadar uykusuzdu.

1954

İKİ SERSERİ

Düşündüler ki geçmiş de gelecek de üzerlerinde
İçerde veya dışarıda kimseyi bulamıyacaklardı
Bir şehrin sokaklarında gizlice bırakıncaya dek
Birinci serseri, çirkini
Yasak edilmişi anlattı
Diğerleri gibi dostlukları burada bitti.

1954

ÇOCUKLARIN ÖLÜM ŞARKILARINDAN[21], [22]

Elde bir kitap tutar gibi
Daha yazılmamış bir hikâyeyi dinliyoruz
Bir masa vardı bir mum daima istendi
Bir şey yapabilmek için duvarların boşluğuna
Ne varsa doldurulmuş asılmış biri yabancı duruyor
Burda bir tütün içmek gerekiyordu
Küçük kalabalıktan uzak bir adam gibi
Açık pencereden çalınmış bir gün de bitiyor
Çocukların ölüm şarkılarını dinliyorduk.

1954

21 Karşılaştırma için bkz. "Veda'lardan Birinde"nin ilk taslağı, "IV– Gotlar ve Genç Veda" bölümünden çıkarılan dizeler:
"Daha yazılmamış bir hikâyeyi dinliyorduk
Bir masa vardı bir mum daima istendi
Elde bir kitap tutmaya benzer
Bir şeyler yapabilmek için duvarların boşluğuna
Ne varsa doldurulmuş asılmış yabancı duruyor
Burda bir tütün içmek gerekiyordu
Küçük kalabalıktan uzak
Açık pencereden çalınmış bir gün de bitiyor
Çocukların ölüm şarkılarını dinliyorduk."

22 "... Ece Ayhan, büyük bir müzikseverdi. Batı müziğini, özellikle de 20. yüzyıl Batı müziğini çok seviyordu... Bu ilgi, şiirinde çok belirgindir... İlk kitaptaki "Çocukların Ölüm Şarkıları" başlıklı iki şiir, Mahler'in aynı adlı orkestralı lied'lerine göndermektedir..." Ahmet Soysal, *A'dan Z'ye Ece Ayhan*, YKY, *kitap-lık* dergisi'nin (59. sayı) Eki, s. 31-32. Kendisi de, 1989'da Mesut İktu'yla yaptığı söyleşide bu konuya değinir: "... 1956 yazında, İstanbul'da, Mahler'in *Kindertotenlieder*'ini bulmuş ve bunu az biraz dönüştürerek Türkçeye 'Çocukların Ölüm Şarkıları' olarak aktarmaya çalışmış ve bu adla bir (sonra iki oldu) şiir de yazmıştım. Aramızda kalsın, aradan 32 yıl filan geçti, şimdiye kadar kimse bana bu konuda bir şey sormadı!" (Ece Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, s. 271).

KAPILARIN KAPANIŞI

İki çizgi birleşti
Verdi kolayca yaşadıklarını
Sayılmayan kaçıncı kişi bu
Yani bütün insanlar
Üzerine kapıların kapanışı

1954

İ. ANLAŞILMASI

Türküler biter bitmesine
Sen söylenene bak
Sevgi diyorlar
İ. sorma anlaşılsın diye
Kopan güzelim çiçeklere bak
Ağlıyan kadını biliyor musun kimi seviyor
Güzelliğin gitmedikçe

1954

AYKO

Denizin ortasında boğulan ses
Yalnızlık gökten geliyor
Ayko bu sen misin
Kim aldı onları, güzeldin
Hep gizli kalan
Bir gecenin tanrısı sana
Kendi güzelliğini verecek
Gözlerine çağrılmış
Bakışlarından korkuyorum
Parmakların nerede
Ayko ben ölümü hiç sevmem
Ayko bıraktığın yalnızlığı da sevmem
Yakılmış kibritlerimin sayısı bitti.

1954

KUKLANIN AYAKLARI

Kimse istemediği halde
Düşünülmüş düşüncelerden bıkmış
Kadife elbiseleri içinde kukla
Öldü.

Sustuklarında arkaları dönük
Ayrı kutularda
Sesleriyle boğulmuş
Gürültülerin.

Kesilmez uğultularıyla
Yalvarması tutulmuş, gitti
Karaağaç duygusuz sanıyordu
Kimin kopmuş ayakları korkudan.

1954

WOSSECK[23]

Bando geçer, kadın
Bum çim bum çim
Çocuklar koşmalıydı
Yüzlerini boyamışlar
Kıskançlık gelir
Ötekinin aksi
Sokulur yağmurdan
Ağlar, der Wosseck
Tanrı ilk cinayetini işler
Bum çim bum çim uzaklaşması.

1954

23 Bu şiirin bir başka biçimi "Alben Berg"e ithaf edilmiştir; adı da "Wozzeck" olarak yazılmıştır. Ece Ayhan, bu operaya hayranlığını sık sık dile getirmiştir: "'Dodekafoni'yi (yani Zwölftontechnik'i) kuran ve bu çağdaş altın çerçeve içinde kuramcı olarak da başı çeken Arnold Schönberg ve benim kişisel olarak tek sevdiğim opera olan *Wozzeck*'i besteleyen Alban Berg –benim gönlüm ve gözüm gerçekten ondadır– ve Anton Webern (arada 'von' olacak galiba) dünya müzik tarihinde hep bir arada düşünülmüştür. Sanki devrimci bir 'üçlü'." Ece Ayhan, "Yeni Müziğe Doğru", *Şiirin Bir Altın Çağı*, *age.*, s. 84. Aynı kitapta, soprano Atıfet Usmanbaş'la yaptığı söyleşiden: "... Ben Alban Berg'in *Wozzeck* operasını çok severdim, bandonun geçişini, cinayetten sonra ay ışığında 'bıçak'ın suya atılışını (hem de Büchner'in *Woyzeck* oyununu). Özel bir şey bu..." (s. 263) ya da Suna Kan'la söyleşisinden "... Benim gönlüm ve aklım Alban Berg'dedir; özellikle *Wozzeck* operası..." (s. 265). Bir başka yazısında da, Heinrich von Kleist'in yanı sıra "hayali" *Wozzeck*'e "yakın akraba" olmak isteğini vurgular (Ece Ayhan, "Esas Duruş, Mülkün Temelidir", *Sivil Denemeler Kara*, YKY, İstanbul, Eylül 1998, s. 36; ayrıca bkz. *Lıdingirra*, Bahar '97, s. 26-30.

SÖYLENİLEN

Bırakırlarsa dönmiyecekti
Umut tanımıyordu
Eski günlerin gelip gelmemek istediklerini
Kimse bilmiyor
Bunu söyledi

Sallanan bedenlerinin karşısında
Saçlarına dokunuyorlardı
Gelen toprağın aslıymış
Ölüm adama kızıyordu
Bunu söyledi
Çıplaklık duyulmuş
En iyi dost uzak odalarda
Tanrı olsun adamı seviyor muydu
Konuşmasını bilmiyorlar
Bunu söyledi.

1954

PERDONAMİ[24]

Vur mavi tilkiyi
Mavi tilkiyi gözzünden
Savaştan sonra ayrılmak askerleri üzer

Ben ikinci gözümü bir kurşunla değiştim
Benim gözüm mavi

Perdonami diyor mavi tilkiyi vuran
Barışta arkadaşım olan

O kara gözlüydü
Ben iki kere tilki vurdum
Perdonami...

1954

24 Bazı dizeleri için bkz. "Veda'lardan Birinde".

BİLİNMEMEK

Kırık kolları vaktiyle ölçüsüzce öpülmüştü
doğduğu evi özler özlemesine
Kaç rejim değişti derler
Bir karanlık gece ağaçların yalnızlıkta sallandığını görür
oteller, ırmağın kıyıları uyuyanlarla dolu
kaç günahkâr varsa acır kendi haline
bir kızın yaptığı gibi
soğuk ne üşütür bunları
bunlar geçmişleri başka şehirlerde bırakılmış
mektup sorarlar, önce okuduklarının tarihleri eskir
bu çocukluk hatırlanıp da ağlamak gariplerine gidiyor
ressamın biri sonsuzluğunu isterse yüzlerini saklarlar
trenler erken kalkar gecikmeseler
dönüp gelmişler

bilir miydi gençliğini, her şeyini vermiş verebilir
anlatıveren bilirmiydi birlikte öleceğini
ilk çıkanlar görebilirlermiydi çiçek takmış saçlarını
yıllarınca önce dudaklarının sesini
gazeteler geç gelir gerçi, silik olayları yazarlar
sarı kağıt ne kadar çokmuş, geçen yüzyıldan bu yana neslim unutmuştu
kendilerini öldürüvermiş iki kişiye ne yapılabilir
sevmişler, bulmuşlar benzerlerini
sonuncusu bir gerçektir korkar, kaçıncı ağlayış
umulmayan bir bekleyiş bütün güzel çiçekleri suya attılar
kim döndüyse köşelerini, buldu evini boyanacak
kitaplarda kelimeler, yeni duraklar, sabırsız merdivenler için
tanımazlar birbirlerini şehrin havası başka sevinçlerde
bir adam boşlukta aptal, çekingen bilinmediğini anlar kendinin
sokaklara karşı gözlerinin rengini bakışlarına vermiş
nasıl ise güzelliği asıl ölümsüzlüğü saklanmadan söylenen
bilinmemek

Temmuz 1954

İNFANTA'NIN [redacted] ADINDAKİ UMUT

İnfanta karanlıkta gelecek
Bir cephede çadır altında
Yağmurun dinmesini bekleyeceğiz

Biz artık asker ağabeylerimiz
Büyük susuzluğa geliştirilmiş atılmış

İnfanta'yı çağıracaklar diye
Gidecek.

[redacted] E. Arham Çağlar
195[redacted] İstanbul

(2)

İNFANTA'NIN ADINDAKİ UMUT[25]

İnfanta karanlıkta gelecek
Bir cephede çadır altında
Yağmurun dinmesini bekleyeceğiz
Biz artık asker adamlarız
Büyük susuzluğa gelişigüzel atılmış

İnfanta'yı çağıracaklar yine
Gidecek.

7 Eylül 1954

25 Bu şiirin çok sonraları, 2006 yılında *Geceyazısı*'nda (sayı 9) yayımlandığını Zafer Yalçınpınar belirtmiş ve yandaki görsele yer vermiştir. Bkz. http://ev-vel.org/?s=Infanta&x=5&y=6; erişim tarihi: 2 Haziran 2013. Düzeltmeleri zamanında Ece Ayhan'ın yaptığı varsayılmaktadır. Ancak elimizdeki daktilo ile yazılmış metnin altındaki tarihten farklı bir tarih söz konusudur. Doğru olanın elimizdeki metnin altındaki tarih olduğu düşünülmektedir.

ASYADA AKAN KAN

Denizlere doğru gidiyorum
Atlar yürüyor[26] kıpkızıl
Irmaklarla yürüyorum
Kanı yakıyoruz ateş için
Soğuk gecelerinde savaşın.

Bir köy köyde bir ev
Çocuklar büyüyecek
Asyalı anneler büyütün onları
Akacak kan
Kervanlar sevdasında hâlâ şehirlerin.

1954

26 Bir başka biçiminde "yüzüyor".

ATONALİZM

Kendimi portmantoya astım pardösü yerine
İki duvar, bir pencereli, bir kapılı duvar içinde
Bir adam yalnız adam
İki adam işleri hallediyor
Ben saatimi takvim yerine kullanıyorum
Melek yüzlü bir buldok köpeğiyle
Meksika'da kurşuna dizdiler beni
Bazı kitaplar gibi okunmaz hale geliyordum gittikçe
4 ila 7 öyle karanlık rakamlar geliyordu ki bana
Bu çeşit anıları saklamak için ceketime cepler yaptırdım
Kuzey Fransa kıyılarında Farandol çalıyorlardı
Bir kadın ucu kalın bir kalem gibi konuşuyordu
Şemsiyeli bir sisin içinde
Bir filozofta eksiklik duygusu vardı
Saatin kullanıldığı yolun üzerinde
Atonal adamın zamanı kullanmıya vakti yoktu
Yalnızlığını bile beceremiyordu.

1954

BERİKİ İNSANLAR

Yaşadıklarını saklayan insanlarca
Açık bir kapı, sözünü ettikleri
Herkese güzel kokularıyla[27]
Geçip gidiyor
Yitik kuklalara benzer
Düşündükleri, çağımızın düşünmedikleri.

Boş bir arabayı çekerek
Islıkla çaldılar ömürlerini sokakta
Doğmamış olanların kederi dokunulmadan
Uyumayı sevdiler
Çiçekleri konulmuş odalarına geç vakit
Dönüşlerinde, sanmadıkları.

Değiştirilmiş artık savaştan önceki duraklar
Takma adlarla dolaşıyorlar, yalancıktan
Kollarında işlemeyen saatleri
Gecelerinin bir yarısı eksik
Diğer yanda
Yalnız kaldıkları zaman Tanrıya, güvenmedikleri.

İlk uyanışlarından beri
Gerçekliğe karşı kendi karanlıkları
Sustukları, bedenlerinin altında
İçlerinde, içlerinde
Unutmak istiyorlar geçmişi
Gülmek gibi, anlaşılmadıkları.

1954

27 Bir başka yazılışta "korkularıyla".

ÖLÜ İKİ

Tükettik iyiliğimizi
Daha seni sevemem ki
Boşluk dudaklar boşluğa
Tutunamıyorlar

Atılmış gerilere
Musa kumarda
Boş vakitlerinde
Yaradılış ayrı saklanıyor

Esintisine bıraktım
İşitme gitsin nasıl
Dururken
Birlikte yanımız soğumuş.

1954

SEKİZ KİŞİ

Bıkmışım klasiklikten
Bir Çek Yahudisi ne denir
Ondokuz Louis bilir
Dördüncü kattan düştü
Sol kalbim
Çizgilerini alıp gitti
Bizim bulunduğumuz cephede
Ceketlerini çıkarıyorlar.

1954

ÖLÜME YAKIN

Çalmalısın daha hızlı
Saat kulesi çanını
Ölüm bu saatlerde geçer.

Bir kadın uykularda
Zamanı söyledi
Bu gece de kimseler yok
Böyle sandı kadın.

Şehrin bir yabancısı
Uzanıp giden sokaklarda
Saat kulesi sadece
Gece yarısını çaldı.

Tarihsiz

ALTI ÖLÜ PENCERE VE KAPI

Ay öldü
Buldular
Bastıkları yerde
Boynu eğilmiş.

Boğuk bir ses
Gittikçe duyulmuyor
Önceki adamlar da
Böyleydi.

Yalnızlığını bilse
Sonsuz duvarın
Nerede başladığını
Biteceğini.

Yüzlerine karşı
Utanıyordum
Sonra ne dedilerse
Kandıramadılar.

İlk kardeşlerim
Ne arıyorsunuz?
Anahtarlar
Duymuşum bir kere.

Saçları kesilmiş
Biliyordum
Bir kerecik öl.
Susuyorum.

Tanıyorum hepinizi
Üzüntümüz
Geliyor karanlık
Üzerime örüyorlar.

Nisan 1954

ALAMAN HİMNİ[28]

İsaak gibi
Clemens'e saygım vardır
Papa olmayı istememiş
Balığı bol bir göl kıyısındaki manastırda
Latince öğrenip kitap okumaya başlamış

İZaaK İZaaK
Kudüs'ten haber geldi
Barbar Kralları'nın yelkenlilerinde
Bedava tarafından bir karga

Clemens papa olmadı dedik ya
Balık tutuyor
Doğrusu bu bacakların yarısı suda
İsa gölündeki balıklar aptal olur

Hikâyenin burasında
Clemens non Papa'ya
(kim öğretti bunları?)
Karga iki a ile bağırır

İZaaK İZaaK
Kudüs'ten haber geldi.

1955

28 Bu şiirin *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ne gönderildiği ama yayımlanmadığı bilinmektedir. Bkz. yukarıda s. 17

ŞUBATTA

Siz hiç susadınız mı
Güneşle savaşlarda
Ne termitler kemirecek yine
Yalnızlıklarımı

Çocuklar nasıl takılır
Sokaklarda palyaçolara
Düşünceler gibi takıldınız
Vebalarıma

Konuşmamak için
Dudaklarını unutuyorlar
Şehirlerim alınmış benim
Düşüncelerimden

Bu gülümseyen
Bu ağlayan yüzünden de
Pek bir şey anlıyamadım
Şiirler gibi kapalı olmasan

Daha iyi anlıyorum şimdi
Çocuklukta duygulu olmak
Kötü
(Ne olur öyle uzak durma)

İdam mahkûmları yerine
Beni asıyorlar
Mürver ağaçlarında
O kadar çok suçum var ki

Çok iğreti yaşadım
Anılarda kalacağımdan korkma
Her şey ellerinizde başlar
Bırakıyorum

Nerden bileceksiniz
Bileklerini sevdiğimi
Ağladığımı bileklerine
Düşündükçe utanıyorum

Ama üzülecek ne var
Kimse pişman olmıyacak
Viyanalı bir çocuk gibi
Güzel ve acı değilim.

1955

BİR METAFİZİK

Ah bu denizde yatan ben miyim
Ah bu çıplak ayak
Ah bu uzun saç
Ah bunu sana kim dedi
Ah bu metafizik
Ah siz delisiniz dedi
Ah dedim bu bana yeter.

Ağustos 55

CUMA GECESİ DEĞİL

Bu gece –cuma gecesi değil
Aysı sokaklarında şehrin
(genç bir lamba)
Bırak bardaktaki ölümü
Düşüncesizlik ediyorsun dedik

Ah söylemese –söylemese
Karanlık bir odada
(İspanyol falcı)
İçki içirmişler kadına –yalvarıyor
Kafamız almaz bunu dedik

Uşak doğmuşsan uşak kalırsın –istersen
Ay acır sana belki –belki acıyor
(kaderci bir rahip söyledi bunu)
Biz ki size âşığız
Bizden uzak tutarlar dedik

Denizde yittim ben –acı bu acı
Çirkin bir bulutu seviyordum
(hayal güçlüdür –dayanılmaz)
Git bu şehirden –git bu şehirden
Bir değişmiyen sen kaldın dedik.

Ağustos 1955

KEDİ MASKESİ

Bu bazılarına göre
(üç ayaklı bir üçgen masa)
Duvarlar içinde bir şehir
Şarap gibi yalnız bir kadın
Korkunç korkunç bakıyor dudakları
Bana dinsel bir öğüt verdi
Bir yıl oluyormuş aşağı yukarı
Fare tepeli kediyi

Keçi ayaklı bir şeytan
(bir rahibin hikâyesi gibi)
Beyaz bir gömlek giymiş –yaklaştı
Gözlerime bakmak istedi –istedim ki
Pazar gününden bu yana fare ile kedi
Birbirlerini 90 derece ile selamladılar
Güneşe karşı sabahleyin
İki kuru günaydın
(İşte bu bazılarına göre).

Ağustos 55

LADY DUNBAR'IN EGZERSİZLERİ

Lady Dunbar'ın belalısı
Lady Dunbar'ın karasevdası genç bir yahudi
Lady Dunbar'a yağmurlu gecelerde gelir
Lady Dunbar yağmurları sever
Lady Dunbar geçen yüzyıldan kalmış bir kadın
Lady Dunbar'ın gramofonu karanlıkta çalar boyuna
Lady Dunbar Lady Dunbar
Genç bir yahudiyi seviyor
İbrani soyundan kara gözlü
Bacakları katran ağacı gibi
Lady Dunbar'ı ağlatıyorlar
Lady Dunbar'a şarkı söyletiyorlar
Lady Dunbar'ın evinde bir yağmurlar
Lady Dunbar'ın evinde bir yıldızlar
Ve Lady Dunbar ve bu ikinci Musa
Lady Dunbar'ın gramofonunu boşa döndürüyorlar.

Ağustos 55

BABİL'DE ARKADAŞLIK

Salı günü yitmiştik biz Kötü İlgi'm
(orta çağda ölmüş bir at)
Sen büyüsün sen[29] bir gümüş parçasında gördüm
(Zincifre adında bir dev)
Irmakta yüzüyordun bir çocuktun daha
(biraz giydirin gerçeği biraz)

Sonra Kötü İlgi'm
Ben yitmiye devam etmek istiyorum dedim
(tükenmez bir kızlık bu kapıda sıkışmış)
Bir çarşamba günü
Ve sonraki günler yitmiye devam ettik
(sen Babil'de arkadaşlığın ne demek olduğunu bilir misin).

Ağustos 1955

29 "seni" olmalı.

BİR TACİR

Elmas küpeli bir adam gelmiş önce yabancı elli
Kara üzüm şarabı istemiş vermişler içmiş
Bakır paracıklar atmış ortaya
Başı dönmüş tahta döşemeler üzerinde
Burnunu göremiyen ne tanrıcıklar varmış öyle

Bir kadıncık varmış önce
Gözleriyle gülmüş almış evine götürmüş
(aysı güzelliğinde bir leke)
Günlük kokuları içinde bir oda
Pencerelerde yıldızlar gece boyunca

Bu adam bu adam şimdi
(katran ağacı gibi bacakları)
Taş merdivenleri yalınayak inerek
Küpelerini satıyormuş kulaklarıyla birlikte
Tükenmez erkekliği için iki akşamdır yahudiye

Böylece böylece
Ne kadıncıklar varmış öyle ne tanrıcıklar varmış öyle
Bir çuval içinde ipek kervanıyla
İflas etmiş bir taciri
İflas etmiş Tacirler şehrine götürüyorlarmış

(biz böyle mi yaşadık)
(böyle mi ölmeliyiz).

Ağustos 55

DENİZDEN ÖLMÜŞ ADAMLAR

–biz size yalnız birlikte ölelim dedik–

Gel dedi ölelim
Gözlerine kadar inmiş güneşten
Sarılıp kalıntılara
Tutunmak isterlerdi

Gel ölelim der biri
Okunuyor hayatının hikâyesi
Denizden gelmiş
Denize gitmiş

Doksanıncı basamakta beklemek
Beklemek yelin ne getireceğini bilmeden
Sonuncu aylardan biri olsa olsa kullanılmış
Boşluklar için ayrılmış sandalyeler

Gel demişti ölelim
Korkak ruh sevsin isterdi
Emredilmiş sevinçlere kapatılmış kapılar
Gecesinde bu ölen sevgilinin ve sağ kalanı yani ölmeyeninin.

1955

BABİL'DE

Bir bakır çocuk
İrda Babil şehrinde ay çıkmıştır
Bir ay ve bir yol
Fıçı içindeki suda
Şeytan kızları pencerelerinden
Yola sarkıtmış saçlarını
Burada
–şimdi Kaa sarayının bulunduğu yerde
Bir Kon Lâ'sı haber veriyor
İskender
–İskender çaldı bizim atlarımızı

Fî'li falcı kadını
İki kudurmuş adam
Konuşturmak için döverken geceleyin
Kader onları kapıda
Sadık atlar gibi bekliyordu
Falcı kadın açtı
–taştan oyma bir papaz çıktı
Karanlıkta sesi çatlamış bir bardak gibiydi
(ne dediğini bilmiyorum)
Ka'lı bir gemici bulun
–kapkara anlatsın
Nasıl yelken açılır nasıl ölünmezmiş

Ateş yok burada
–yıldızı yok müneccimin
Burada iskambil taşları
Kadın kılığında papazlar
–saklambaç oynuyorlar
Kervan bırakıp gitmiş bizi
Ne davul ne bakır
–hiçbir şey
Ölüm ayda kaldı
–sabaha karşı
Babil'in en küçük kapısı açık
Sokaklarda bir bakır çocuğun
Güzel yüzünü bir veba maskesi gibi
Bir hüzün gizliyor.

Ağustos 1955

SALI DUASI[30]

Bir obua kadar yalnız
Babasını karanlık bir göl olarak hatırlıyor
Yahudiyi çok lüzumsuz buldukları için
Toprağa gömdüler
Limon tanrıları istese de istemese de
Salı duasını işitemiyecekler.

1955

30 Elyazısı taslakta önce adı "Bir Kudüs Yahudisinin Salı Duası" diye yazılmış, sonra gerisi çizilerek "Salı Duası" bırakılmıştır. Ayrıca, ilk yazılıştaki beşinci ve altıncı dizeler üçüncü ve dördüncü dizeler olarak düzenlenmiştir.

SELANİK[31]

–Halûk Bengisu'ya

Alın sizin olsun çocukluğum –
Ben aradığımı bulamadım
Kaydırak bilir misiniz oynıyalım –
Babanız savaşa mı gitmiş
Bayram günleri elma şekerim –
Çok dövüştük yeter artık
Düşlerime girme korkunç amca –
Selanik şimdi çok uzaklarda kalmış

Tarihsiz

31 Daktilova çekilmiş bir başka biçiminde, "-Halûk Bengisu'ya" ithafı olmadığı gibi dize sonlarındaki – işareti de bulunmamaktadır.

SUÇLU DOLEY

İki sigaralık bir dinde
Bir sigarayı öper gibi içerken yakalandım
Onu ağlıyacak kadar seviyordum.

1955

BU ABE'NİN BABASINA

Doğrusu niçin olduğunu bilmiyorum
İlk kurşunu atan adam çoktan ölmüştü
Şehirlerde bağıra bağıra içiyorlar
Doğrusu niçin olduğunu bilmiyorum
[32]

Cephede bir ölüye zorla içki içirmek istiyen
Abe'nin en acı arkadaşıydı
Abe'nin babası
Niçin içtiğini bilmeli.

1954

32 Bir başka biçiminde, "Savaşı kazanmış olanlar adına" dizesi vardır.

SIKINTI

İçki içen ve geceleri hıçkıran kadın
Ölü evde oturuyor
ne dediniz?
dedim ki
Bu kadar güzel olabilmek için
Şeytanla anlaşılır

Uzun boylu ve çok genç
Akdeniz tipli bir adam
(kadınlar sokağa çıkmasın)
Yaşadıklarını bilme duygusunu
Unutmuşa benzerler

Bir gece sarhoş bir adam
Güzel bir kadını öperken kustu.

1955

KATIRTIRNAKLARI[33]

Tanrılar çabuk değişti
Savaşa giden askerler başkalaşıyorlar
Herkes gibi sen de beklemekten usanacaksın
Dar dünyaları kimse sevmedi
İçkiye alışmalısın yalnızlığın acı tarafı

Gördüklerimiz de oradan geliyor
Bitmemiş bir hikâyelerini çekinmeden anlatırlar
Yıkılmış evler gibi bombardımanlarda
Biri ömrünü yitirmeye razı oldu

Savaştakiler gülerler bunlara, anlatma
Katırtırnakları yerinde güzeldir.

Tarihsiz

33 Aynı metnin daktiloya çekilmiş bir başka yazımında tarih "1955"tir.

KATIRTIRNAKLARI

Bu tanrı eski tanrı değil
Savaşa gidiyor askerler yine
Herkes gibi sen de beklemekten usanacaksın
Dar dünyaları kimse sevmez
Yalnızlığın acı tarafı böyle garip
Alışmalısın.

Gördüklerimiz de oradan geliyor
Ama bu bitmemiş bir hikâyedir
Bu çekinmeden anlatılan, bu ezik
Yıkılmış evler gibi bombardımanlarda
Biri onurunu yitirmeye razı oldu

Savaştakiler güler bunlara, anlatma
Katırtırnakları yerinde güzeldir.

1955

SCHLOSS ADINDA BİRİ

(İsa'dan önce Kudüs'de doğdu İsa'dan sonra öldü.)

Artık ne termitler kemiriyor
Yalnızlıkları
Yüzlerinde altı harf –
(Schloss adında biri)

Çocukların cambazlara takıldığı gibi
Bir yahudiye de fareler takılıyor
Sokaklarda
(Schloss adında biri)

Konuşmamak için
Dudaklarını unutuyorlar
Şehirleri almış düşüncelerden –
(Schloss adında biri)

Daha iyi anlaşılıyor şimdi
Çocuklukta duygulu olmak
Kötü
(Schloss adında biri)

İdam mahkûmları yerine
Defalarca yahudiyi astılar
Mürver ağaçlarında –
(Schloss adında biri)

Nerden bileceklerdi
Bileklerini sevdiğini
Ağladığını bileklerine
(Schloss adında biri)

Viyanalı bir çocuk gibi
Güzel ve acı değildi
Güneşle Savaşlarda –
(Schloss adında biri)

1955

KAÇIŞ

Benden duyulan
Ayak sesleri
Beni bırakarak sokakta
Kendilerini kurtarmıya gittiler.

1955

VEBA

Senin yıldızın
toprağın altında kalmış
yirmi yaşında merdivenleri
alfabe gibi sayıyorsun

Senin geride bıraktığın
ölünmüş bir hayat
kuzey ormanlarında
vebalı bir kadın gömdük
hiçbir şey bu kadar üşütemez beni

Senin niçin dua ettiğini
unuttuğun gibi sonradan
bir peygamber de yalnız kalmaktan korkuyor
üçlü bir iskambil oyununda mesele
ama şimdi adam öldü.

1955

ACI ÇOCUKLUK

Bu İsa'dan kalma bir acı
(taşlarda yıkanıyor)
gözlerim gözlerim çıkmaz bir sokakta
bir Kudüs gecesi
denizden kurtarıyorlar
kalem gittikçe
korkunç
bir şekil aldı
ben hiçbir köprüden geçemem artık

Bu pencerelerin yüzlercesi içiçedir
(kendinizi bulamazsınız)
cızırtılı bir mektup yazıyorum
fotoğraflardaki ölüler gibi
güneşin
altında
döğüşen
iki savaşçı
kuyulardan bir ses bir ses

Sen arka kapılardan çık yine
(ne tuhaf güldü)
bir daha dönmiyecek çocuklar gibi
acılık.

1955

TEBEŞİR

Bu kapılar bu pencereler bu pancurlar
Gustav Mahler için koşan adamlar
Bu ayaklar
Güle güle ölüyorlar
Merdivenlerde

Sol elini unutup geliyor hep
Eski bir ev gibi
Eski bir arkadaş

Nasıl isterseniz öyle olsun
Köşe başında çizgiler
Bitiyor zaten

Duvarlarda renk renk
Afişler ilânlar
Bar bar bağırıyorlar
İyilik meleği gelecek
Bekleyin biraz

Siz tebeşirle çizilmiş şapkalı adamlar
Tebeşirle çizilmiş sokaklarda
Bir daha unutmayın ellerinizi.

Tarihsiz

BİR İLGİ

Çırılçıplak
soyun
bir daha dönmemek üzere
–çok güzelsin
hata işlemiş olmayız
–yalnız bir kez
ve korkunç bir ilgi
artık ünleme

Esenkala
olsun böylece
–örümcekler
ilgilenmemek niye
kötüyle iyiyle
bir ben oldum üzülen
ünlem işareti yerine
soru işareti öldü diye.

1956

ELMA ÇİZMEK

Bir elma
bir elma ağaçta
ben bu elmayı çizemem
düşer tebeşir
düşer silgi
ben bu elmayı baba
(babama eklenmiş başka bir adam)
anam öldüğü gece
evler yıkılıyor evler
yıkılan evlerin altında anam
sınırı geçiyor askerler
ben hiçbir köprüden geçemem artık

Tüm oyunlarda eller bende
ebe olan benim hep
elmayı keser bıçak
denizde boğulur çocuk
küçül babam küçül sokakta
sokak da büyüyor zaten
ben bu elmayı çizemem
kara tahtaya.

1956

SENTEZ

Bu taşbasması
İşkence Usulleri kitabı
Nerede basılmış
Babil'de
Babil'de bir çocuk demek
Bizi kullanıp kullanıp duruyormuş
Ama biz bu değiliz ki
Daha ilk sayfalarda
Karşımıza çıkıveriyor
Başkasının gözleri
Başkasının ağızları dudakları
Babil'de basılmış
Bu kitabın sayfalarını
Birer birer açıyorsunuz
Hayatınıza böylece
Babanız sizi hiç döğmedi mi

1956

GÜNDEMDE BİR KADIN

Başımda berbat bir şapka
yüzeyde bir köprü
kararlaştırılan saatte
cıcığı çıkmış bir şarkı gelecekti

Evin saçağında
ters dönmüş gözlüklü bir kıral
neredeyse sabah olacak tüm gece
buluttan buluta ölmüş bir kıral

Açarken şişenin mantarını
bir kıral daha
etikette
başımda bir şapka
saygıyla çıkarıyorum

Değişen bir filim gibi her hafta
sokakta bir ölünç birdenbire
bir ölünç sokakta
genç bir sosyal demokrat

Şarkı yine gecikmiş
gelir
gündemde bir kadın
gündemde bir kadın oysa
içmiş.

Tarihsiz

ARTIK İSTESEK DE ÖLEMEYİZ

İki ayaklı bir güvercin
bu kente nasıl girmiş
nasıl sızmış bilmem
iki ayaklı bir güvercin
ne yasam[34] ağlıyamıyorum

Bir plâk gibi tekrar
dalgın bir kadını dövüyorlar
pıtıl pırıl çinko bir tezgâhın üstünde
ufaklık paralarla
yuvarlak içkisi

Camlar buğulanmıştır ne de olsa
tabelasında sokak yazan bir sokak
sokakta
bir afiş gibi tutkalla
güneşi yapıştırıyorlar yerine
çekip gidiyor bir adam
pabuçlarını sürçerek

Bağıra bağıra sabah olduğunu yazıyor gazeteler
iri punto'larla.

1956

34 "yapsam" olduğu düşünülmektedir.

PANİK[35]

Pazarları
borazan gibi
ayaklarını yıkamış gelir
yarısı aralık bir çingene

Bir çingeneyle öyle bıkmış bir tiren
yeryüzü sokağında masayı içiyorlar
masa da ilgisizmiş ha
kâğıt üzerinde nurkalem ya da faber
sayfasında büyür bir harf bir e

Başka bir şarkıda başka bir kadın
yunansı yunansı gülümser[36]
kocası eski bir dev
(kırala benzer ölmüş) işkence el kitabıyla
ister yadsıyın ister yadsımayın
yarım salılardır bunlar
hepsi özne hepsi deniz de nurkalem de özne

Bıkmış bir tiren
şarkıdaki başka bir kadının
dökülen yerlerine el atar
panik bundan sonra başlar işte
panik bundan sonra yeryüzü sokağında
ilgisiz masada işkence el kitabında
büyüyen e'de panik.

1956

35 Bu şiir yayımlanmıştır. Bkz. *Yenilik*, Eylül-Ekim 1956, sayı 45, s. 81.
36 *Yenilik*'te yayımlanan şiirde "gülümser" sözcüğü "güller" olarak basılmıştır.

SANSKRİTÇEDE

Kırmızı bir adam nerde öldi
bir kadının boğulmuş sesi
sanskritçeden bir fotoğraf
sanskritçeden bir mektup
köprülerden geçiyorlar
güvercinler satılık yine
gazeteler dergiler kitaplar
kanatlarında birer mandal
bu sokağa bayılıyorum
ah diyorum içimden
yaşasın mı yaşamasın mı bir meta' bir meta'
yaşadıkça yürüyorum ve sonunda
bir parmaklıkla çarpışıyoruz

Toplumsal bir gözlük gözümde
sıkışınca S. ve T. silah fabrikalarından söz ediyorum
bir plâk göndermişler eve uyuyamıyorum
oysa hep akşamları tezgâhın önünde yerimi alıyorum
pusuda bir eşkiya gibi yorgun
burada takvim yok
burada saat yok bileğimde saatim yok
bin yıl önce bir halı sermişler taşlığa
bir de yastık bir de kız
vazo gibi kalçaları yine elleme diyor
biraz konuşmak istiyorum
sonra çıkıp uyuyacağım anlasana
iyi bir güneş görmek istiyorum sabahleyin
iyi bir güneş gönlümce
arkamda içen koca bir pasaj
ve cebinde bir italyan lokantası robot adam
zaman zaman ablasını düşünüyor

Arkadaşım arkadaşım sanskritçede öldi ölmiş
bira içerken vergi vermek gücüme gidiyor
bira içerken gücüme gidiyor
gücüme gidiyor
meta'm.

1956

SU KUŞU İLE

Ben daha kalın bir adam
seni içiyorum ilk kez
bacaklarından
–anam beni doğururken ölen bir çingene

Yüzümde olumlu bir bıçak izi
dudaklarımı öğretiyorum sana
sazların arasında acıdan
bir su kuşu öter
–ilk sekiz yılımı Çinde geçirdim
bir istiridyenin içinde
yeryüzünde demek böyle içenler de var

Bir gece
bir gece daha daha
ne varsa bildiklerimden öğretiyorum sana içiyorum
dudaklarımı ellerimi dilimi kanımı
denizden uzaklaşmışız
–kalelerin önünde eski bir çağdan
ateş yakmışlardı yine
bitiyor dikkat şişe

(daha bir kalın adamla
su kuşu ölürler usulca).

1956

YUSUFUN UNUTTUĞU BİR GÜNEŞ

İskenderiyede tedirgin bir akşam
hafta sonunda bir cumartesi
yeni entarisiyle gelip sırtını dayamış evlere
ucuz sigaralar içilir pencerelerde
bin dilden konuşulur

Kantocu Peruz'un sözde çıplak resimleri
devanaları gibi oturmuş
adamcıkların gönüllerinde İstanbuldan
tahta döşemelerde rakı sofraları bağdaş kurmuşlar
bugün ırmağın getirdiği bir sesim ben ırmakta
bir balıkım ağda

Bana dadanmış güvenmiş bir güvercin
ben güvercinim de
güvercin olmak istiyorum yine
nasıl bir ses idiysem çocukken ağaçdıysam
nasıl eylem idiysem
özne idiysem
(kendime dadanmış bir kendim)

Yusuf
ne olur güneşi hatırla
ne olur hatırla
hatırla artık
hatırla güneşi Yusuf İskenderiyede bir cumartesi
ırmağa bakan evlerde çöle girerken geceleri
hatırla.

1956

BIKKINLIĞIN KENDİSİ[37]

Beceriksiz bir kuklayım
Uzattım ellerimi
Sırasız
Kestiler

Öleceğim
Ölmek istiyorum
Bırakmıyorlar
Gerçekte herkesi aldatıyordum
[38]
Boşuna çekiyorlar iplerimi
Oyun oynanmıyor
Farkında değiller.

Tarihsiz

37 Bu şiirin *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ne gönderildiği bilinmektedir. Bkz. yukarıda s. 17

38 "Yeşil mürekkep"le yazılmış bir başka metinde iki dize vardır: "Avunmak içindir gülmem / Bir bilseler".

SİVASTOPOL

Eskimiş anılar ne tatlıdır
Kral alanına açılan geniş sokaklardan birinde
En gençlik arkadaşımla karşılaştım
Altın Kalpli Orospular Evi açıldığı zaman
Akşam olmuş ceplerde şişeler
İnik perdeleri yanık fenerleri kapısında
Şu altı aylık Kral alanından
Paytonlara binilir
–Dullar evine çek
(Sen devam et)
Sivastopol önünde batan gemiler

Şehirde kırılmamış cam kalmamış
Şu Osmanlı topraklarından
(Sen devam et) fakat
Ölmüş kadınlardan sanki hâlâ yaşıyorlarmış gibi
Söz etmeleri tuhafıma gidiyor
(Arkadaşım dedi ki)
–Aldırmıyorum –Bana değişmiş yüzler gerek
Kalem gibi parmakları vardı
Ve hiç kan görmemişti
(Tuna artık fena kokmaya başladı)
Yaa! Tuna yalnız geceleri akıyor
Adamlar adamlar adamlar üniforma giymişler
(Kimse kimseye benzemiyor)
Bu kadın İstanbul sokağında oturur
Adı başka şimdi (Sen devam et)
Soyları Filistin'den gelmiş bir Rumen yahudisi
Kontrbas çalabilir parmaklarıyla
Kontrbas gibi de konuşabilir
Bileklerinde kendileri gibi sahte bilezikleri
Sarı kesilmiş saçlarıyla
Geceleri kapılarını içerden iki kere kilitlerler
(Bahar geldiğinde deniz kıyısına giderler)
Bahar daha gelmiyecek
Dışovalar'dan yel esiyor

Kuzeyler'de de savaş var
Kırk torunlu yaşlı kadın
Akşam kızıllığından ürkerdi göğün
Odasına kapanıp eski gazeteleri okurdu
(İnsan istese de kulaklarını tıkayamıyor)
(Sivastopol önünde batan gemiler)

Tarihsiz

ea

Senin yıldızın
toprağın altında kalmış
yirmi yaşında merdivenleri
alfabe gibi sayıyorsun
(nasıl yaşadım ben?)

Senin geride bıraktığın
ölünmüş bir hayat
kuzey ormanlarında
vebalı bir kadın gömdük
(hiçbir şey bu kadar üşütemez beni)

Senin niçin dua ettiğini
unuttuğun gibi sonradan
bir peygamber de
yalnız kalmaktan korkuyor
üçlü bir iskambil oyununda mesele
(ama şimdi adam öldü)

1955

İNSANLARIN KÖTÜLERİ

Saçlarımı kestiler kökünden senin için
Köprünün üzerinde adamlar tükürüyor ırmağa
Boşalmış düşünceleri bitmiş
Biri merdivenlerini saydı evinin

Yaşamamızın şarkısını biliyorlar
Ama sen hüzünlenme yine
Şarkı söyleyen gence inanma
Kapalı ve durgun ağlıyor
Ben sigaradan alıyorum hıncımı içerek
Sen ilk günümüzü hatırla dumanlarımın arasında.

1954

ÇAĞDAŞBİRYAHUDİNİNELYAZISI

I
Kutsal Buda
Bir gece kadın olsa
kadın olsa
Kutsal Buda'mız
Bir gece kadın oldu
kadın oldu
Bu Tanrı'nın kara perşembesinde
Fal bilmemesi garibinize gider
Bu yüzden geleceği göremedi
Şimdi ne mumlar yanıyor
Yüzlerce perdeli odalarında evinin.

II
Daha o zamanlar S ve T silah fabrikaları kurulmamıştı
Doğmamış ortaklar arasında anlaşmazlık çıkmamıştı daha
Daha sermayeleri bir balonluk metelikler metelikler
Bir gün sevinçli haberler geldi
gazetelerden
ajanslardan
Savaş çıkmıştı uzaklarda falan
ötelerde falan
yakınımızda falan
içimizde falan
İkinci ortağın adını silahlardan silmek imkansız
Mahalli gazeteler –aksilik– çok okunurdu

III
Bir orgcunun küçük oğlu
(başka yokmuymuş ne)
Sonraları Avrupa'da ünlü bir aktör oldu para kazandı
Baba zoruyla hukuk okudu önce
Stravinsky'yi tanırdı paradiden
Ön sıralarda ve bastonsuz olduğu için
Eşek arılarını andırır uzunca
Tiyatro sevgisine açıp kapadı perdeleri
Savaş çıktığı yıllarda teker teker yavaş yavaş
İşini bilir bir rejim kuklaları cephelere sevketmişti.

IV
Başsız heykeller gördüm ben, gözsüz resimler
(demek istiyorum ki)
Bitmemiş ölüler ya da canlılar
Kapılar ve adamlar olmadığı için
Bazıları eski alışkanlıklarından kâğıt yediler
Herşey durmuştu azizim
(ben bu yazılara aslında o zaman başlamıştım)

V
Ben birtakım ıslak şeyler gördüm ıslak adamlar
Cinslerini falan unutmuşa benzerlerdi
Sokakların ortasında yatıyorlar üzerlerine basmamak için
Belki ölüydü bunlar (ne ölüsü)
Sahi ölmemiş olmadıkça vebalardan
Tıraşları uzamışlarla ölüm gittiğinde azıcık
Ölü dudaklarını öptüm zorla
Evlere doğru gidilmiyor ki zorla sigara sigara içirdim
Günahlarımın okunması gecelerce sürecek
Ne önemi vardı biz tiyatroya gittik
Bilmem Kim'in locası altında kadın ya da kız
Çok anlattılar, pis adam olduk biz sokaklarda apaçık
(söz verir misin)
(söz veririm)

VI
Özgürlük için kâğıtlara acınmıyor
Mürettiplerin ömrü harf dizmekle geçiyor daha
Herşey geride mi kazanılmış
Pek kolay pek kolay
Hadi cephelerimizi kaldırın
Demek yazık olacak kazdığımız siperlere, kaldırın
Kaldırın geride azizler, azizeler yaşıyor
Ben bir konferansına gitmiştim
Ya da yanılıyorum bir arkadaş mektubunda yazmıştı
Biliyorum Proust işitse kızacak bu sözlere
Tanırsın Tuna'nın iki yanında otururdu
Tavanarası odasında müziğe çalışırdı
Ailesinin bulunduğu şehre mektuplar hep geç gidip
Geç geldiğinden kira borçları birikmiş olurdu
Ve gariptir hiç ilgisi olmadığı halde
Münih damgasını taşırlardı bu mektuplar hâlâ saklarım zarflarını
O pek genç yaşta Tuna'nın iki yanında öldü
Orkestralarının salonu yoktur, paraları yoktur
Hiçbir esere çalışmamışlardır
Herşey bankalarda yaşar bilirsin
Camdan, çelikten kasalarda ya da somutu bayım:
Bankalar caddesinde A'nın ve Be'nin
Şu borsa yapıları da iskambil kâğıtlarından yapılmış
Çivilerini İskandinavya'dan getirmişlerdi
Tütün yetişseydi –yazık– tütün getirteceklerdi

VII
Islak kızlar yok sokaklarda
Hadi çocuklar efsaneler hazır
Kaleler, duvarlar, atlar hazır
Poliçeler, emremuharrer senetler yiğitlerini bekliyor
O papazı da tanırsın ana okulundan bu yana
(onun hayatının hikâyesini yazmak da bana düştü)
Dini öğütlerde kendinden geçer mor dudaklı azizimiz
Ayni konuda rahibelerden bayraksız bir ordu
Hadi çocuklar her şey sizi bekliyormuş
Ben her şeyi unuttum
Yalnız Münih damgası kalmış aklımda kala kala
Hadi çocuklar efsaneler sizi bekliyor sonbahar şehrinde
Hadi müziğe çalışanlar hadi hadi.

1955

EFSANELER

Bir kitaptan
Üç sayfa, beş cümle, bir kelime
Pencerelerin kapaklarını açtı
Gidilecek yer için atlar sabırsızlanıyordu
Bir şiir arabası nasıl yapılır bilir misiniz?
Ben sokakları vereyim siz taşları yaptırın
En yakın ormandan birkaç ağaç
Uydurma bir gecenin ortasında tekerlekleriyle araba
Araba sizi bekliyecek
Köprülerin çok uzağında birtakım karaltılar sigara içiyorlar
Kibritlerini yakmak için ta Alamanya içlerinden çıkarıp
Eski bir çocuğu tutup giydirip getirmişler
Anası yılları yılları bekliyor o
Senin ananın sütü yoktu oğlum anan seni kitapla besledi
Şehrin soğuk yedi kütüphanesinden çalıp sattığı
Bir düello sabahı gibi sis var sis var sis
Bu Allahın kara perşembesinde şehirde demirlemiş gemiciler
Esaslı bir Prusyalı general hâlâ emrediyor
Kalın bıyıklarına saygı gösterirlerdi: tavanda kılıçları
İç kalelerden koca bir topu söküp
Aylardan sonra yani savaş bitince törenle getirmişlerdi
Bu general hatıralarını yedi kısma ayırmıştı
Giriş, önsöz, fotoğraflar, son bir de
Saygıdeğer dul Straus'u canı gibi severdi
Akortsuz piyanosunda
Fal bilmediği garibinize gider bu yüzden geleceği göremedi
Ne mumlar yanıyor yüzlerce perdeli odalarında evinin
Daha o vakitler S ve T silah fabrikaları kurulmamıştı
Rüzgâr esiyordu ortaklardan biri doğmuştu henüz
Sermayesi bir balonluk metelikler metelikler
İnsanlar basbayağı, tatsız, tuzsuz yaşarlardı savaşsız
Doğmamış ortağıyla anlaşmazlık çıkmamıştı daha
Bir gün sevinçli haberler geldi gazetelerden, ajanslardan
Savaş çıkmıştı, falan, ötelerde falan, yakınımızda falan, içimizde falan
İkinci adı tüm silahlardan silmek çok zordu üstad
Başka biri olsaydı de bana üstadın var mı üstad derdi

Para para Maliye Nezareti Müfettişler Müfettişler
Kaç tonluk söz istediniz, kâğıtlar, kalemler
Mahalli gazeteler –aksilik– o zaman çok okunurdu
Bir orgcunun küçük oğlu –başka yokmuymuş ne–
Sonraları Avrupada ünlü bir aktör oldu para kazandı
Tüm büyükçe adamlar gibi önce
Baba zoruyla hukuk okudu
Oğlan Stravinsky'yi tanırdı uzaktan paradiden falan
Önde oturduğu için, bastonsuz olduğu için
Topal sanardı[39] eşek arılarını andırır uzunca
Tiyatro aşkına sonra perdeleri açıp kapadı
Savaş çıktığı yıllarda teker teker yavaş yavaş
İşini bilir bir rejim tüm kuklaları cephelere sevketti
Öyle sanırım yahut yanlış anlatmışlar bana telefonla, telgrafla
O zaman kimse rol yapmamış
Rol kesmek istememiş
Adamlar haklı ne rejisör, ne sahne
Hak vermeyip de ne etmeli madalyalara
Herşey bitince, ipler kopunca, perdeler düşünce
Gıcır gıcır yepyeni kuklaları yapmasını bilirlerdi
Eski tanrılarınca meslek meslektir arkadaş!
Tüm yapıtlar da durmuştu yapılması yazılması
Başsız heykeller gördüm ben, gözsüz resimler
Yani eksik, kayıp, bitmemiş ölüler veya canlılar
İnsan denenleri gördüm
Kapılar ve adamlar olmadığı için
Şehirleri sandıklarına dek boşaltmışlardı
Bazıları eski alışganlıklarından kâğıt yediler
Artık randevular toplama kamplarında veriliyordu
Herşey durdu azizim ben bu mektuba aslında o vakit
Başlamıştım ama sonradan çok şey değişti
Şehirler alındı
Şehirler verildi
Alındı verildi hep gazetelerden, ajanslardan
Ben bir takım ıslak nesneler gördüm
Islak herifler
Cinslerini falan unutmuşa benzerlerdi

39 "sanırdı" olmalı.

Bu sırada nasıl düşünebiliyorlardı
Sokakların ortasında yatıyorlardı
Üzerlerine basmamak için
–Belki ölüydü bu zavallılar–
Ne ölüsü?
Sahi ölmemiş olmadıkça böyle olmazlardı
Vebalardan, koleralardan
Dayanamayıp sözde izinlerde
Adam yani bir buçuk saat için
Kaçak tıraşları uzamışlarla savaş gittiğinde azıcık
Ölü dudaklarını öptüm zorla ama yumuşacık ıslak
Evlerine gidilmiyor ki zorla sigara sigara içirdim
Dedikleri gibi kimseye sigara sigara vermedim
Yeni bir din mi bu demirleri kızdırıyorlar demirleri
Suçlarımın, günahlarımın okunması günlerce sürdü
Ne önemi var biz tiyatroya gittik hayalimizde canım
Bilmem Kimin locası altında zorla kadın veya kız
Çok anlattılar, pis herif olduk biz sokaklarda apaçık
Yemin ederim sigara vermedim dedikleri gibi, besbedava
Özgürlük için kâğıtlara acınmadı
Mürettipler harfleri hâlâ diziyorlar
Savaşlar geride kazanılmışsa pek kolay pek kolay
Cephelerimizi kaldırın
Demek yazık olacak kazdığımız siperlere, kaldırın
Kaldırın geride azizler, azizeler geride yaşıyor
Anlatılır ki en yiğit adam geride olurmuş
Sürer mi? Sürer işte, sürmüş işte [...][40] işte
Ben bir konferansına gitmiştim
Ya da yanılıyorum bir arkadaş mektubunda yazmıştı
Biliyorum Proust işitse kızacak bu sözlere kısadır kısa
Tanırsın Tunanın iki yanında otururdu
Tavanarası odasında müziğe çalışırdı
Ailesinin bulunduğu şehre mektuplar hep geç gidip
Geç geldiğinden kira borçları birikmiş olurdu
Ve gariptir hiç ilgisi olmadığı halde Mühen damgasını
Taşırlardı bu mektuplar zarflarını hâlâ saklarım
O pek genç yaşta Tunanın iki yanında öldü

40 okunamadı.

Orkestralarının salonu yoktur, paraları yoktur
Hiçbir esere çalışmamışlardır
Beşi bir araya gelmiştir ancak üyelerin
Bir kez, sokak kahvesinde bir konuşma için politik
Mektuplarda, hatıralarda ve Bankalarda yaşandı
Herşey yani idealleri gençlerin
–ölmez, ölmiyecek falan–
Bankalarda yaşar bilirsin
Camdan, çelikten kasalarda ya da somutu bayım
Bankalar caddesinde A'nın ve Be'nin
Şu Borsa yapıları da iskambil kâğıtlarıyla kurulmuş
Çivilerini İskandinavyadan getirmişlerdi
Tütün yetişseydi –yazık– tütün getirteceklerdi
Islak kızlarımız yok sokaklarda
Bu adamların odalarında kapalı sahi
Hadi çocuklar efsaneler hazır
Kaleler, duvarlar, atlar hazır
Poliçeler, emremuharrer senetler yiğitlerini bekliyor
O papazı da tanırsın anaokulundan bu yana
Onun hayatının hikâyesini yazmak da bana düştü
Vaazlarda kendinden geçer mor dudaklı azizimiz
Ayni konuda rahibelerden bir ordu
Hadi çocuklar her şey sizi bekliyormuş
Benim gibi siz de geçmişi unutun
Hadi çocuklar efsaneler sizi bekliyor
Yalnız Mühen damgası kalmış aklımda kala kala
Hadi müziğe çalışanlar hadi hadi...

Tarihsiz

SONBAHAR ŞEHRİNDE EFSANELER

Köprülerin çok uzağında birtakım karaltılar sigara içiyorlar
Kibritlerini yakmak için ta Alamanya içlerinden çıkarıp
Eski bir çocuğu tutup giydirip getirmişler
Anası yılları yılları bekliyor o
Senin ananın sütü yoktu oğlum
Anan seni kitaplarla besledi
Şehrin soğuk yedi kütüphanesinden çalıp sattığı
Bir düello sabahı gibi sis var sis var sis
Bu allahın kara perşembesinde şehirde demirlemiş gemiciler
Esaslı bir Prusyalı general hâlâ emrediyor
Kalın bıyıklarına saygı gösterirlerdi
İç kalelerden kocca bir topu söküp
Aylardan sonra yani savaş bitince getirmişlerdi
Bu generalin hatıralarını yedi kısımdır
Giriş, önsöz, kolkola fotoğraflar ve son bir de
Saygıdeğer dul Strauss'u canı gibi severdi akortsuz piyanosunda
Fal bilmediği garibinize gider
Bu yüzden geleceği göremedi
Ne mumlar yanıyor yüzlerce perdeli odalarında evinin
Daha o vakitler S ve T silah fabrikaları kurulmamıştı
Rüzgârlar eserken sonbak-harda ortaklardan biri doğmuştu
Sermayesi bir balonluk metelikler metelikler
İnsanlar basbayağı, tatsız tuzsuz yaşarlardı savaşsız
Doğmamış ortağıyla anlaşmazlık çıkmamıştı daha
Bir gün sevinçli haberler geldi gazetelerden, ajanslardan
Savaş çıkmıştı falan, ötelerde falan, yakınımızda falan, içimizde falan
İkinci adı tüm silahlardan silmek çok zordu
Başka biri olsaydı de bana üstadın var mı üstad derdi
Para para Maliye Nezareti müfettişler müfettişler
Kaç tonluk söz istediniz kâğıtlara kalemlere
Mahalli gazeteler –aksilik– o zaman çok okunurdu
Bir orgcunun küçük oğlu –başka yokmuymuş ne–
Sonraları Avrupada ünlü bir aktör oldu para kazandı
Tüm büyükçe adamlar gibi önce baba zoruyla hukuk okudu
Oğlan Stravinsky'yi tanırdı falan paradiden falan
Önde oturduğu için, bastonsuz olduğu için topal sanırdı

Eşek arılarını andırır uzunca
Tiyatro aşkına sonraları açıp kapadı perdeleri
Savaş çıktığı yıllarda teker teker yavaş yavaş
İşini bilir bir rejim tüm kuklaları cephelere sevketti
Öyle sanırım ya da yanlış anlatmışlar bana telefonla, telgrafla
O zaman kimse rol yapmamış rol kesmek istememiş kimse
Adamlar haklı ne rejisör, ne sahne
(Hak vermeyip de ne etmeli)
Herşey geçince ipler kopunca perdeler düşünce
Gıcır gıcır kuklaları yeniden yapmasını bilirlerdi
Eski tanrılarınca meslek meslek olduğuna inanırlardı
Tüm yapıtlar da durmuştu yapılması yazılması
Başsız heykeller gördüm ben, gözsüz resimler
Yani eksik yitik bitmemiş ölüler ya da canlılar
Kapılar ve adamlar olmadığı için
Şehirleri sandıklarına dek boşaltmışlardı
Bazıları eski alışkanlıklarından kâğıt yediler
Artık randevular toplama kamplarında veriliyordu
Herşey durdu azizim ben bu mektubu aslında o vakit başlamıştım
Ama sonradan çok şey değişti
Şehirler alındı
Şehirler verildi
Alındı verildi hep gazetelerden ajanslardan
Ben birtakım ıslak nesneler gördüm ıslak herifler
Cinslerini falan unutmuşa benzerlerdi
Bu sırada nasıl düşünebiliyorlardı
Sokakların ortasında yatıyorlardı üzerlerine basmamak için
Belki ölüydü bunlar (ne ölüsü)
Sahi ölmemiş olmadıkça vebalardan
Dayanamayıp sözde izinlerde
Adam yani bir buçuk saat için
Kaçak tıraşları uzamışlarla ölüm gittiğinde azıcık
Ölü dudaklarını öptüm zorla
Evlere doğru gidilmiyor ki zorla sigara sigara içirdim
Dedikleri gibi kimseye sigara sigara vermedim
Suçlarımın günahlarımın okunması gecelerce sürdü
Ne önemi vardı biz tiyatroya gittik
Bilmem Kimin locası altında kadın ya da kız

Çok anlattılar, pis herif olduk biz sokaklarda apaçık
(Yemin eder misin)
(Yemin ederim sigara vermedim)
Özgürlük için kâğıtlara acınmadı
Mürettipler harfleri hâlâ diziyorlar
Herşey geride mi kazanılmış pek kolay pek kolay
Hadi cephelerimizi kaldırın
Demek yazık olacak kazdığımız siperlere, kaldırın
Kaldırın geride azizler azizeler geride yaşıyor
Ben bir konferansına gitmiştim
Ya da yanılıyorum bir arkadaş mektubunda yazmıştı
Biliyorum Proust işitse kızacak bu sözlere kısa kısa
Tanırsın Tunanın iki yanında otururdu
Ailesinin bulunduğu şehre mektuplar hep geç gidip
Geç geldiğinden kira borçları birikmiş olurdu
Ve gariptir hiç ilgisi olmadığı halde
Mühen damgasını taşırlardı bu mektuplar zarflarını hâlâ saklarım
O pek genç yaşta Tunanın iki yanında öldü
Orkestralarının salonu yoktur, paraları yoktur
Hiçbir esere çalışmamışlardır
Beşi bir araya gelmiştir ancak üyelerin
Bir kez, sokak kahvesinde bir konuşma için politik
Mektuplarda, anılarda ve Bankalarda yaşandı
Herşey yani idealleri gençlerin
–ölmez, ölmiyecek falan– Bankalarda yaşar bilirsin
Camdan, çelikten kasalarda ya da somutu bayım
Bankalar caddesinde A'nın ve Be'nin
Şu borsa yapıları da iskambil kâğıtlarıyla kurulmuş
Çivilerini İskandinavyadan getirmişlerdi
Tütün yetişseydi –yazık– tütün getirteceklerdi
Islak kızlar yok sokaklarda
Bu adamların odalarında kapalı
Hadi çocuklar efsaneler hazır
Kaleler duvarlar atlar hazır
Poliçeler, emremuharrer senetler yiğitlerini bekliyor
O papazı da tanırsın ana okulundan bu yana
(Onun hayatının hikâyesini yazmak da bana düştü)
Vaazlarda kendinden geçer mor dudaklı azizimiz

Ayni konuda rahibelerden bir ordu bayraklı
Hadi çocuklar her şey sizi bekliyormuş
Ben herşeyi unuttum
Yalnız Mühen damgası kalmış aklımda kala kala
Hadi çocuklar efsaneler sizi bekliyor sonbahar şehrinde
Hadi müziğe çalışanlar hadi hadi...

1955

III
Ece Ayhan
Süreli Yayınlarda

Altyapı: Dönemin edebiyatla ilgili belli başlı süreli yayınlarına genel bir bakış

Ece Ayhan'ın, "... Beyoğlu postanesine gider ve bellibaşlı yazın, edebiyat dergi ve gazetelerine... kimi çok uzun, kimi orta uzunluktaki şiirlerimi, durmadan gönderirdim..." diye andığı[1] 1950'li yılların ilk yarısı ile ikinci yarısının başlarında, bir anlamda, Ece Ayhan'ın süreli yayınların sayfalarında görünmeye çalıştığı ve başladığı yıllarda yayınlanmakta olan süreli yayınlara kısaca göz atıldığında, yayın yaşamına katılma sırasına göre, *Varlık* (15 Temmuz 1933), 113 sayı yayınlanan *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* ([Ağustos] 1947), *Kaynak* (Ocak 1948), "Milliyetçi-muhafazakâr" olarak değerlendirilebilecek olan, 16 Mart 1950-Ocak 1957 arasında 75 sayı yayınlandıktan sonra, Ocak 1964'te döndüğü yayın yaşamını Aralık 1980'e kadar sürdürmüş *Hisar* (16 Mart 1950), *Yeditepe* (1 Nisan 1950), "haftalık siyasi gazete" olduğu halde edebiyat açısından bıraktığı iz çok daha önemli olan *Pazar Postası* (4 Şubat 1951), *Yenilik* (15 Aralık 1952), *Türk Dili* (Ekim 1951), Sezai Karakoç'un iki sayı çıkartabildiği *Şiir Sanatı* (15 Ocak 1955), bir akıma adını veren *Mavi* (1 Kasım 1952; 28. sayıdan sonra *Son Mavi*

1 Bkz. Ece Ayhan, "İlk Adımlar", *Poetika. Şiir Sanatı ve Sorunları* 2, İstanbul, 1985, s. 15-16. 1951. İstanbul ("Pes İstanbul olmasa ne yapardık!" diyor İlhan Berk). Beyoğlu postanesine gider ve bellibaşlı yazın, edebiyat dergi ve gazetelerine 'bir' Alman'ın, 'bir başka' Alman'ın ve birkaç Anglo-Sakson'un (yazayım; 'atonallik'in, 'on iki ton müziği'nin, 'begateller'in, 'manyetofon'un, Alban Berg'in, Arnold Schönberg'in... Giacometti'nin, 'mobil'lerin de) etkisindeki kimi çok uzun, kimi orta uzunluktaki şiirlerimi, durmadan gönderirdim. Usanmıyordum ve zarflar dolusu... Bu otuz-otuz beş şiirden birkaçı yayınlandı 1954'ten sonra (4 parça da öykü, evet). İlgi çekmediler..."

adını almış, 1 Temmuz 1955 tarihli 30. sayı ile yayın yaşamından çekilmiştir), Vedat Günyol'un Orhan Burian'la birlikte *Ufuklar* (Şubat 1952), Burian'ın ölümünden sonra da "kurucu" olarak adını koruduğu *Yeni Ufuklar* (15-16. sayı Orhan Burian özel sayısı olarak çıkartıldıktan sonra Ekim 1953), Aralık 1956'ya kadar 38 sayı çıkan *İstanbul* (Kasım 1953), Nedret Gürcan'ın Dinar'da 34 sayı çıkardığı *Şairler Yaprağı* (1 Mayıs 1954), Tevfik Akdağ'ın altı sayı çıkarttığı *Şimdilik* (Ocak 1955), Muzaffer Erdost'un tek sayı çıkartabildiği *Açık Oturum* (Mayıs 1955), *a Dergisi* (1 Ocak 1956), *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin devamı niteliğinde olan *Dost* (1 Ekim 1957) ile karşılaşılmaktadır.[2] Bunlara bir de *Vatan* gazetesi-

2 Anılan süreli yayınlarla ilgili olarak daha ayrıntılı bilgilenmek için bakılabilecek başlıca kaynaklar şunlardır:
*Abasıyanık, Sait Faik, "Mavi Üstüne". *Mavi*, 1 Kasım 1953, sayı 13.
*"Açıklamak Gerekirse", *Hisar*, 1 Ekim 1951, sayı 18.
*Ataç, Nurullah, "Varlık Yayınları". *Pazar Postası*, 12 Şubat 1956.
*Barlas, Cemil Sait, "*Pazar Postası Niçin Çıkıyor?*" *Pazar Postası*, 4 Şubat 1951.
*"Bir Dergi: Hisar". *Papirüs*, Şubat 1967, sayı 9.
*"Bir Dergi: Yeditepe", *Papirüs*, Ağustos 1966, sayı 3.
*Bozok, Hüsamettin, "90 Yılı Dolduran Çaba". Röportajı yapan Turgay Keser. 2 Mart 2006. Bkz. http://www.evrensel.net/06/03/02/kultur.html
*Cavkaytar, Serap, "*Varlık* Dergisinin İlk 150 Sayısındaki Edebiyat Yazılarının Sınıflandırılması". Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2001.
*Çınarlı, Mehmet, "Altıncı Yıla Girerken". *Hisar*, 1 Mart 1955, sayı 59.
*Çınarlı, Mehmet, *Altmış Yılın Hikâyesi*, Kitabevi, İstanbul, 1999.
*Çınarlı, Mehmet, "*Hisar*'dan Hatıralar". *Türk Dili*, Mayıs 1987, sayı 425.
*Demiral, Hilmi, "*Varlık* Dergisinin 400-500 Sayılarının Edebi Yönden İncelenmesi". Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2003.
*Doğan, Erdal, *Edebiyatımızda Dergiler*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1997.
*Emiroğlu, Öztürk, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 2000.
*Günyol, Vedat, *Sanat ve Edebiyat Dergileri*, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1986.
*Hızlan, Doğan,"Yeditepe". *kitap-lık*, Temmuz-Ağustos 2000, sayı 42.
*İnalkaç, Sema, "*Varlık* Dergisi'nin Yayınlandığı İlk Yıllardaki Sanat Faaliyetleri (sayı 1-60)", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2006.
*Kaya, İbrahim Şeref, "*Varlık* Dergisi'nde Şiire ve Şiir Tenkidine Dair Yazılar: 1933– 1953" Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 1992.
*Kongar, Emre, "Yaşar Nabi Nayır'ın Türk Edebiyatındaki Yeri: Varlık Dergisi ve Varlık Yayınları", *Yaşar Nabi'ye Saygı*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1982.
*Korkmaz, Ferhat, *İkinci Yeni Limanı Pazar Postası*, Ankara, 2010.
*Oktay, Ahmet, "Mavi Bir Dergi Olarak Beklentileri Karşılamamış, Sadece Haber Vermiştir", *Milliyet Sanat*, 1 Aralık 1982, sayı 61.

nin *Pazar İlavesi* içinde verdiği *Vatan'ın San'at Yaprağı* (26 Temmuz 1953) eklenebilir.

Kısaca değinilecek olursa, söz konusu süreli yayınlardan *Türk Dili* ile *Varlık*, edebiyat dergiciliğinin en uzun soluklu iki süreli yayını olarak hâlâ yayınlanmaktadırlar; haklarında fazla bir şeyler söylemeye gerek yoktur. Yayın yaşamına Ankara'da başlayan *Varlık*, kurucusu Yaşar Nabi Nayır'ın 1946'da İstanbul'a yerleşerek Varlık Yayınevi'ni kurması sonucu yayınını İstanbul'da sürdürmüştür. *Türk Dili* de, Ekim 1961'den bu yana, Türk Dil Kurumu'ndaki çeşitli gel gitlere bağlı olarak Ankara'da yayınlanmaktadır. "*Yenilik* Aylık Fikir ve Sanat Dergisi", Naim Şafak Tirali (25 Aralık 1925, Giresun-26 Mayıs 2009, İstanbul) tarafından 1951 yılında kurulmuştur. Biçim ve içerik değişiklikleri ile gelinebilen nokta 1957 yılının sonu olmuş, Kasım-Aralık 1957 tarihini taşıyan sayıda "YENİLİK, 12. ciltini tamamladığı bu sayısında, yayınına son vermek zorunda kaldığını okurlarına bildirmenin üzüntüsü içindedir" diyerek yayın yaşamının sona erdiğini duyurmuştur.[3] Kendisi de öykücü olan Salim Şengil (1913, Selanik-2005, İstanbul), 1947 yılında sadece öykü yayınlamak üzere bir süreli yayın çıkarmıştır: *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*. Zamanla öykünün yanı sıra şiire de

* Öksüz, Songül, "*Varlık* Dergisi'nin Kültürel Konulara Yaklaşım Biçimi (1950-1960)", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2002.
*Özlük, Nuran, "*Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin Tanıtımı, Türk Edebiyatına Katkısı ve Sistematik İndeksi", *Turkish Studies*, Vol. 6/2, Spring 2011.
*Saltık, Olcay, "*Varlık* Dergisinin 301-400 Sayılarının Edebî Yönden İncelenmesi", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2000.
*Şengezer, Nazmi, "Hisar ve Türk Edebiyatı Dergilerinde Şiir Teorisi Yazıları", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 1997.
*Tamer, Ülkü, "Yeditepe Bir Bayram Yeri Gibiydi". *kitap-lık*, Güz 1999, sayı 38.
*Tarık Dursun K, "Parantez İçinde Hüsamettin Bozok ve 'Yeditepe' ", *kitap-lık*, Kasım-Aralık 2001, sayı 50.
*Teke, Ahmet, "*Varlık* Dergisinin 151-300 Sayılarının Edebî Yönden İncelenmesi", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 2000.
*Toz, Hıfzı, "*Hisar* Dergisi Hakkında Bir Değerlendirme Çalışması", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1994.
*Uçar, Aslı, "1950'ler Türkiye'sinde Edebiyat Dergiciliği: Poetikalar ve Politikalar", Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara, 2007.
*"*Varlık* Ne İçin Çıkıyor?" *Varlık*, 15 Temmuz 1933, sayı 1.
*Yücel, Tahsin, "Yaşar Nabi Okulu", *Yaşar Nabi'ye Saygı*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1982.

3 *Yenilik*, Kasım-Aralık 1957, sayı 61-62.

sayfalarında yer veren *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* yayınını Temmuz 1957'ye kadar sürdürmüş, bu on yıllık süre içinde, "birinci seri" adı altında 47, "ikinci/yeni seri" adı altında da 66 sayı olmak üzere toplam 113 sayı yayınlanmıştır. Ürünleri sürekli yayınlananlar arasında Attilâ İlhan'dan Erdal Öz'e, Muzaffer Erdost'tan Orhan Kemal'e kadar birçok imzaya rastlanır.[4] *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, 1957'de, tüm sanat dallarını kapsamak üzere yerini *Dost*'a bırakmıştır.[5] *Pazar Postası*, 4 Şubat 1951-31 Ağustos 1952 arasında 79 sayı yayınlandıktan sonra yayınına ara vermiş, 1 Ocak 1956'da döndüğü yayın yaşamından 1959 ortalarında adını *Son Havadis*'e çevirerek çekilmiştir. Orhan Burian ile Vedat Günyol'un Şubat 1952'de yayınlamaya başladığı *Ufuklar*, Orhan Burian'ın ölümü üzerine Ekim 1953'ten sonra *Yeni Ufuklar* adını almış, Vedat Günyol'un denetiminde yayınını sürdürmüştür.

Ece Ayhan'ın, adları geçen süreli yayınlardan hangilerine şiirlerini gönderdiği konusunda bir bilgi olmasa da, hangilerinde şiirlerinin yer aldığı üzerinde ayrıntılı olarak durmak olasıdır: Şiirlerin yayımlanma sırasına göre, *Türk Dili*, *Varlık*, *Yenilik*, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, *Pazar Postası*, *Yeni Ufuklar*, *Dost* ve *a dergisi*.

1/ Türk Dili: Ece Ayhan'ın yayımlanan ilk şiirleri[6]: "Islak" ve "Üç Gencin Kalbi"

Ece Ayhan'ın 1982 yılının başlarında Özcan Yalım'la yaptığı söyleşide şöyle bir konuşma geçmiştir:

> "Ece Ayhan: ... 54 Şubatı'nda ilk yayımlanıyor da dergide, *Türk Dili* dergisinde. İki şiir. Biraz hafifçe orada hafifçe Lorca etkisi var, belleğimde kaldığı kadarıyla.

4 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* ile ilgili olarak bkz. Nuran Özlük, "*Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin Tanıtımı, Türk Edebiyatına Katkısı ve Sistematik İndeksi", *Turkish Studies*, Vol. 6/2, Spring 2011, pp. 725-818 ve Salim Şengil, *Anılarda Kalan Portreler*, Cem, İstanbul, 1991.

5 Salim Şengil, *age.*, s. 7.

6 Naim Tirali 1998'de kendisiyle yapılan bir konuşmada, Ece Ayhan'ın şiirlerini "yayınlamak ilk bana nasip oldu" demiştir; "bıktırdı, anlamasam da yayınladım. " (bkz. *İz Bırakanlar*, haz: Ajans K Filmcilik ve Reklamcılık Ltd. Şti.). Ancak ilk şiirleri *Türk Dili*'nde yayımlanmıştır.

ÖZCAN YALIM: *Türk Dili* dergisinin 1954 sayılarında.

ECE AYHAN: 54 Şubat sayısında.

ÖZCAN YALIM: Şubat sayısında. Sende yok mu?

ECE AYHAN: Bende yok.

ÖZCAN YALIM: Şiirin adını hatırlıyor musun?

ECE AYHAN: İki şiir var orada. Ad hatırlamıyorum.

ÖZCAN YALIM: Evet, bugünkü şiirinle...

ECE AYHAN: Yalnız bir şey var ama bugünkü şiirimle ilgisi yok, çünkü iyi bir şey değildir o. Mutlaka ben lise sondayken göndermişimdir.

ÖZCAN YALIM: Yazmışın göndermişindir... Bir sene bekler.

ECE AYHAN: Çünkü o birkaç ay sonra falan, öyle üç-beş ay sonra yayımlamıyorlar. Tanınmış falan filan da değilsin de ayrıca. Benim tahminim okuldayken* yazdığım şiirler değil onlar. Lisedeyken yazdığım şiirler onlar."[7]

Söz konusu iki şiir, "Islak" ve "Üç Gencin Kalbi" adını taşımaktadırlar.[8] "Islak"ın daktilo, "Üç Gencin Kalbi"nin ise hem elyazısı hem de daktilo ile yazılmış taslakları bulunmaktadır. Yayımlanan metinler taslaklarla karşılaştırıldığında şunlar görülmektedir:

* Yayımlanan iki şiirin de altında "1954, Şubat" tarihi bulunmaktadır.

* "Islak"ın taslağında "1952", "Üç Gencin Kalbi"nin taslaklarında ise "1951" yazmaktadır ve Ece Ayhan doğru hatırlamaktadır: Lisedeyken yazıp *Türk Dili*'ne göndermiş, yayımlandıktan sonra da altına *Türk Dili*'nde yayımlanma tarihi olan "1954, Şubat" tarihi yazılmıştır.

* "Islak"ın yayımlanmış olan metni elde bulunan taslağın aynıdır.

* "Üç Gencin Kalbi"nde ise, taslaklar ile yayımlanmış metin arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Taslaklar ve yayımlanan metin karşılaştırmalı olarak aşağıda verilmektedir.

7 Ece Ayhan, *Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor*, Dipnot Yayınları, Ankara, 2012, s. 93-94 (haz. Eren Barış).

8 *Türk Dili*, Şubat 1954, cilt III, sayı 29, s. 291. Ayrıca bkz. Ece Ayhan, *Bütün Yort Savul'lar!, 1954-1977*, YKY, İstanbul, Mart 2012, 9. baskı, s. 23-24. Ele aldığımız dönemde yayımlanan bu iki şiirin yanı sıra Ece Ayhan'ın başka şiirleri de *Türk Dili*'nin sayfalarında yer almıştır: *Bakışsız Bir Kedi Kara*, Kasım 1960, s. 64; *Kılıç*, Ekim 1961, s. 17; *Kargabüken*, Aralık 1961, s. 16.

* Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni kastetmektedir.

Taslak	**Yayımlanmış metin**
Bir gemici tanırım	Bir gemici tanırım
Kalbini bir limanda bırakmış	Kalbini bir limanda bırakmış
Ya kaybolursa?	Ya kaybolursa?
[Düşünür; ya kaybolursa?]	Ağlar çocukluğundaki gibi
Ağlar çocukluğundaki gibi	Kalbini almaya gidecek hâlâ
Kalbini almaya gidecek hâlâ	
Bir oğlan tanırım	Bir oğlan tanırım
Yeşil gözlü sabahları	Derin yeşil gözlü
[Derin yeşil gözlü	Gönlü güney denizlerinin dibi
Ruhu güney denizlerinin dibi]	Kalbi ise yerinde
Kalbi ise yerinde	Birine vermeye gidecek
Birine vermiye gidecek	Bir gemi arar durur
Bir gemi arar durur	Bulutlardan.
Bulutlardan	
Bir şair tanırım	
Onunki içler acısı	Bir şair tanırım
Kalbini asla vermemiş	Onunki içler acısı
Çalmışlar	Kalbini asla vermemiş
Kalbi birisinde saklı	Çalmışlar
[Kalbi belki denizlerde saklı]	Kalbi eski bir efsanede saklı.
[Kalbi herhangi bir yerde saklı]	
Bilinmiyecek[9]	

* Bizce önemli bir fark, taslakta "E. Ayhan Çağlar" imzası olduğu, 1950'li yılların ortalarına kadar *Varlık*, *Yenilik*, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* vb süreli yayınlarda yayımlanan şiirlerin de altında aynı imza bulunduğu halde, *Türk Dili*'ne gönderilmiş –ve yayımlanmış– olan söz konusu iki şiirin ilk kez –ve sonra nedense bir süre kullanılmayan– "Ece Ayhan" imzasını taşıyor olmasıdır.

9 Elyazısı taslaklarda yoktur.

2/ *Varlık: "Kudüs Fareleri"*

Varlık, 1 Şubat 1955 tarihli sayısında "şiir yarışması" açtığını duyurmuştur.[10] E. Ayhan Çağlar'ın, açılan bu yarışmanın duyurusunun mürekkebi kurumadan şiir(ler)ini gönderenlerden biri olduğuna kuşku yoktur. Nitekim bir sonraki ay yayınlanan Varlık'ta, "Küçük Jüri"den geçerek yayımlanan şiirlerden biri de "Kudüs Fareleri" olmuştur; ama birinci seçilememiştir: Bedri Gider'in "Dağ" adlı şiiri birinci seçilmiştir.[11],[12]

"Kudüs Fareleri" sonradan sadece üçüncü dizedeki "şehirler" sözcüğü "kentler"e dönüştürülerek *Kınar Hanımın Denizleri*'nde yer almıştır.

10 *Varlık*, 1 Şubat 1955, sayı 415, s. 15.
ŞİİR YARIŞMAMIZ
1956 eylül ayı başına kadar devam etmek üzere yeni bir yarışma açıyoruz. Yılın en iyi şiirini bulmak için açtığımız bu yarışmaya aşağıdaki jüri üyeleri dışında her istiyen şair katılabilecektir. Yarışmaya en çok üç şiirle girilebilir. Şiirlerin ayrı ayrı tarihlerde gönderilmesi de mümkündür.
Şiirlerin hiçbir yerde çıkmamış olması şarttır. Takma ad kullanılamaz. Yanlışlığa yer kalmamak üzere yarışmaya gönderilen her şiirin üzerine "Varlık şiir yarışması için" kaydı konulmalı, altına, tarih ve imza ile birlikte gönderenin adresi de eklenmelidir.
Bize yarışma için gönderilecek şiirler ilk bir elemeden geçirildikten sonra her ay bu özel sayfada yayınlanacaktır. Bu sayfa 1956 ocak sayısına kadar çıkacak, o ay içinde jüri heyeti kararını verecek, netice şubat 1956 sayımızda bildirilecektir.
Yarışmada birinci olan şaire 500 lira armağan verilecek, şiir kitabı da Varlık yayınları arasında basılabilecektir.
İkinciye yüz, üçüncüye elli liralık Varlık yayını kitap hediye edilecektir.
Jüri heyetini teşkil edecek arkadaşlarımız şunlardır: Nurullah Ataç, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Muktar Körükçü, Ziya Osman Saba, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Sabahattin Kudret Aksal Orhan Hançerlioğlu.
İlk elemeyi yapacak küçük jüri: F. H. Dağlarca, Behçet Necatigil, S. K. Aksal ve Y. N. Nayır'dan meydana gelecektir.
Her sayıda çıkacak şiirler arasında da küçük jürice bir birinci seçilecek ve bu şiirin sahibi 25 lira tutarında Varlık yayını seçip almak hakkını kazanacaktır.

11 Bkz. *Varlık*, 1 Mart 1955, sayı 416, s. 16.

12 "Çanakkaleli diğer bir şair olan *Bedri Gider* (1921-1967), ilköğrenimini, doğum yeri olan Biga'da tamamladıktan sonra, Balıkesir Necatibey Öğretmen okuluna kayıt yaptırır. Geçim zorluğu nedeniyle öğrenimini yarım bırakmak zorunda kalan Gider, çeşitli kamu kuruluşlarında memurluk yaparak hayatını sürdürür. *Memleket Rüzgârları* (1948), *Levent Kedi* (1971) adlı şiir kitaplarının yanında *Atatürk İçin* (1953) ve *Sosyal Şiirler Antolojisi* (1967) isimlerini taşıyan derleme kitapları da bulunmaktadır." Bkz. http://okul.selyam.net/docs/index-4472.html?page=49; erişim tarihi: 21 Mart 2013.

3/ Yenilik: "Şiirlerinizin değil bütününü anlayıp kavramakta, her kıt'asını ayrı ayrı anlamakta bile güçlük çekiliyor."

Yenilik, Ocak 1955'te üçüncü yılına girerken, "Okurlarımızla Konuşmalar" başlığı altında kimi açıklamalar yapmayı gerekli bulmuştur:

"YENİLİK'in ilk sayısından bugüne kadar yüzlerce mektup geldi. Bunlardan hemen çoğu okurlardan gelen şiir, hikâye ve deneme yazılarıyla dolu idi. Hepsini sıraya koyduk, cevap verilmesine lüzum gördüklerimizi ayırdık... Dergimizin idarehanesini iki sene içinde iki kere naklettik. Bu nakil esnasında... birçok yazılar ki bunlar içinde yayınlamak için ayırdıklarımız da vardı, kayboldu... Bu yüzden Dergimize Kasım 1954 tarihinden önce yazı gönderen okurlarımızdan, kendilerine şayet bu sayıda ve gelecek sayıda cevap verilmezse, yazılarının kaybolduğuna hükmetmeleri gerektiğini üzülerek haber veririz..."[13]

O sayıda yanıt verilenler arasında E. A. Çağlar [E. Ayhan Çağlar, yani Ece Ayhan] da bulunmaktadır. Yukarıdaki açıklama ile yanıtın içeriğinden anlaşılan (i) Ece Ayhan'ın şiirlerini –belki öykülerini de[14]– Kasım 1954'ten önce göndermiş olduğu, (ii) gönderdiği şiir sayısı hakkında belli/kesin bir bilgi yoksa da, yanıtta geçen "şiirleriniz" ifadesinden "Vedalardan Birinde"den başka şiirler de gönderdiği anlaşılmaktadır.

Biraz uzun olmakla birlikte, "Ece Ayhan kazıları" bakımından önemli olduğunu düşündüğümden E. A. Çağlar'a verilen yanıtın tamamını vermenin yararlı olacağı kanısındayım:

"Şiirlerinizden bir kısmı, "Vedalardan Birinde" adını taşıyanlar tamamen uzun satırlar halinde, bir destan havasında yazılmış. Fakat bir destan bütünlüğü ve sadeliğinden yoksun. Üstelik ele aldığınız konu da sizi soyut sözler söylemeğe adeta zorlamış. Bu tarz şiir kolay değil. Hele bunu uzun mısralar yardımıyla yapmaya kalkmak daha da zor. Gerçi Whitman, Verhaaren, Apollinaire bu işin hakkından gelmişler, ama bizde onların taklidi bile tam bir başarıya varmış mıdır, varmamış mıdır, daima üzerinde tartışmalar yapılacak bir konudur bu.

13 Bkz. "Okurlarımızla Konuşmalar", *Yenilik*, sayı 1-25, Ocak 1955, s. 36.

14 ... çünkü bir öyküsü Mart 1956'da yayımlanmıştır: "Doğmamış Olan Bir Adamın Hikâyesi", *Yenilik*, Mart 1956, sayı 39, s. 309-311.

Öbür şiirlerinize gelince, onlarda şekil bakımından uzun mısralı şiirlerinizin yolunu bırakmışsınız ama soyut deyişleri bir türlü bırakmıyorsunuz. Şiirlerinizin değil bütününü anlayıp kavramakta, her kıt'asını ayrı ayrı anlamakta bile güçlük çekiliyor. Tabiî bu arada güzel söylenmiş mısralarınıza da yazık oluyor. Siz, mısra kurmasını biliyorsunuz, küçümsenecek bir başarı değildir bu. Tesirlerden kurtularak, daha aydınlık şiirler yazmamanız için sebep yok. Çalışmalarınızdan haberdar olmak bizi memnun edecektir."[15]

Burada bir ayraç açarak, şiiri yayımlanıncaya kadar *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde E. Ayhan Çağlar'a verilen yanıtların yayımlandığı tarihleri anımsatalım: Haziran 1954, Ağustos 1954, Eylül-Ekim 1954 ve nihayet Nisan-Mayıs 1955... ve farklı iki değerlendirme, farklı iki sonuç...

Anlaşılan Ece Ayhan şiirlerini, en azından "Veda'lardan Birinde"yi ya hem *Yenilik*, hem de *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ne – belki başkalarına da– ya da *Yenilik*'ten "olumsuz" bir değerlendirme alınca yılmayarak *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ne göndermiştir. Böylece *Yenilik* tarafından eleştirilerek yayımlanmayan şiir *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin beğenisini kazanarak yayımlanmıştır.[16]

"Ne kadar değiştiğinizi şüphesiz görüyorsunuz. "Bıkkınlığın kendisi' nerde, 'Güneşin Psikolojisi' nerde? Yalnız bu deyiş hatta imge ve öz gelişmesinin içinde bir yön var ki o kararlı kalıyor: Mistisizm eğilimi. 'Veda'lardan itibaren 'Güneşin Psikolojisi'nde ve 'Alaman Himni'nde bu eğilim hareketli değişken bir ekzotisma bulanıyor. İkisi bir arada, daha önce de yazdığımız gibi, çağrışımların tabii akışı içersinde geniş çerçeveli, soluklu, deyişi yabancı bir dilden çevrilmişi andıran bir şiir örgüsü örüyorlar... 'Veda'lardan Birinde' adlı şiiriniz dergide yayınlanacaktır. Başarılar dileriz."[17]

15 "Okurlarımızla Konuşmalar", *Yenilik*, sayı 1-25, Ocak 1955, s. 36.

16 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Nisan-Mayıs 1955, sayı 39-40, s. 48-50.

17 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Nisan-Mayıs 1955, sayı 39-40, s. 29. Burada adı geçen şiirlerden, E. Ayhan Çağlar imzasını taşıyan, 1954 yılında yazılmış olan "Bıkkınlığın Kendisi" ilk kez yayımlanmaktadır. Bkz. yukarıda s. 169. Söz konusu şiirin 13, 12 ve 11 dizeden oluşan üç biçimi bulunmaktadır. Birincinin sadece elyazısı, üçüncünün sadece daktilo, ikincinin ise hem elyazısı hem de daktilo ile yazılmış taslakları vardır.

Dönelim *Yenilik*'e... E. A. Çağlar'ın göndermiş olduğu şiirlere yönelik olarak Ocak 1955 tarihli sayısında yayımlanan değerlendirmeyi başka değerlendirmeler değil, Nisan 1955 sayısında yayımlanan[18] –ve "Bütün Yort Savul'lar!"da yer almayan[19], belki de bugüne kadar gözden kaçmış olan– bir şiir izler: "İnsanların Kötüleri".[20]

Böylece E. Ayhan Çağlar, 1955 yılının ortasında, 1954 başında iki şiirini yayımlayan *Türk Dili*'nin yanı sıra *Yenilik* ve *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde de şiir ve öyküleri yayımlanmaya başlayan bir "genç şair/yazar" olarak kendini kabul ettirme sürecinde önemli bir adım atmıştır.

Ancak –nedense– *Yenilik* ile ilişkisi *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* ya da Temmuz 1956'da ilk kez bir şiirini yayınlayacak olan *Pazar Postası*[21] ile ilişkisi yoğunluğunda olmamış, –gene nedense– "Bütün Yort Savul'lar!"da yer almayan "Panik" ile "İnsanların Kötüleri" ve "Deliler Bayramı" adlı şiirleri[22] –ve yukarıda değinilen öyküsünden– başka ürünü *Yenilik*'te görünmemiştir.

Göndermediği için mi görünmemiştir, göndermiştir de yayımlanmamış mıdır, göndermediyse, neden göndermemiştir?

18 *Yenilik*, Nisan 1955, sayı 28, s. 29.

19 Bkz. Ece Ayhan, *Bütün Yort Savul'lar! 1954-1997*, YKY, İstanbul, Mart 2012, 9. baskı.

20 E. Ayhan Çağlar, "İnsanların Kötüleri", *Yenilik*, Nisan 1955, sayı 28, s. 29. Bkz. yukarıda s. 173

21 Ece Ayhan, " İbraniceden Çizmek", *Pazar Postası*, 29 Temmuz 1956, sayı 31, s. 7.

22 Ece Ayhan, "Panik", *Yenilik*, Eylül-Ekim 1956, sayı 45, s. 81 (Bkz. yukarıda s. 164. Bu şiir –yanlış algılamadıysam– Nisan 2011'den bu yana *Evvel Fanzin*'de bulunmaktadır. Bkz. http://evvel.org/buluntu-siir-panik-ece-ayhan: erişim tarihi: 20 Şubat 2013. Ancak, *Evvel Fanzin*'deki metinde, büyük bir olasılıkla tarama ya da yeniden yazımdan ötürü oluşan birkaç hata olduğunun belirtilmesi gerekmektedir: (i) 5. ve 17. satırdaki sözcük "siren" değil "tiren"dir; (ii) 8. ve 16. satırlardaki sözcük "morkalem" değil, "nurkalem"dir'; (iii) 9. satır "büyük bir harf bir e" olacaktır. "Deliler Bayramı", *Yenilik*, 1 Aralık 1956, sayı 49, s. 37; elimizde bulunan daktilo ile yazılmış taslakta başlığın altında "silinmiş bir resim" cümlesi olmadan yayımlanmıştır.

* Ece Ayhan, Çekoslovakya kökenli Koh-I-Noor marka kalemi "nurkalem" olarak söylemiş olsa gerek.

KOH-I-NOOR
KOH-I-NOOR HARDTMUTH
WORLDWIDE QUALITY SINCE 1790

Yanıt bekleyen, belki de hiçbir zaman yanıtı bulunamayacak sorular olarak orta yerde durmaktadır.

4/ Seçilmiş Hikâyeler Dergisi: "... şimdilik çağrışımların tabii akışı kendi yönlerini tayin ediyor ve siz, şiirinizin oluşunda aktif olmaktan çok pasif bir durumdasınız."[23]

Seçilmiş Hikâyeler Dergisi'nde, zaman zaman, "Açık Konuşma" başlığı altında, yayınlanmak üzere şiirlerini, öykülerini gönderen "yazar adayları"nın ürünlerine ilişkin "açık" değerlendirmelere yer verilir.

Ülkü Tamer, Attilâ İlhan'la yaptığı bir konuşmaya dayanarak *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanacak şiirleri Attilâ İlhan'ın seçtiğini yazar.[24] Attilâ İlhan da, aşağıda verilen alıntıda bunu "bir bakıma" doğrular; "bir bakıma" olmasının nedeni, Attilâ İlhan'ın "seçme"den çok "değerlendirme"ye değiniyor olması değil, sözünü ettiği yazarın *Dost*'tan değil de *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nden doğduğunu söylemenin daha doğru olmasındandır.

" (Çağrışım/3 '...Arada zaman zaman, İzmir'de molalar veriyorum; ne de olsa çocukluğumun şehri, baba ocağı orada; palmiyelerini, muz ve mimoza ağaçlarını; kumruları –hele onları– nereye gitsem özlüyorum. Bu molaların birinde; Ankara'dan bir mektup; Sâlim Şengil, çıkarageldiği *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ni bırakmıştır; onun yerine, 'Dost' adında çok daha geniş kapsamlı bir edebiyat dergisi çıkarıyor; acaba, yazı göndermenin dışında, ona da katkıda bulunabilir miymişim? İşte dergiye gönderilen 'genç istidatlar'ın yazı ve şiirlerini incelemek, elemek, dergide onlara cevap vermek görevi, böylece bana düştü, bir hayli de

23 Daha geniş bir değerlendirme için bkz. Tunç Tayanç, "Seçilmiş Hikâyeler Dergisi ve E. Ayhan Çağlar ya da Ece Ayhan...", *kitap-lık*, Mayıs 2012, sayı 160.

24 Ülkü Tamer, *Yaşamak Hatırlamaktır*, Kitap Yayınevi, İstanbul, Ağustos 2005, 4. basım, s. 149. "Açık Konuşma"da Şükrü Eroğlu'na verilen yanıt da, Attilâ İlhan'ın *Dost* 'tan önce de, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde değerlendirmelere katıldığı izlenimini vermektedir. Bkz. *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 39-40, Nisan-Mayıs 1955, s. 29-30. Ayrıca Ece Ayhan'ın *Dost* 'ta yayımlanan ilk şiirinin Mart 1958'deki 6. sayıda yer almış olması da bu izlenimi doğrular niteliktedir. Bkz. "Bel Kanto", *Dost*, Mart 1958, sayı 6.

sürdü: gerçekten çok yazı, şiir, hikâye gelirdi; üşenmez, birer birer hepsini dikkatle okur, dergide cevaplar vererek, onlara yardımcı olmaya çalışırdım. Bu cevapları kimin yazdığını kimse bilmiyordu, sanırım sadece Sâlim (Şengil), Nezihe (Meriç) ve ben!

Bir keresinde, tek ya da birkaç şiir değil; hayli zengin bir dosya göndermiş bir şair namzedi karşıma çıkmasın mı? Alışılmamış bir gamdan, alışılmamış bir mûsikisi vardı; yeteneği su götürmezdi, daha o zaman şiirlerinde hırçınlıklar gizliydi. İmzası E. Ayhan Çağlar! Sâlim Şengil'e bu genç kimse, şiirlerini hem yayımlamasını, hem de onunla özel olarak ilgilenmesini, rica etmiştim: sonraki yılların hırçın fakat güçlü şairi Ece Ayhan, işte oradan, *Dost* dergisinin sayfalarından yükseldi.)"[25]

"Açık Konuşma"da E. Ayhan Çağlar'ın adı ilk kez Haziran 1954'te geçer:

"Hakkınızda daha etraflı, daha derli toplu bir fikir edinebilmek için başka şiirlerinizi bekliyoruz."[26]

"Açık Konuşma"da genellikle imza *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* ya da *Dergi*'dir; ancak birine de Sâlim Şengil "S.Ş." diye kendi adının baş harflerini koymuştur. Nedeni, E. Ayhan Çağlar'a atılan hafif bir "fırça" olsa gerek... Konu, E. Ayhan Çağlar'ın yazısının altına imzasını atmamış olmasıdır.

"Derginin çok yeni bir okuyucusu olacaksınız herhalde. Nereden mi bildiniz diyeceksiniz? İmzasız yolladığınız yazılarınızdan. Bunun üzerinde ne kadar önemle durduğumuzu eski okuyucularımız bilirler. En basit bir nezaket geleneği bile gönderilen yazının altına imza konulmasını gerektirir. Bir sanat yazısının altına imza değil insan kalıbını bile basmalı. Bu, kişilik anlamına alınmıştır."[27]

"E. Ayhan Çağlar"ın giderek "Açık Konuşma"nın "gediklisi" olduğu söylenebilir; çünkü "S.Ş." imzalı "uyarı"nın yayımlandığı sayıdan sonraki sayıda da gönderdiği şiirlere ilişkin uzun sayılabilecek bir değerlendirme bulunmaktadır:

"Elimizde dört şiiriniz var. Çağrışımlarla şiir yazıyorsunuz. Böyle oldu mu sıhhatli ve sağlam bir şiir verebilmeniz, çağrışım-

25 Attilâ İlhan, " *'...Hakkını Ödeyemeyiz!..'* ", *Cumhuriyet*, 22 Temmuz 2005.
26 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 29, Haziran 1954, s. 24.
27 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 31, Ağustos 1954, s. 38.

larla birlikte gelen imajları belli bir yöne dökebilmenize bağlanır. Oysa, şiirlerinizden anladığımıza göre, şimdilik çağrışımların tabii akışı kendi yönlerini tayin ediyor ve siz, şiirinizin oluşunda aktif olmaktan çok pasif bir durumdasınız. Şiire kafa tutmak konusunda hece, hatta daha iyisi aruz vezni ile oynamayı, denemeler yapmayı hiç düşündünüz mü?"[28]

Seçilmiş Hikâyeler Dergisi imzalı bu "öneri" konusunda E. Ayhan Çağlar'ın ne düşündüğünü bilmemekle birlikte, "Açık Konuşma"da yeniden yer alması için altı ayın geçmesi gerekmiştir. Ancak bu kez sadece "Açık Konuşma"da geçmemektedir adı; gönderdiği şiirlerinden biri sonunda *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'de kendine yer açmıştır:

"Ne kadar değiştiğinizi şüphesiz görüyorsunuz. 'Bıkkınlığın Kendisi' nerde, 'Güneşin Psikolojisi' nerde? Yalnız bu deyiş hatta imge ve öz gelişmesinin içinde bir yön var ki o kararlı kalıyor: Mistisizm eğilimi. *Veda*'lardan itibaren 'Güneşin Psikolojisi'nde ve 'Alaman Himni'de bu eğilim hareketli değişken bir ekzotisma bulanıyor. İkisi bir arada, daha önce de yazdığımız gibi, çağrışımların tabii akışı içersinde geniş çerçeveli, soluklu, deyişi yabancı bir dilden çevrilmişi andıran bir şiir örgüsü örüyorlar. Bu, biraz da son zamanların modasıdır. Çoğunluk genç şairlerimiz bir önceki nesilde görülen topyekûn zaman ve yer dışında soyutlamalar yerine *(F. Hüsnü, B. Necatigil)* coğrafyaya bağlı, fakat sınır tanımıyan, zaman tanımıyan soyutlamalar yapmayı seviyorlar. Sizde de bu görülüyor. 'Güneşin Psikolojisi' Bizce, mısra, deyiş, ritm, imge konularında düşünmeli, denemeler yapmalısınız. 'Veda'lardan birinde' adlı şiiriniz dergide yayınlanacaktır. Başarılar dileriz."[29]

Bundan böyle "E. Ayhan Çağlar" imzası *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin neredeyse her sayısında yer almaya başlamıştır. Nitekim "Kötü İlgilerin Gidişi" ve "Kurtulamıyan"ın yayımlandığı sayıyı[30] izleyen sayıdaki *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ndeki "Açık

28 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 32-33, Eylül-Ekim 1954, s. 28.

29 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 39-40, Nisan-Mayıs 1955, s. 29; "Veda'lardan Birinde" de aynı sayıda (s. 48-50) yayımlanmıştır. Söz konusu şiir *Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup ya da özel bir buluş tarihi* (Korsan, İstanbul, Mayıs 1991, s. 89-92)'nde yer almıştır. *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ndeki metinle buradaki metin arasında iki ufak değişiklik olduğu görülmektedir: *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ndekinde "Birinci katları dinamitlenmiş evlere benzer yıkılıverirler" "yıkılıveririz" olmuş, "Romanyalı pembe şeyli şeytan" da "Pembe gözlü şeytan"a dönüşmüştür.

30 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 49, Şubat 1956, s. 24.

Konuşma"da bu süreklilik bir anlamda "tescil" edilmiştir; sıranın artık öykülere geldiği anlaşılmaktadır:

"Geçen sayımızda iki şiirinizi yayınladık. Bundan sonraki sayılarımızda da yerimizin elverdiği ölçüde bizde bulunan öbür şiirlerinizi yayınlamaya çalışacağız.

Hikâyeleriniz üzerinde de kesin bir karara varabilmemiz için yeni çalışmalarınızı bekliyeceğiz. Başarılar dileriz."[31]

Ancak sonraki sayılarda da şiirler yayımlanmış, öykülere sıranın gelmesi 1956 sonbaharını bulmuştur.[32] Bu süre içinde yayımlanan on şiirden sonuncusunda, "Beyaz Rus Kadın"da imza değişmiş, "E. Ayhan Çağlar" bundan böyle yerini "Ece Ayhan"a bırakmıştır.[33]

"Ece Ayhan" imzalı üç öykü *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin sonraki sayılarında yer almıştır: "Acıların Dindirici Tanrısı", "Yaşama Sevinci" ve "Gül Ağacından".[34]

Ancak kanımca "ilginç" olan, Ece Ayhan'ın "şiir serüveni"ni anlatırken –hadi az sayıda şiirinin yayımlandığı *Türk Dili*, *Varlık* ve *Yenilik*'i bir yana bırakalım da– *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ne hiç değinmemiş olması, "şiir serüveni"ni *Pazar Postası* ile ve Temmuz 1956'da başlatmasıdır.

Bu "görmemezlik", Akif Kurtuluş'a gönderdiği mektuplara bakılırsa, *Seçme Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanan şiirlerini kitaplarına alacak düzeyde görmemesinden kaynaklanıyor olabilir (mi?). Ece Ayhan, 18 Mart 1982'de, Bodrum, Gümüşlük'ten Akif Kurtuluş'a yazdığı mektupta "ilk şiirleri"nden söz eder:

31 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 50, Mart 1956, s. 22.

32 "Anahtarlar" ve "Bir Korku Temi Üzerine Benzerlikler", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 51, Nisan 1956, s. 51; "Bir Ölü Macar Cambaz", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 52, Mayıs 1956, s. 33; "Boşluktaki Aptal", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 54, Temmuz 1956, s. 20-21; "Sentez" ve " İskambil", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 55, Ağustos 1956, s. 35; "Beyaz Rus Kadın", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 56, Eylül 1956, s. 27-29.

33 Örneğin bkz. "Panik", *Yenilik*, sayı 45, Eylül-Ekim 1956, s. 81; "Çocukların ölüm şarkıları, *Pazar Postası*, sayı 37, 9 Eylül 1956, s. 6; "Kambiyo", *Pazar Postası*, sayı 42, 14 Ekim 1956, s. 7; "Okarina", *Pazar Postası*, sayı 46, 11 Kasım 1956, s. 6 vb.

34 "Acıların Dindirici Tanrısı", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 57-58, Ekim-Kasım 1956, s. 43-45: "Yaşama Sevinci", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 61, Şubat 1957, s. 56-62; "Gül Ağacından", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 62-63, Mart-Nisan 1957, s. 43-47. Ancak E. Ayhan Çağlar imzalı öyküler *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nden önce *Yenilik*'te yer almaya başlamıştır: "Doğmamış Olan Bir Adamın Hikâyesi", *Yenilik*, sayı 39, Mart 1956, s. 309-311.

"...Senden dileğim şu Akif; olabilirse doğallıkla, 1956'da *Dost* [belki o zamanlar adı *Seçilmiş Hikâyeler*'di] dergisinde yayınlanmış olan şiirlerimi bana bir acele buraya yazabilir misin?... Onlardan iki üç şiiri *Kınar Hanımın Denizleri*'nin bu yeni baskısına[35] almak isterim, bulunabilirse. –Bir dolu şiir kitaplara girmemiştir, o başka.–)"[36]

Her ne kadar hangi şiirleri gönderdiği belli değilse de, Akif Kurtuluş'un bu isteği yerine getirdiği, Ece Ayhan'ın 29 Mart 1982 tarihli mektubundan anlaşılmaktadır:

"... Fotokopileri de aldım zahmetine çok sağol. Şiirleri okudum, onları *Kınar Hanımın Denizleri*'ne almıyacağım, alamam daha doğrusu..."[37]

Ancak –anlaşılan– Ece Ayhan sonradan bu görüşünü değiştirmiş ve söz konusu şiirlerini de kitaplarına almış ya da alınmasına karşı çıkmamıştır.[38]

a/ "Veda'lardan Birinde"...

Yakın zamandan geriye doğru gidecek olursak, son yazıldığı biçimiyle "Vedha'lardan Birinde" 69 dize içeren altı bölümden oluşmaktadır: I– Kumarcı Musa, II– Amatörler ve Profesyoneller, III– Got'lar ve Genç Vedha, IV– Duba'dan Laternacı, V– Ayşe Dolley'in Bulunmadığı Bölge, VI– Vedha Vedha Vedha.

Bu haliyle şiir, adı dışında –ki "Veda'lardan Birinde"dir–, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde ilk yayımlandığı biçim ve içeriğe de uygundur.[39]

"Veda'lardan Birinde", Ece Ayhan'ın 30/X/1954 tarihini atmasından *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* sayfalarında görünmesine kadar geçen sürede hangi aşamalardan geçmiştir?

Yukarıda da değinildiği üzere, Ocak 1955'te üçüncü yılına giren *Yenilik*, "Okurlarımızla Konuşmalar" başlığı altında kimi açıklamalar yapmayı gerekli bulmuş ve ilk sayısından bu yana

35 Sözünü ettiği Adam Yayınları'nda yapılması beklenen baskıdır.

36 Ece Ayhan, *Kardeşim Akif. Akif Kurtuluş'a Mektuplar*, Dipnot, Ankara, 2011, s. 16 (haz. Eren Barış)

37 *Age.*, s. 21. Altını ben çizdim.

38 Aslında, *Kınar Hanımın Denizleri*'nde "Bir Ölü Macar Canbaz" (Açık Oturum Yayınları, Ankara, 1959), *İlk Şiirleri*'nde de (Bkz. *Bütün Yort Savul'lar*, YKY, İstanbul, 1997) "Beyaz Rus Kadın", "Sentez", "İskambil" vb şiirlere yer ver(il)miştir.

39 Ece Ayhan, "Veda'lardan Birinde, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Nisan-Mayıs 1955, sayı 39-40, s. 48-50.

yönetim yerini iki kez değiştirdiklerini, bu sırada birçok yazının yok olduğunu belirttikten sonra şu satırlara yer verilmiştir:

"... Dergimize Kasım 1954 tarihinden önce yazı gönderen okurlarımızdan, kendilerine şayet bu sayıda ve gelecek sayıda cevap verilmezse, yazılarının kaybolduğuna hükmetmeleri gerektiğini üzülerek haber veririz..."[40]

O sayıda yanıt verilenler arasında E. A. Çağlar da bulunmaktadır. Yukarıdaki açıklama ile yanıtın içeriğinden anlaşılan (i) Ece Ayhan'ın "Veda'lardan Birinde"yi –yanıtta geçen "şiirleriniz" ifadesinden anlaşıldığı üzere, başka şiirleriyle birlikte– Kasım 1954'ten önce –ya da içinde– *Yenilik*'e göndermiş olduğudur; bu çıkarsama, "Veda'lardan Birinde"nin altına yazılan tarihle de uyum içindedir.

Yenilik'ten E. Ayhan Çağlar'a verilen yanıtta –tekrarlamak pahasına– şu değerlendirme yer almıştır:

"Şiirlerinizden bir kısmı, "Vedalardan Birinde" adını taşıyanlar tamamen uzun satırlar halinde, bir destan havasında yazılmış. Fakat bir destan bütünlüğü ve sadeliğinden yoksun. Üstelik ele aldığınız konu da sizi soyut sözler söylemeğe adeta zorlamış. Bu tarz şiir kolay değil. Hele bunu uzun mısralar yardımıyla yapmaya kalkmak daha da zor. Gerçi Whitman, Verhaaren, Apollinaire bu işin hakkından gelmişler, ama bizde onların taklidi bile tam bir başarıya varmış mıdır, varmamış mıdır, daima üzerinde tartışmalar yapılacak bir konudur bu..."

Büyük bir olasılıkla, Yenilik'ten "olumsuz" yanıt alan Ece Ayhan şiirini *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ne göndermiş ve şiiri orada "olumlu" değerlendirilerek yayımlanmıştır.[41]

Arslan Ebiri'nin dosyaları arasından çıkan Ece Ayhan'la ilgili dosyada "Veda'lardan Birinde" başlıklı dört "taslak" bulunmaktadır. Söz konusu taslaklardan ikisi elyazısıdır; ikisi de daktilo... Aslında dört taslağın nasıl sıralandığını, hangisinin "ilk taslak" olduğunu belirlemek oldukça zor olmakla birlikte, daktilo edilmişlerden birinin sadece iki bölümden oluşuyor olması, geri kalan bölümleri yok olmadıysa eğer, elyazısıyla yazılmış olan ilk taslağın daktiloya çekilmişi olduğu izlenimini vermektedir. O nedenle, ikisine birlikte "1. Taslak" denilecek,

40 Bkz. "Okurlarımızla Konuşmalar", *Yenilik*, sayı 1-25, Ocak 1955, s. 36.
41 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, sayı 39-40, Nisan-Mayıs 1955, s. 48-50.

çok gerekli görüldüğünde, daktilo ile yazılmış olan "2. Taslak" olarak belirtilecektir.

Benzer biçimde, ufak tefek değişiklikler dışında, daktilo edilmiş 4. Taslak aslında elyazısıyla yazılmış olan "3. Taslak"tır. Önceki iki taslak için geçerli olan kurala bu iki taslakta da uyulacaktır.

Önemli olan, bütün taslakların, şiirin *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde ve sonrasında yayımlandığı biçimiyle altı değil, yedi bölümden oluşmasıdır; *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanan "Veda'lardan birinde"de –ve doğal olarak sonrakilerde– olmayan "I– Karım ve Tütün Kokan Kadın" başlığını taşıyan ilk bölümdür. Ancak taslaklar ile yayımlanan metin arasındaki tek fark bölüm sayısından kaynaklanmamaktadır; yayımlanan metin neredeyse yarıya yakın kısal(tıl)mıştır ve bu "kısal(t)ma" sadece çıkartılmış olan birinci bölümden de kaynaklanmamaktadır.

Burada, elyazısı olan 3. Taslak ile daktilo ile yazılmış 4. Taslak arasında önemli bir fark olmadığından, bir yandan 4. Taslak ile *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanan metin, bir yandan da 4. Taslak ile 1. Taslak arasındaki değişiklikler sergilenmeye çalışılacaktır.

Bir ayraç açalım: 3. Taslak'ta, şiir bittikten sonra, "Ekim – 1954 – İstanbul", altına da "E.a.ç." yazılmıştır. Ayrıca, yeşil mürekkeple "30/X/954" tarihi ve "aslı bende" yazısı da okunmaktadır. Daktilo ile yazılmış 4. Taslak'ta ise, "E. Ayhan Çağlar" ve "Ekim 1954" bulunmaktadır.

VEDA'LARDAN BİRİNDE[42]

I– Karım ve Tütün Kokan Kadın[43]

Bu gerçeğin dışında bırakılmış[44] karımın haberini ajans verdi
Bir sıra anlaşılmaz adların içinde
Ben bir Veda okumuştum

42 Bu metin "Elyazısı 3. Taslak / Daktilo edilmiş 4. Taslak"tır. Taralı olan yerler *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ndeki metinde bulunmamaktadır.

43 Bu bölüm, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde –ve sonra– yayımlanan metinlerde yer almamaktadır.

44 1. Taslak'ta, "Bu gerçeklikten uzak şehirden"

Veda sana ne dedi (dedi ki)
Bu duayı çocuklar bile biliyor
Cebimizde kalan son parayı saydık
(Bir çocuk[45] dahi bırakamıyacak mıyım?)
Daha tütün içmesini beceremiyen bir adamım
Ama, Absolom'un gözleri önünde Tütün Kokan Kadını taşlıyorlardı
Tütün kokusu taşlanıyordu
Taşlardan biri denize düştü
Absolom denize düşen taşın düştüğü yerde duruyordu
[46]

Düşüvermişti bu geçmişteki kadın karanlıklarımıza
Absolom uzun saçlarının esiri ağacın dallarında takılmış[47]
(Siz yaşadıklarınızın adamları bu başlamış ve bitmiş eski hikâyeyi nerden bileceksiniz)
Tütün Kokan Kadın ne diyordu (diyordu ki)
[48]

Taşıdığım kitaplar ağır basıyordu[49]
Bizi sürmüşlerdi –yahudi falan değildik– huduttan sabaha karşı
Kendi dilimizden başkasını konuşamıyorduk[50]
İnsanın aklına önceleri hiçbir şey[51] gelmiyor
–Boş değirmenlerin fareleri gibi–[52]
Manastırlar ve dinsiz tapınakları kapılarını kapamışlardı[53]
Hangi dinden olduğumuzu unutuvermişiz işte[54]
Bunun dışında o kadar çok şeyle uğraştık ki
[55]

45 1. Taslak'ta "halife".
46 1. Taslak'taki "Kadın Schlob'a ne dedi (dedi ki)" dizesi 3. Taslak'ta çıkartılmıştır.
47 1. Taslak'taki iki dize, "Absolom uzun saçlarının esiri olmuş / Ağacın dallarında takılmış duruyor"dur.
48 1. Taslak'ta olan üç dize 2. Taslak'ta yer almamıştır: "Perdonami karanlıkta gelecek / Bir cephede çatı altında yağmurun dinmesini bekliyemeyiz / Biz artık asker adamlarız."
49 3. Taslak'ta, "geliyordu".
50 1. Taslak'ta "bilmiyorduk".
51 1. Taslak'ta "bir şeyler".
52 1. Taslak'ta "Bu kadar aç insanı –değirmen fareleri gibi–
53 1. Taslak'ta "Manastırlar veya dinsiz tapınakları barındıramıyacak".
54 1. Taslak'ta "unutmuşuz".
55 1. Taslak'ta yer alan altı dize 3. Taslak'ta yer almamaktadır: "Başıbozuk diyorlar-

II– Kumarcı Musa peygamber ve Schlob[56]

Bozuk radyo ne demişti ağustosta[57]

Veda'lardan birinde Musa kumar oynuyordu[58]

Peygamberlik onun mesleği[59]

(Ben karımın resmini[60] isterim sizden)

Schlob[61] (Alamanca bilmediğim için adının son harfini yanlış yazdım)

[62]

Tütün Kokan Kadını Absolom'un[63]

(İyi bir saray ressamının elinden çıktığı belli oluyor)

[64]

Dördüncü duvarda ben bulunuyordum

(Ben karımın resmini isterim sizden)

[65]

Siz kendinizin kaçıncı peygamber olduğunu iddia ediyorsunuz?[66]

[67]

[68]

dı halk arasında bize / Paradilerin adamları / Sadık bir sosyalist olabilir şu işçi grubu / (Takip edilmezsem toplantıya gelirim) / Kimseye güvenilmiyor bugünkü günde / Ceketinin ceplerinin kapağı olan genci söylüyorlar."

56 Bu bölüm *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde I– Kumarcı Musa'dır.

57 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'ndeki metinde üçüncü dizedir.

58 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "oynuyor" olmuştur.

59 1. Taslak'ta "Peygamberlik onun için iyi bir meslek"; *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde, "Peygamber'lik bir meslek oldu".

60 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "fotoğrafını" olmuştur.

61 1. Taslak'ta "Schlob demir elbiselerini giymiş (adının son harfini Almanca bilmediğim için iyi bilmiyorum"). Aslında Schlob'un Schloss olması gerekmektedir; Almancada iki s yan yana geldiğinde ß yazılabilmektedir; daktiloda buna en yakın karakter olarak b kullanılmış olmalıdır.

62 1. Taslak'ta "Önce odada veya sahnede üç varlıktılar; 2. Taslak'ta "Önce odada yani sahneden üç varlıktılar" var; sonra çıkartılmış.

63 1. Taslak'ta "Absolom'un çerçevesinde".

64 1. Taslak'ta "Kukla kıpırdamıyordu".

65 1. Taslak'ta "Bari anlıyacaklar mı acılarımızı", 2. Taslak'ta "Bari anlıyacaklar mı çektiklerimizi".

66 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde 12. dize olmuştur.

67 1. Taslak'ta üzeri çizilmiş üç dize vardır: "Büyük [okunamayan sözcük]... gelişigüzel atılmış / Çağıracaklar yine / Perdonami gidecek".

68 1. Taslak'ta "Bizden öncekilerin L. M. i vardı söylenecek / Adını çok duyduk, kabahat ellerimizde kaldı" vardır.

Adınızı duymadıksa kabahatlı mıyız
Basık yeraltı odalarında
Koğulmuşlardan biri vardı[69]
Veda'lardan birinde bir küçük tanrı vardı
Küçük işler için
(Ben görmemiş olayım)
Nasıl olsa[70] tanımadığım toprakta[71] öleceğim
Burda[72] sakal uzatıp
Nasıl da vuruluveriyorlar alınlarından kolayca
Taranmış saçlarıyla[73]
Doğrusunu söylemek gerekirse[74]
Hangi rejim olduğunu düşünemeden[75]
–O kadar çabuk değişiyor[76] ki–
Alt[77] katları dinamitlenmiş evlere benzer yıkılıveriyorlar
Sokak aralarında yarı canlılarına çok rasladım
[78]
Onlara ne gibi bir yardımda bulunabilirdim[79]
Fotoğraflarını çekmiyordum[80]

69 1. Taslak'ta "... biri vardı bir (hain-i vatan) vardı.
70 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Nasılsa".
71 1. Taslak'ta "bir yerde".
72 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Burada".
73 1. Taslak'ta "Hoş gençlerdi günde kerelerce saçlarını tarıyorlardı".
74 1. Taslak'ta "Doğrusu pek kolayca oluveriyordu."
75 1. Taslak'ta "Hangi rejim için olduğunu bilmeden"; *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Hangi rejim için"dir.
76 1. Taslak'ta "O kadar çok değişiyor ki"; *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "değişiyorlar".
77 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Birinci".
78 1. Taslak'ta "Eskiden beri böyle şeyleri sevmem ben".
79 1. Taslak'ta "Ona ne gibi bir yardımım dokunabilir ki"
80 1. Taslak'ta, üç dize vardır: "Tutup fotoğraflarını çekmiyorum hiç değilse / Yarı vahşi savaş muhabirleri gibi / Objektifi en iyi ayarlayarak –herşey hazır-" 2. Taslak'ta, ikinci ve üçüncü dizeler çıkartılmıştır. 3. Taslak'taki bu üç dizenin yerini *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde şu üç dize almıştır: Sokak başlarında görür ve fotoğraflarını çekeriz / (Veda sana ne dedi) / (Dedi ki)

III– Amatörler ve Profesyoneller
(Kaçıncı Veda'da vardı bu)
Bir ay vardı
Ay çıkınca gitmeliydim oysa
Gidin unutun diyorlardı
Vrangel ordusu[81] bile unutuldu masaların[82] başında

Viski bize bir profesyonel orospu kadar pahalı geliyor
Amatörlerini kullanıyoruz[83]
Sokakta şapkalarını çıkarıp selam verdiklerini gördüm[84]
(Numarasını yazmadığım[85] Veda'lardan birinde)
Artık kendilerini bir eşya ile karıştırmaya başlayan orospular
Çok iğreti duruyorlardı düşecek gibi oluyordum
Durmadan[86] onları düşünüyorduk
Bunlar da bizim Veda'larımız[87] oldu[88]
–Yorgun değilsen git at kurşununu–

Bu bir yoyo oyunudur
İnanç başka şey
Şimdi rahibeler bile...
Perdonami[89] belki hiç doğmamıştı
ne denebilir belki hiç doğmamıştı

81 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Vrangel'in orduları" olmuştur.
82 1. Taslak'ta "masanın".
83 1. Taslakta devamı "ucuz oluyor"dur.
84 1. Taslak'ta "Sokakta şapkasını çıkarıp selam verdi biri"; *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Sokakta şapkalarımı çıkarıp selam veriyordum".
85 1. Taslak'ta "unuttuğum"; *"Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "bilmediğim".
86 1. Taslak'ta "Boyuna".
87 1. Taslak'ta "Veda'mız".
88 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "oldu" yoktur.
89 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Perdonami"nin yerini "Veda "almıştır.

IV– Got'lar ve Genç Veda ve çocukların ölüm şarkılarından
Adamın bilinmeyen bir dilde kitapları vardı
Başka bir kapıyı gösteriverin[90]
–Bu olamaz
–Onlar çoktan çıkıp gittiler[91]
Genç Veda manasız bir Veda'ydı

Bir Got sürüsü için[92]
Cennet yolu baştan kapanmıştır
Vizigot kralı Alerik –takma adıyla– ayıların ayısı tütün sarar
[93]
–Çağının en berbat[94] tütün saran kıralı–[95]
[96]
P. yi söyliyen P. yi yarıda kesti
Ben sakal bırakmıştım göze batmıyor
Gel benim korkum gel bırakma beni çok korkmak istiyorum
Perdonami[97] seni sevmeye başladığımız zaman öldün"
ne demeli[98] seni sevmeye başladığımız zaman öldün[99]

Daha yazılmamış bir hikâyeyi dinliyorduk
Bir masa vardı bir mum daima istendi
Elde bir kitap tutmaya benzer
Bir şeyler yapabilmek için duvarların boşluğuna
Ne varsa doldurulmuş asılmış yabancı duruyor
Burda bir tütün içmek gerekiyordu
Küçük kalabalıktan uzak

90 1. Taslak'ta devamı: "yabancıya" ve bir dize: "Numarası silik oluversin".
91 1. Taslak'ta "Onlar buradan çoktan çıktılar".
92 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Bir Got sürüsü için / Genç Veda anlamsız bir Veda'y
93 1. Taslak'ta "P. yi söyliyen P. yi yarıda kesti" ("kesti" yerine önce "bıraktı" yazıl sonra üstü çizilerek "kesti" yazılmıştır).
94 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "kötü".
95 1. Taslak'ta olmayan bir dizedir.
96 3. Taslak'ta, "Saygım gerisine engel oluyor" dizesi çıkartılmıştır.
97 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde Perdonami" yerine "Veda".
98 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "denebilir".
99 1. Taslak'ta bu dize yoktur.

Açık pencereden çalınmış bir gün de bitiyor
Çocukların ölüm şarkılarını dinliyorduk

V– Duba'dan Laternacı ve Tilki[100]
Bakmasa[101] bu kadar dikkatli
Laternacı geçiyor azınlıklardan arta kalanı
Çaldığı havayı ne tanır ne sever benim gibi
Adamlar geldi denizden ölmüş
Kimin şansı yoksa bırakmış ellerini dubadan
–Üç kişilik eşikte dört kişi–
İşe yaramayanların felsefesi oldu[102] bunlar
Herkes yalan söylerken
Bir uşak üçüncü katın balkonundan aşağı attı kendini
(Çocukluğumu saklasaydım benim de ellerim olurdu dubada)

K. tarafındaki pencerelerin altından
–Kadın, hani tanımazdı–
Bundan sonra çok kişi geçti
Yıllarınca önce bir ağacı yakıp içer gibi
Tanımadığı bir genci öpüyordu te ka ka[103]
(Harita bilmiyen saf bir Veda)

Merdivenler çoğamakta[104]
Soğumuş bir korku olsa gerek
İpi iyi sıkın siz boğulsun[105]
[106]

100 1. Taslak'ta "Mavi Gözlü Tilki".
101 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Hiç bakmasa".
102 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "oldu" yoktur.
103 1. Taslak'ta "T. K. K."
104 1. Taslak'ta "çoğalıyor gibi".
105 3. Taslak'ta bu dizenin üzeri çizilmiştir]
106 1. Taslak'ta üstü çizilmiş, okunamayan üç dize bulunmaktadır.

VI– Ayşe Dolley'in Bulunmadığı Bölge
Kim bu adamlar ayakları üzerinde duruyorlar
Biz artık ezbere biliyoruz
Başlangıçta dinleniyorlardı
Sonraları hiç yorulmadılar
(Veda çok gençti)

[107]

Pencerelerden sersemce bakıyorlar[108]

Deniz tuzu kokan saçlarını yıka sararıyorlar
Unutulmuş yüzler[109]
Sigara içiyorlar çok ve ölümü kullanıyorlar
Artık onları ben bile tanımıyorum
İçlerinden biri daima güzel olurdu
(Rumanya'da bir güzel vardı pembe şeyli)[110]
Yahudi soyundan[111] biraz
[112]
Eski takvimleri seve seve kullanıyor

Işık sönünce tatil bitti
Saat kulesi hiç eskimemiş alanda[113]
Kim kurmuştu başlangıçta bir kerecik
Ben ikinci gözümü bir kurşunla değiştim[114]
benim gözüm mavi[115]

107 3. Taslak'ta "Küçük serseri ruhum ne olmuş" dizesinin üzeri çizilmiştir.
108 1. Taslak'ta "Pencerelerden bakıyorlar".
109 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Bir takım unutulmuş yüzler gibi".
110 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Rumanya'da pembe şeyli şeytan".
111 1. Taslak'ta "ırkından"; *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "soyundandır".
112 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde buraya şu iki dize girmiştir: "Harita bilmiyen bir Veda'yı / Bir ağacı yakıp içer gibi öpüyordu".
113 "Alanda", 3. Taslak'ta metne eklenmiştir.
114 1 Taslak'ta dize "Perdonami" diye başlamaktadır.
115 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "Ne denebilir benim gözüm maviydi".

VII– Veda Veda Veda Yitik Papuç
Askerler talim yapardı biz bisiklete binerdik
Tahta köprü üzerinde yüz para
Talih bir kerecik güldü
Daha o yaşta kanına girdiler
İyi biliyorum sen o yaşta ölmüştün
(Gel biz gidelim buralardan)
Savaş cephelerde olmaz hep

Bu şehirlerden birinde bir cami vardı herhalde

Denizden uzaklaşmaksızın birbuçuk ama değişen birbuçuk
İmanını nerde[116] bırakmıştın sen
O giden tirenler nereye giderlerdi
Boş değillerdi herhalde bir şeyleri götürüyorlardı[117]
Pabucumun bir teki ırmağa düşmüştü
Göğün ta kendisi o zaman geldi
Ağlama diyorlardı yalnız
Veda'm gitmişti
(Farkında değildim kalbim delinmişti)
Kırmızı tuğlalı ev vardı
Barışta arkadaşım olan kara gözlüydü
ben iki kara tilki vurdum
[118]
Veda Veda Veda ne diyordu (diyordu ki)

Ben Veda'mı isterim sizden yalınayak gidemem.

116 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "İnançlarını nerede".
117 *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde, bu iki dizenin yerini "Aradığın şehirleri taşıdı tirenler" almıştır.
118 1. Taslak'ta, "Perdonami" diye bir dize vardır; *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde buraya şu dize girmiştir: "Gel biz gidelim buralardan yalınayak (Veda'm gitmiş)".

Vedâlardan birinde

I- Karım ve Tütün Kokan Kadın :

Bu gerçeğin dışında bırakılmış karımın haberimi ajans verdi
Bir sıra anlaşılmaz adlarım içinde
Ben bir Veda okumuştum
Veda sana ne dedi (dedi ki)
Bu duayı çocuklar bile biliyor
Cebimizde kalan son parayı saydık
(Bir çocuk daki bırakamıyacak mıyım ?)
Daha tütün içmesini beceremiyen bir adamım
Aman, Absolom'un gözleri önünde Tütün Kokan Kadını taşlıyorlardı
Tütün kokusu taşlanıyordu
Taşlardan biri denize düştü
Absolom denize düşen taşın düştüğü yerde duruyordu
Değiyormuştu bu geçmişteki hadım kuruntularımıza
Absolom uzun saçlarının esiri ağacın dallarında takılmış
(Siz yaşadıklarınızın adamları bu başlamış ve bitmiş eski
hikayeyi nereden bileceksiniz)
Tütün Kokan Kadın ne diyordu (diyordu ki)

Taşıdığım kitaplar ağır basıyordu
Biri sürmüşlerdi - yahudi falan değildik - hudutun sebebini konuşmuyorduk
Kendi dilimizden başkasını konuşmuyorduk
insanın aklına ölüleri hiçbir şey gelmiyor
- Boş değişmelerim ölüleri gibi -
Manastırlar ve dinsiz tapınaklar kapılarını kapamışlardı.

Hangi dinden olduğumuzu unutturermişiz işte
Bunun dışında o kadar çok zeyle uğraştık ki .

II- Kumarcı Musa peygamber ve Schlob :

Buzak radyo ne demişti ağustosta
Vedalardan birinde Musa kumar oynuyordu
Peygamberlik onun meslegi
(Ben karımın resmini isterim sizden)
Schlob (Almancca bilmediğim için adımın son harfini yanlış yazdım)
Tütün Kokan Kadını Absolom'un
(İyi bir saray ressamının elinden çıktığı belli oluyor)
Dördüncü duvarda ben bulunmuyordum
(Ben karımın resmini isterim sizden)

Siz kendinizin kaçıncı peygamber olduğunu iddia ediyorsunuz?
Adımızı duymadıksa kabahatler mi?
Basık yeraltı odalarında
Koğulmuşlardan biri vardı
Vedalardan birinde bir küçük tanrı vardı
Küçük işler işin
(Ben görmemiş olayım)
Nasıl olsa tanımadığım bir toprakta öleceğim
Burda sakal uzatıp
Nasıl da vuruluveriyorlar alınlarından kolayca
Tanrının saçlarıyla
Doğrusunu söylemek gerekirse

Hangi rejim olduğunu düşünemedem
— O kadar çabuk değişiyor ki —
Alt katları dinamitlenmiş evlere benzer yıkılıveriyorlar
Sokak aralarında yarı çıplaklarına çok rastladım
Onlara ne gibi bir yardımda bulunabilirdim
Fotoğraflarını çekmiyordum .

III- Amatörler ve Profesyoneller :

(Karşımda Vedaʼdan vardı bu)
Bir ay vardı
Uy şehrine gitmediydim ayso
Çidin nuridan diyorlardı
Vrangelʼin ordusu bile unutulalı onaralarım başımda

Viski bize bir profesyonel orospu kadar pahalı geliyor
Amatörlerimi kullanıyoruz
Sokakta şapkalarını çıkarıp selam verdiklerini gördüm
(Numarasını yazmadığım Vedalardan birinde)
Artık kendilerini bir eşya ile karıştırmaya başlıyan orospular
Çok içerdi duruyorlardı düşecek gibi oluyordum
Durmadan onları düşünüyorduk
Bunlar da bizim Vedalarımız oldu
— Yorgun değilsen git at kurşununu

Bu bir yoyo oyunudur
İmanı başka şey

Şimdi rahibeler bile ..

Perdonami belki hiç doğmamıştı.
ne denebilir belki hiç doğmamıştı.

IV. Got'lar ve Genç Vedo ve çocukların ölüm şarkılarından :

Adamın bilinmiyen bir dilde kitapları vardı
Başka bir kapıyı gösteriverin
— Bu olamaz
— Onlar şehirden çıkıp gittiler
Genç Veda mumasız bir Veda'ydı.

Bir Got sürüsü rüm
Cennet yolu baştan kapanmıştır
Vizigot kralı Alarik -tahmin edeyim- Aylarım Ayası tütün sorar
— Şaşkınım en basbaht tütün saranına kıralı —
(~~Sayguın yerisine mapal oluyor~~)
P. yi söyliyen P. yi yarıda kesti
Bem sakal bırakmıştım göze batmıyor
Gel benim korkum gel bırakma beni şuh korkmak istiyorum

Perdonami: seni sevmeye başladığımız zamanı öldürü
ne denebilir. seni sevmeye başladığımız zamanı öldürü

Daha yazılmamış bir hikayeyi dinliyordum
Bir masa vardı bir mum daima istendi
Elde bir kitap tutmaya benzer
Bir şeyler yapabilmek için duvarlarım boşluğuma
Ne varsa doldurulmuş biri eşilmiş yabancı duruyor
Burda bir tüfeğin içmek gerekiyordu
Küçük kalabalıktan uzak
Açık pencereden çalınmış bir yün de bitiyor
Çocukluğum ölüm sokaklarına dinliyordum .

V. Dubadam Laternacı ve tilki

Bakmasa bu kadar dikkatli
Laternacı geçiyor azizliklardan artık kalanı
Çaldığı horuzu ne tanır ne sever benim gibi
Odamlar geldi denizden dünüz
Kimin şanzı çoksa bırakmış ellerini dubadam
— iki kişilik eşikte dört kişi —
İşe yaramayanlarım felsefesi oldu bunlar
Herkes yalan söylerken
Bir uçak üçüncü katın bulvarından uzağa attı kendini
(Çocukluğumu sakladığım benim de ellerim durdu duvarda)

K. tarafındaki pencerelerim altından
— kadın, hani tanımadı —
Bundan sonra çok kişi geçti
Yıllarımca öbür bir ağacı yakıp içer gibi

Tanımadığı bir genci öpüyorlar ta ha ha
(Hayata bilmeyen saf bir Veda)

— Merdivenler çoğalmalıydı
— Soğumuş bir korku olsa gerek
~~İşte işte şuraya . çoğalsam~~ .

VI. Ayşe Dolley'in bilinmeyen bölge :

Kim bu adamlar ayakları üzerinde duruyorlar
Biz artık erkeği biliyoruz
Başlangıçta dinleniyorlardı.
Soruları hiç yanıtlanmadılar
(Veda çok genişti)
~~Küçücük cesaret yakışır mı olmuş~~
Pencerelerden bakıyorlar
Gecesinde

Deniz tuzu kokan saçlarını yıka soruyorlar
Unutulmuş yüzler
Sigara içiyorlar çok ve ölümü kullanıyorlar
Artık onları ben bile tanımıyorum
içlerinden biri daima güzel olurdu
(Rumeysada bir kız vardı. pembe şeyli :)
Yakındı soyundan biraz
Eski takımları sana sana kullanıyor

Işık sönünce tatil bitti
Saat kulesi hiç eskimemiş olunca
Kim kurmuştu başlangıçta bir kere daha

Ben ikinci görümü bir kurşunla değiştim
benim görüm mavi

VII - Veda veda veda yitik pabuç (~~değmez~~) :

Askerler talim yaparlar bir bisiklete binerdik
Tahta bir köprü üzerinde yüz para
Talih bir kere daha güldü
Daha o yaşta kumma girdiler
İyi biliyorum sen o yaşta ölmüştüm
(Gel bir gidelim buralardan)
Savaş cephelerde olmaz hep

Bu şehirlerden birinde bir cami vardı herkesle

Denizden uzaklaşmaktayım birbuçuk cami değişen bir birbuçuk
İmamını nerde bırakmıştım sen
O giden tirenler nereye giderlerdi
Boş değillerdi sanıyorum bir şeyleri götürüyorlardı
Pabuçumun bir teki ırmağa düşmüştü
Güğüm tu kuşları o zaman geldi
Ağlamam diyorlardı yalnız
Vedalar gitmişti

Böylece, 4. Taslak'ta 152 dize içeren yedi bölümden oluşan şiir *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde gün ışığına çıktığında neredeyse yarı yarıya kısal(tıl)mış olmaktadır.

Son olduğu düşünülen 3. ve 4. Taslak'ta yazılı olan 30 Ekim 1954 ile yayımlandığı *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin üzerindeki tarih olan Nisan-Mayıs 1955 arasında, yaklaşık altı ay içinde "Veda'lardan Birinde"de, yukarıda açıkça görüldüğü üzere ama nedeni ve kim tarafından yapıldığı şimdilik bilinemeyen –bizce– önemli değişiklikler olmuştur.

* 24 dizeden oluşan "I– Karım ve Tütün Kokan Kadın" bölümü olduğu gibi çıkartılmıştır. Şiir, I– "Kumarcı Musa" diye başlamaktadır.
* Bir bölümün yok olması dışında, şiir neredeyse yarı yarıya kısal(tıl)mıştır.
* Kısal(t)manın yanı sıra, kimi dizelerin yerleri değiştirilmiş ve/ya çıkartılan dizeler yüzünden sonraki kimi dizeler anlamsızlaşmıştır.
* Bu değişikliklerin Ece Ayhan tarafından mı ya da onayıyla mı yapıldığı bilinmemekle birlikte, bu konuya değinen bir şey söylemediği/yazmadığı göz önüne alındığında, en azından "yayımlanan biçimi"ni kabul etmiş olduğunu söylemek gerekmektedir.

Ancak, her ne kadar, bu yazının başında "şair", "edebiyatçı", "eleştirmen" olmadığımı yazmış olsam da, "Vedha'ların Birinde"nin 1955'in ortasından bu yana, 48 yıldır ortalarda dolaşan biçimini değil de, 30 Ekim 1954 tarihini taşıyanını daha beğendiğimi ve sevdiğimi söylemekte herhangi bir sakınca görmüyorum... ve işin "erbabı"nın bu konuda ne diyeceğini de doğrusu müthiş merak ediyorum.

b/ Sonrası

BOŞLUKTAKİ APTAL

I
Bir karanlık gence[119]
ağaçlar yalnızlıktan sallanıyor
aydınlık yüzlüsünü hiç görmedik
gece uyumayanlarla dolu
gökte ay yok ama
sıkıntı basmış ayaklarına
kaç günahkâr varsa
acır kendi hâline
bir kızın yaptığı gibi
soğuk ne üşütür bunları
bunlar ister istemez geçmişlerini
başka şehirlerde bırakmıştır
mektup sorarlar boyuna
bıkkın alışılmış umursamaz gibi
önce okuduklarının tarihleri eskir
bu çocukluk hatırlanıp da
ağlamak gariplerine gidiyor
biri sonsuzluğunu isterse kendilerinden
sonsuzluk nedir ki
yüzlerini saklarlar
oysa çırılçıplak
acılarından bağırıyorlar
anlaşılıyor anlaşılıyor
yırtacak mısın be adam
Çarşaflar yırtılır pencereler kırılır
duvarlarda bağırmaktadırlar tavanda döşemede
dışarıdan kapıları kırıp giriyorlar içeriye

119 "gece" mi olmalı?

II
Ben çekip gidiyorum
bundan böyle
güle güle (kimin umurunda)
(çarpık bacaklı) hayır hayır hayır
tirenler erken kalkar
gecikmeseler
bakarsınız ellerinde deminki bavulları
dönüp gelmişler yine

III
Bilir miydi gençliğini
her şeyini vermiş verebilir
anlatıveren bilir miydi kendinin de öleceğini
odaya ilk çıkanlar görebilirler miydi
saçlarına çiçek takılmış olduğunu
yıllarca önce yitirdiği ama nerelerde
ama nerelerde duklarının sesini
gazeteler geç gelir gerçi silik olayları yazmazlar
sarı kâğıt ne çokmuş şaşıyorum
geçen yüzyıldan bu yana unutmuştuk
kendilerini öldürüvermiş iki kişiye ne yapılabilir
sevmişler bulmuşlar benzerlerini ne benzeyiş
tüm güzel çiçekleri suya attılar
yeni otobüs durakları sabırsız merdivenler için
(bu adam boşlukta aptal çekingen nasıl ise güzelliği)
kim döndüyse köşelerini buldu evini boyanacak.

Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, Temmuz 1956,
sayı 54, s. 20-21.

5/ *Pazar Postası*

Ece Ayhan'ın Temmuz 1956'dan başlayarak "görünür" olduğunu söylediği *Pazar Postası*, Cemil Sait Barlas tarafından 4 Şubat 1951'de haftalık bir gazete olarak yayımlanmaya başlamıştır. 31 Ağustos 1952'den 1 Ocak 1956'ya kadar yayınına ara vermiş, 1 Ocak 1956'da yeniden yayınlanmaya başlamış, 26 Temmuz 1959'da çıkan sayısıyla da yayınına son vermiştir. "Edebiyat tarihi" açısından önem kazanması da, 1 Ocak 1956'dan sonra "edebiyat ve sanat"a daha da ağırlık vermiş olmasından ileri gelmektedir.[120]

Ece Ayhan'ın şiirlerinin *Pazar Postası*'nda yayımlanması 29 Temmuz 1956'da başlar. Ece Ayhan, bu tarihi ve *Pazar Postası* 'nı "görünür" olmasının "başlangıcı" sayar:

"...1956 Yaz dinlencesi, tatili için benim başkentim İstanbul'a inmişim Siyasal'dan, Ankara'da basılan haftalık *Pazar Postası* gazetesine bir şiir gönderdim; temmuz ortalarıdır. Baktım çıktı hemen ("İbraniceden Çizmek", yanılmıyorsam). Sevindim. *Pazar Postası* 'na şiirlerimi göndermeyi sürdürdüm. Orada her on beş günde bir şiirlerim çıkmaya başladı. Bu kesintisizlik 6 aydan fazla sürdü. (İlhan Berk, sorarmış Muzaffer Erdost'a 'Kimdir bu?' diyedir, o da 'İstanbul'dan gönderiliyor' karşılığını verirmiş.)... Yani diyeceğim sürekli olarak şiirleri yayınlama başlangıcı 1956 *Temmuzu* 'dur denebilir denebilirse..."[121]

"İbraniceden Çizmek"ten sonra,[122] sırasıyla, "Cambazlar Çadırı",[123] "Akdeniz Pencereleri",[124] "Çocukların Ölüm Şarkıları –I-",[125] "Kambiyo"[126] ve diğer şiirler ard arda yayımlanırlar; *Kınalı Hanımın Denizleri* şiir şiir örülmeye başlanmış, "İkinci Yeni" tartışmaları ayyuka çıkmıştır.

120 Ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ferhat Korkmaz, *İkinci Yeni Liman Pazar Postası*, Ankara, Ağustos 2010.

121 Ece Ayhan, "İlk Adımlar", *Poetika. Şiir Sanatı ve Sorunları* 2, İstanbul, 1985, s. 15-16. Ayrıca bkz. *Sivil Denemeler Kara*, YKY, İstanbul, Eylül 1998 içinde s. 49-50.

122 *Pazar Postası*, 29 Temmuz 1956, sayı 31, s. 7.

123 *Pazar Postası*, 12 Ağustos 1956, sayı 33, s. 6.

124 *Pazar Postası*, 2 Eylül 1956, sayı 36, s. 6.

125 *Pazar Postası*, 9 Eylül 1956, , sayı 37, s. 6.

126 *Pazar Postası*, 14 Ekim 1956, sayı 42, s. 7.

6/ ... ve diğerleri: Yeni Ufuklar, Dost vb

"İbraniceden Çizmek" *Pazar Postası*'nın sayfalarında görünmeden önce ve hemen sonra, Ece Ayhan'ın iki şiiri *Yeni Ufuklar*'ın sayfalarında görünmüştür: "Takma Göz" ve "İlgilerin Gidişi".[127] *Bütün Yort Savul'lar!*'da yer almayan bu iki şiir ile birlikte, ele aldığımız dönemin dışına taşmış olmakla birlikte, gene kitaplarında yer almayan, biri *Dost*'ta, öbürü de *a Dergisi*'nde yayımlanmış iki şiire de burada yer verilmektedir: Bel Kanto[128] ve Uzun Saçlı Uzun Gözlü Dargın Peri[129]

TAKMA GÖZ

Hiçbir şey hiçbir şey
açmıyor bizi
gitmek bile
gitmek gelmek değil mi sanki

Çocukluktan bu yana
değişenler oldu
arkadaşlardan
onlar da denizde boğulmuş

Hep aynı bu sokakların adı
iplerle bağlı gibiyiz hep
nereye gitsen
hatırlatırlar

Başka bir göz varmış
çocukken bende
şimdi bir göz taktılar ki
sormayın.

127 "Takma Göz" ve "İlgilerin Gidişi", *Yeni Ufuklar*'da "Ece Ayhan Çağlar" imzasıyla yayımlanmıştır: Sırasıyla, Nisan 1956, cilt 4, sayı 31 (47), s. 430 ve Ağustos 1956, cilt 5, sayı 35 (51), s. 564.

128 *Dost*, Mart 1958, sayı 6, s. 47. Buradaki "Bel Kanto", Enis Batur'un Yeditepe Arşivi'nde bulmuş olduğu "Bel Kanto" değildir (bkz. *Bütün Yort Savul'lar!*, *age.*, s. 30). Yeri gelmişken, kitaptaki "Bel Kanto"nun 12. ve 13. dizelerinin elimizdeki taslakta bulunmadığını da not olarak ekleyelim.

129 *a dergisi*, Mart 1959, yıl 2, sayı 14, s. 2.

İLGİLERİN GİDİŞİ

Buruk bir ezgi seziliyordu içlerinde
Kinleri gibi renk renk
Ölmüş atlarını bırakıp
Tahta pabuçlarıyla gittiler
Gözlerinde Frank kırallarının eski hüznü

Bir şarap gibi gönüllerimizi –alıp
Çocuk dudaklarında götürdüler
Anılarının ayrıntısı
Ve burada bir sürü şarkıları kaldı
Kumsalda kocaman izlerini siliyor deniz.

BEL KANTO

Gül gibi çocukları
gelmemiş sabahtan okula
bütün o külüstür karıları
çamaşır sermemiş bahçelere
ilk tramvay işçileri grevi kalıpçıda
üç recep salılarda bir ikinci meşrutiyet

böğürtlen lekeli bir güvercin
uçururlarken görürseniz
galata'dan
leğen denizlere doğru

UZUN SAÇLI
UZUN GÖZLÜ
DARGIN PERİ

mantarları yetişiyor bahçelerinde
dargınlığın kül kadife mantarları
çocuk dolusu bir rugan pabuç gibi

ispanyoletleri inik vernik evinin
pancurları serin serin örtük gölge
içerde miniksel peri pıtırtıları

kara kargalar anlatıp duruyor işte
öpülmekten korktuklarını avuçlarının
ah ne utandıklarını güzelliklerinden

bil ki en inanmadığım şey saklambaç
en inanmadığım şey İzmir izmir'de
sen uzun saçlı uzun gözlü dargın peri.

IV
İlk Kitap: Kınar Hanımın Denizleri
Ön Çalışmalar

Ece Ayhan ile Üner Birkan arasında düzenlenen "tutanak" konusuna kitabın en başında değinilmişti. Tutanak'ta "Yirmialtı şiirden ibaret işbu şiir kitabı taslağı" diye geçen "kitap taslağı"nın adı da "Çocukların Ölüm Şarkıları"ydı. Bir başka anlatımla, "taslak", *Kınar Hanımın Denizleri*'nindi...

Tutanak'ta yer alan 26 şiirden 24'ü *Kınar Hanımın Denizleri*'nde yer almıştı. Üstelik çoğu da daha önce süreli yayınlarda, genellikle de *Pazar Postası*'nda yayımlanmıştı. Kitaba alınmamış olan "Panik"ti; öte yandan, Tutanak'ta olmayan üç şiir vardı kitapta: "Fayton", "Uzak Hala", "Neyyire Hanım".

Tutanak ekindeki şiirler ile yayımlanmış olanlar karşılaştırıldığında, gözümün yakalayabildikleri şunlar oldu:

* "Çocukların Ölüm Şarkıları" yayımlanırken başına "1– Pazar Günleri Bertolt Brecht" satırı eklenmişti.

* "Kambiyo" yayımlanırken "Bilal Görür[1] için" eklenmişti.

* "Tutanak" ekindeki "Kanto Ağacı"nda dördüncü satır yoktu: "leon blum'u hep sol gözleri için kullanıyorlar biliyorsun".

* "Gül Gibi Kanto"da iki değişiklik yapılmıştı: "Enlemlerle boylamların denizleri geçişi" ile "onları hiç görmicekler işte", yayımlanırken "enlemlerin boylamların denizleri geçmesi" ile "onları hiç görmiyecekler işte" olmuştu.

* "Çocukların Ölüm Şarkıları"nın son sözcüğü "kalksınlar" değil "kalksın" olmuştu.

* "Ut"un 10. satırında "sekiz" olması gereken sözcük "sezik" olarak dizilmişti.

* "A. Petro"daki "A"nın ne olduğu üzerine bir doktora tezinde şu yoruma yer verilmiştir:

"Bu başlığın, tarihte 'I. Petro...' olarak bilinen ve 1672-1725 yılları arasında yaşamış olan Rus Çarı 'Büyük Petro...'ya bir gönderme içerdiğini, şairin sayıların ilki olan "1" rakamı ye-

1 Bilal Görür, Ece Ayhan'ın lisedeki sınıf arkadaşlarındandır.

rine alfabenin ilk harfi olan 'A'yı kullanarak bu kişinin sıra numarasını verdiğini düşünebiliriz."[2]

Oysa elimizdeki taslaklara göre, Ece Ayhan hiç de öyle "1" yerine "A" kullanmak gibi yollara başvurmamış, şiirin adını dosdoğru "Amcık Petro" koymuş, ancak yayımlanırken başlık "A. Petro"ya dönüştürülmüştür.

Pazar Postası'nda yayımlanan, biri –kısa da olsa– *Kınar Hanımın Denizleri*'nin bütünü ve "Ece Ayhan şiiri" üzerine olan, biri de kitaptaki ilk şiir olan "Fayton"u konu alan iki yazı buraya alınmıştır. –Birinci yazının buraya alınma nedeni, "Orhan Kutlugil" takma adıyla Onat Kutlar tarafından yazılmış olmasıdır. İkinci yazının alınma nedeni ise, "Fayton" şiiri üzerine Ece Ayhan'ın söylediklerdir:

"Ben, Fikriye Hanımın 1924'te Ankara'da Çankaya yolunda bir fayton içinde intihar etmesi yüzünden... atları da arabayla göğe çıkarmıştım..."[3]

Öte yandan, gene Ece Ayhan, kendisiyle 1998'de yapılan bir başka söyleşide de, "Tarihe bakmadan şiire giremezsiniz..." dedikten sonra örnek olarak "Fayton"u vermekte ve "o sırada, 1958'de Cezayir olayı var..." demektedir.[4] Bu nedenle de "Fayton"u konu alan bir değerlendirme önemsenmiştir.

2 Erdoğan Kul, "Ece Ayhan'ın Şiirleri Üzerine Bir Araştırma", Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı (Yeni Türk Edebiyatı) Anabilim Dalı, Ankara, 2007, s. 369.

3 Ece Ayhan, *Morötesi Requiem*, YKY, İstanbul, Haziran 1997, s. 101.

4 *İz Bırakanlar*, haz: Ajans K Filmcilik ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Kınar Hanımın Denizleri[5]

Ece Ayhan'ın iki yıldan beri yayınladığı son şiirleri okudukça ilgi topladı. Bir ara onu "İkinci Yeni" adı verilen şiir anlayışının yürütücüleri arasında sayanlar oldu. Ece Ayhan'ın bu yorumu bir süre benimsemiş olduğu da söylenebilir. Ama sonra kendisi de böyle bir anlayışla ilgisi olmadığını ilân etti. *Kınar Hanımın Denizleri* işte bu devreyi ve daha sonraki şiirlerini kapsıyan bir kitap.

Kınar Hanımın Denizleri'ndeki şiirlerin ilk anda kavranmasının güç olduğunu söyliyebiliriz. Sonunda da kavrananın gene o şiirin kendisi olup olmadığı düşündürüyor kişiyi. Çünkü bu kavranan belki de şiirlerin konularının en kaba çizgileridir. Bunun dışında şiirlerin estetik kuruluşu üzerinde bazı şeyler söylenebilir. Ece Ayhan şiirlerini küçük masal öğeleri üstüne kuruyor. Ve bu öğeleri en karakteristik görüntülerle sağlamlaştırmayı deniyor. Bunun için de imajlarını dikkatle seçiyor, onların özgün olmalarını istiyor. Sonuç olarak şiirsel yaşantılarını yani şiir yazarkenki yaşantılarını bazı estetik bozunumlara uğratıyor.

5 Orhan Kutlugil [Onat Kutlar], *Pazar Postası*, 26 Nisan 1959, yıl 7, sayı 9, s. 12. Ahmet Soysal da şunları yazmıştır: "Özellikle *Kınar Hanımın Denizleri* (1959), gerçeküstücü bir şiir kitabı gibi okunabilir, niye okunmasın? Tabii ki iyi anlamda bir gerçeküstücülük, yerel, Türkiye gerçekliğiyle bağlantılı, ağırbaşlı, hakikatin peşinde, siyasi, acıya değen bir gerçeküstücülük, Breton, Eluard, Aragon, Desnos şiirinin büyük anlarıyla eş değerde. Otomatik yazı izlenimi veren bölümlerin (örneğin "Kudüs Fareleri", "Bir Ölü Macar Cambaz", "Cambazlar Çadırı", "Put / Zanzalak Ağacı" vs şiirlerinde) yanı sıra, büyük kurgular ("Fayton", "Kınar Hanımın Denizleri", "Kambiyo", "Okarina", "Denizkızı Eftelya" vs.). Ve şiirlerin genelinde büyük bir lirizm." *A'dan Z'ye Ece Ayhan*, YKY, kitap-lık Dergisi (59. sayı)'nin Eki, s. 21.

Kitap üstüne şimdilik söylenecek şeyler şunlar olabilir: *Kınar Hanımın Denizleri* edebiyatımıza çok ilgi çekici yeni bir kişiliği getiriyor. Değerlendirilmesi güç, önyargılarla değerlendirilmesi ise yanlış ve tehlikeli olan bir kişiliği. Ece Ayhan'ın en önemli yanı, araçsız olarak –mantık v.s gibi araçların dışında– kavranması gereken şiirler yazmayı denemesidir. Yani imkansızı denemesi. Onu kolaya kaçan ikinci yenicilerden saymayınız. Ece Ayhan'ı yalnızca Ece Ayhan olarak anlamaya çalışmalı. Gerçek derinlikler –varsa– ancak bu yolla kavranabilir sanıyorum.

"Ece Ayhan ile Fayton"[6]

1955 yılından bu yana şiirlerini birçok dergilerde okuduğumuz Ece Ayhan, son şiirlerini geçen ay yayınlanan Kınar Hanımın Denizleri adlı kitabında topladı. Biz, bazı eleştirmenlerin yaptığı gibi şiir kitabı eleştirirken toptancı, yuvarlak sözler etmiyeceğiz; sonra kitabın şurasından burasından alınmış güya yargıları kuvvetlendiren birkaç mısrayla örnekler vermiyeceğiz. Bir çok özellikleri kendinde toplamış tek şiir ve şair üstünde duracağız.

Kitabın ilk şiiri "Fayton". Bu şiir gerek yapı bakımından gerekse öz bakımından çok ilginç.

İlkin yapısı üstünde duracağız. Fayton üç bölüm, ilk iki bölümü dörder mısra, son bölümü ise üç mısra. İlk bölümlerde bildirilerle resimler var. Bildiriler, ustaca söylenmediği zaman öğretici, yol gösterme niteliklerini hemen ortaya koyarlar. Şiir, düz yazıdan ayırt edilemez duruma gelir. "Fayton"da

> "incecik melânkolisiymiş yalnızlığının"
> (...)
> "esrikmiş herhal bahçe bahçe çiçekleri olan ablam"

bildiri mısraları, resim mısraları arasına başarıyla yerleştirilmiş. Ayrıca bu mısraların iç yapısı dolayısıyla da okuyucu bunların bildiri mısralar olduğunu güç fark eder. Resim mısraları, ince bir örgüyle kurulmuş. Salt çizmekle kalmıyor. Şiirin ortamıyla ilgili denklemler olarak ortaya çıkıyor. İlk bölümde

6 Alper Tuna, *Pazar Postası*, 17 Mayıs 1959, sayı 12, s. 11-16.

İntihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
Caddelerinden ölümler aşkı pera'nın

mısralarıyla ablasının faytona binmiş ve Beyoğlu caddelerinden geçtiğini anlatmıyor. "İntihar karası" ve "Ölümler aşkı" ile Fayton'u ve Pera'yı bir anlama, özel duruma koyuyor ve şiirle ilgili kılıyor.

Çiçeksiz bir çiçekçi dükkânının önünde durmuş
Tüllere sarılı mor bir Karadağ tabancasıyla
Zakkum fotoğrafları varmış Cezayir menekşeleri camekânda

İkinci bölümün bu son üç mısraı yukarda söylediğimiz resim mısralarıyla aynı yapıyı gösteriyor. Fakat biz tekrarda fayda görüyoruz. "Çiçeksiz bir çiçekçi" ile salt dükkânın çiçeksiz olduğunu anlatmıyor. Çiçeksiz bir çiçekçi önünde ablasının durmuş olduğu nedene bizi iteliyor. Bu ise ancak çiçeksiz bir çiçekçi ile olabilirdi. "Tüllere sarılı mor bir" ile tabancanın tüllere sarılı olduğunu değil şiirin özüyle, intiharın sevilmesiyle ilgilidir. Onun için tül ve mor çok dikkatle seçilmiştir. Son mısrada bilinçli olarak, dikkatle seçilmiş diğer bir sözcük "Cezayir menekşeleri"dir. Cezayir burada coğrafi anlamından başka ve çok şeyler kazanıyor. İntiharın karşıtı olarak insan sevgisini getiriyor.

Ben ki son üç gecedir intihar etmedim hiç, bilemem
İntihar karası bir faytonun ağışı göğe atlarıyla birlikte
Cezayir menekşelerini seçip satın alışından olabilir mi ablamın.

Son üç mısra yapı bakımından Fayton'un yargı ve kötü bölümü. Okuyucu anlamasın diye çaba harcanmışa benziyor. "Bilemem", "olabilir mi", "ablamın" sözcükleri çok tuhaf dağıtılmış. "Bilemem" sözcüğü anlam bakımından alttaki iki mısraya bağlı. Gerçi, virgülle ayrılmış ve ses yönünden birinci mısraya bağlı ama, gene de bu zorla sıkıştırma olmamalıydı. "Ablamın" sözcüğü hem ses hem de zorlama bakımından gerekli olmasa çıkarılsa daha iyi olurdu diyeceğiz ama gerekli. Sonra, Ece Ayhan'ın diğer şiirlerinde de aynı bitiriş var. Bu yönden ele alacak olursak Ece Ayhan'ın bir özelliği sayabiliriz bunu. Fakat asla iyi ve gerekli bir özellik değil.

"Fayton"un yapısını ses bakımından inceleyecek olursak, önemli sonuçlar elde ederiz. "Fayton"daki sözcükler ses yönünden çok dikkatli seçilmiş ve sesin yaratılması için her şey yapılmış. Örneğin "bahçe bahçe", "çiçeksiz bir çiçekçi" bunların başarılı örnekleri. "Seçip satın" ise kötü bir örnek, kulağı tırmalıyor. "Fayton"un ekleri ses yaratabilmek için sonuna dek çalışılmış. Birinci bölümde sahibi -"nin", yalnızlığı -"nın", pera -"nın", çalı -"nan", ab -"lam". Birinci mısrada "ş" -ey, ikinci mısrada melânkolisiyim -"ş", dördüncü mısrada binmi -"ş"ki sözcüklerindeki "ş" harfleri ve "miş" ekleri. Öte yandan "o", gram -"o"- f -"o"-nlarda, melânk -"o"- lisiymiş, fayt -"o"-na sözcüklerindeki "o" ve son olarak gramafonld -"a"i fayton -"a", per -"a" sözcüklerindeki "a" harfi ile yaratılan sesler, iyi bir bestecinin yerine oturmuş notalarına benziyor. Bu ses düzeni ayni güzellikte "Fayton"un diğer bölümlerinde de devam ediyor ve bu yönden de Divan Edebiyatına taş çıkartıyor.

"Fayton"un özü yukarda belirttiğimiz üzere intihar. Fakat bu intihar geçim darlığından, aşktan, üne erişememekten yani gazetelere nedenleri geçen intiharlardan değil. Çok eski çağlardan bu yana sorulan bir sorunun "neden yaşıyoruz?" sorusunun doğurduğu intihar. Modern yazarlarca benimsenen klasik konu, niçin yaşıyoruz ve intihar. İşte Rilke, Faulkner, Camus'nün *Veba*'sı, Yusuf Atılgan'ın *Aylak Adam*'ı, Sait Faik'in içinde dönüp durduğu. Bütün bunları bana Ece Ayhan'ın "Fayton"u getirdi. Sanatçılar arasında çağımızın modern hastalığı olarak görülen intihar, Ece Ayhan'ı da sarmış. Bu karamsarlık havası içinde "Fayton"u ve öteki şiirlerini yazmış. *Kınar Hanımın Denizleri* bir ölüm kitabı. Salt kitabındaki 26 şiirden 12 sinde doğrudan doğruya "ölü", "ölüm" sözcüğü geçiyor. Bu yönden Ece Ayhan konu darlığı çekiyor denebilir. Sırayı ve düzeni yitirmemek için gene "Fayton"a dönelim.

İntiharın klasik bir konu olduğunu da belirttik. Fakat klasik oluşu yani niçin yaşıyoruzun karşıtı olarak eskiden iman, nasyonalistlik, insan sevgisi gibi şeylerin, bu günse intiharın yer aldığını söylemedik. İşte "Fayton"un yazarı, öyle sanıyorum ki, intiharla insan sevgisi arasında mekik dokuyor. Ve ikisini de seviyor. "Fayton"da daha çok intiharı seviyor. "Fayton"un yargı bölümü bunu açıkça gösteriyor. "Ben ki son üç gecedir intihar

etmedim hiç" intihar etmeyiş nedenini alttaki "intihar karası bir faytonun ağışı göğe atlarıyla birlikte / Cezayir menekşelerini seçip satın alışından olabilir mi ablamın" mısraları veriyor. Cezayir menekşeleri ezilenlerin acısını bilinçli olarak seçiyor. Niçin yaşıyoruz sorusunun cevabı olan "hiçbir şey"i içinden duyuyor. Fakat intihar etmiyor. Bilinçli olarak, her şeyi açık ve seçik görerek, yaşamaya devam edeceğini söylüyor. Yaşamanın saçmalığını anlatıyor. Bu saçmalığı anlıyarak yaşamanın tadını çıkarıyor. Kendisini boşluğa bırakmış fakat boşlukta olduğunu bilerek yaşıyor. Gözlerini dört açmış boşlukta olduklarını bilmiyen insanların delice can verişlerini ve onların yaşıyan ölüler olduklarını görüyor.

Ece Ayhan kendi şiirini götürüyor. Hiçbir şairin kendisini taklit etmeye çalışsa da başartamayacağı kıskançlıkta götürüyor. Önce bir şairin şair sayılabilmesi için gerekli olan kendine özgü üsluba sahip. Kırk kılığa girerek zorla şair olmaya çalışanlardan değil Ece Ayhan. Sonra, yeni akıma ad takarak, anlamsız diyerek herkesi şaşırtan, şairimizi kösteklemeye çalışan eskimiş eleştirmen, şair, yayınevi sahiplerinin (Suut Kemal, İlhan Berk, Yaşar Nabi v.s.) karşısına "Fayton"la çıkıyor. Ve Fayton'un tekerlekleri arasında can veriyor eskimişler. Diyeceğim Dadaistlerle, Letristlerle de ilgisi yok Ece Ayhan'ın. Salt, zor söyleyişi seçmiş. Şiirde sesi reddeden Orhan Veli ordusuna karşı intihar karası "Fayton"uyla çıkıyor, şimdilik.

Dönelim gene "Fayton"a. Fayton şiirini 3-4 ay önce *Pazar Postası*'nda okumuştum. Geçenlerde Sait Faik'in *Lüzumsuz Adamı*'nı okurken "Fayton"u hatırladım. Ve Ece Ayhan'ın muhakkak yazmadan önce Sait Faik'in bu kitabını okuduğunu ve bu kitabın etkisiyle yazdığını düşündüm. Sordum Ece Ayhan'a, okudun mu? diye. Dört beş yıl önce okumuştum, dedi. Belki ben yanılıyorum, belki de o. Ama ben delillerimi ortaya koyacağım. Varsa, o da koysun... Özellikle en çok etkile[n]diği hikâye "Kaçamak, Papağan, Kararabiber"'. İkincisi, Menekşeli Vadi). Birinci hikâyede önce yoksul bir mahalle çiziliyor. Bu mahallede manav olan Papağan Rızayla Kaçamak Fatma evleniyor. Beyoğlu'na taşınıyorlar, ama Fatma kedersiz mahallesini unutamıyor. Gramofonunu koltuğuna sıkıştırıp yalnızlığını gidermek için sık sık eski mahallesine gidiyor. Papağan Rıza kıskançlık yüzünden karısını

öldürüyor. Yazar işe karışıyor, gazetesi için fotoğraf almak istiyor. Kaçamak Fatmanın nasıl ve niçin öldürüldüğünü öğreniyor. Karabiber, bu mahalleyi yakmalı, Beyoğlu'na çıkanlar da geri geliyor, orada oturamıyorlar, diyor. Kızın fotoğrafı yerine kendi fotoğrafını basmasını ve asıl katilin kendisi olduğunu söylüyor yazara. İkinci hikâye bir çiçek satıcısının yedi yıl sonra bahçelerinde menekşe ve çiçek yetiştirilen evine dönüşü ve yazarın yani Sait Faik'in içindeki boşluğu duyarak bir şeyler arayışını, dolaşmasını anlatıyor. Ben bu iki hikâyeyi ve "Lüzumsuz Adam" adlı hikâyeyi okuduktan sonra, oradaki mahalleyi Cezayir; Kaçamak Fatmayı ablası; Beyoğlunu Beyoğlu; gramofonu sahibinin sesi gramofonu; yalnızlığı yalnızlık; yırtılan ya da çekilmek istenen fotoğrafı zakkum fotoğrafları; öldüren bıçağı mor bir Karadağ tabancası; menekşeleri menekşe ve hepsinden önemlisi Lüzumsuz Adam Ece Ayhan sanmıştım. Yanılmış mıyım? Hiç okumamış olsa bile sanmam. Çünkü Camus'yü, Faulkner'ı, Sartre'ı, Rilke'yi ve diğerlerini okumuştur. İntihar karası bir faytonun ağışı göğe atlarıyla birlikte, en büyük dileğimiz.

Bölüm'ün son notu Kınar Hanım'ın kim olduğu üzerine olmalıdır: Türk tiyatro tarihinin, *Darülbedayi* 'nin ilk oyuncularından olan Kınar Sıvaciyan (1876-1950), *Fasulyeciyan Topluluğu* oyuncularından birinin ölümü üzerine, Topluluk'ta çalışan annesi Bercuhi Hanım'ın önerisiyle, daha 14 yaşındayken, Tekirdağ'da "Körün Oğlu" adlı oyunla sahneyle tanışmıştır.[7]

Ece Ayhan'ın şiirlerinde "kanto" ve örneğin Kantocu Peruz [Terzakyan, 1866-1920], Denizkızı Eftalya [Işılay, 1891-1939] vb "kantocular"[8] çok yer almışlardır[9]; o nedenle ilk kitabına Kınar Hanım'ın adını vermiş olması şaşırtıcı değildir...

7 Ayrıntılı bilgi ve biri de buraya alınan zengin görsel malzeme için bkz. http://www.istanbulkadinmuzesi.org/kinar-sivaciyan; erişim tarihi: 3 Haziran 2013.

8 "Yok yoksulluk içinde ve yalnızlıkta ölen ünlü Roza Eskinazi'yi (bizim Kantocu Peruz da öyle öldü, Ihlamur'da Fulya Tarlasına bakan bir derme barakada. Deniz kızı Eftelya da, galiba hekim olarak son kez Fahri Celal Göktulga gitmiş!..." Ece Ayhan, "Güzel şeyler ancak bir kötülükten çıkar", *Aynalı Denemeler*, YKY, İstanbul, Nisan 1995, s. 13

9 "... Ece Ayhan, büyük bir müzikseverdi. Batı müziğini, özellikle de 20. yüzyıl Batı müziğini çok seviyordu... Bu ilgi, şiirinde çok belirgindir (özellikle *Kınar Hanımın Denizleri* ve *Ortodoksluklar*'da)... müzik göndermesi, özellikle kanto sözcüğünün yaygınlığıyla, bütün kitaba egemendir. Caz'a da değinme vardır (bkz. "Babil'den Bir Piçin Propagandası": (...) *Toplumsal caz parçaları yarına yarın evlerde*; ve ondan önceki dize: *ödünç alınmış bir kömür gibi art tatum'un parmaklarıyla).* Ahmet Soysal, *A'dan Z'te Ece Ayhan*, YKY, *kitap-lık* dergisinin eki (59. sayı), s. 31-32.

V
Bir Soru, Üç Yazı

Bundan yaklaşık 55 yıl önce, 30 Kasım 1958 tarihli *Pazar Postası*'nda, Ece Ayhan'ın bir yazısı yayımlanmıştır: "Nereden de andım şimdi."[1] Ece Ayhan'ın da o yazıda belirttiği üzere, adını Bilge Karasu'nun 1956 yılında yayımlanan bir öyküsünden alan bu yazıda, Ece Ayhan, adı "İkinci Yeni" ile birlikte anılan şairlerin, İlhan Berk'in, Turgut Uyar'ın, Edip Cansever'in, Sezai Karakoç'un, Cemal Süreya'nın, kendisinin çok farklı şiir anlayışları olduğundan hareket ederek bir "Futbol Takımı" olarak anılır olmalarına karşı çıkmaktadır.

Bu yazının yayımlandığı *Pazar Postası*'nın iki hafta sonraki sayısında, Ayhan Türeyen imzasını taşıyan, kimi yerlerde Ece Ayhan'ın yazdıklarına hak veren, kimi yerlerde de ayrıldığı noktalara değinen, –deyim yerindeyse– biraz "sinik" bir ifadeyle kaleme alınmış bir yazı yer almıştır: "Apaş Paşa Şapa Oturdu".[2]

Aradan iki hafta daha geçtiğinde de, Ece Ayhan'ın söz konusu yazısının "düşündürdükleri" konusunda Doğan Hızlan'ın "şiir" ile "futbol takımı" arasında benzerlik kurulmasını ve Ece Ayhan'ın yazısında ortaya koyduğu yargılarını eleştiren yazısı yayımlanmıştır: "Bir anışın düşündürdüğü".[3]

Önce bir "bütünlük" oluşturduğunu düşündüğümüz söz konusu üç yazıyı verecek, sonra da, o günden bu yana yazdıklarıyla görünür olan Doğan Hızlan'ı bir yana bırakarak, 14 Aralık 1958 tarihli *Pazar Postası*'ndaki yazısından sonra "görünmez" olan Ayhan Türeyen'in kim olduğunu açığa çıkarmaya çalışacağız...

1 Ece Ayhan, "Nereden de Andım Şimdi", *Pazar Postası*, 30 Kasım 1958, sayı 48, s. 9.
2 Ayhan Türeyen, "Apaş Paşa Şapa Oturdu", *Pazar Postası*, 14 Aralık 1958, sayı 50, s. 4.
3 Doğan Hızlan, "Bir Anışın Düşündürdüğü", *Pazar Postası*, 4 Ocak 1959, sayı 1, s. 11.

"Nereden de Andım Şimdi"[4]

Ece Ayhan

Dünlerde olduğu gibi, yâni Orhan Veli'nin bir bakıma zamanını iyi seçmiş ölümünün öncelerinde olduğu gibi, bugünlerde de şiirimizde bir Futbol Takımı'ndan sözediliyor. Türk dili şiirinde yeni bir (ikinci) Futbol Takımı kavramı tutundurulmak isteniyor. Bu, oldum bittim, cumhuriyetimizde böyle olagelmiştir nedense, böyle olageliyor. Eski hastalık tabii. Ben, bu geleneksel düşünce tarzını, bu geleneksel olduğu oranda sakat düşünce tarzını, doğru ve yerinde bulmam. Yanlıştır. Bir perspektivist düşünce[5] tarzıdır da bu, aynı zamanda. Kaldı ki, Orhan Veli adıyla özetlenen ya da özetlenmek istenen şiir anlayışının bile, yalnız Orhan Veli adının çağrıştırdığı şeylerle, örneklerle, kavramlarla açıklanması artık çok söz ve su götürüyor. Ben, hiç değilse, bir Orhan Veli deyimini, kavramını aşkın bir Orhan Veliler deyiminin, kavramının benimsenmesinden yanayımdır. Ya da adlarının birer harfinden kurulmuş bir Junta'nın. Hem, Oktay Rifat ile Melih Cevdet gibisinden ozanların, artistlerin hakkı (günâhları boyunlarına) niye yensin öyle, derim. Ama burada, benim işte buradaki çerçevem içinde, bu Orhan Veliler sorununun vesairesini döküp ortaya saymakta şimdi pek bir fayda görmem. Üstelik, ayrı bir mühimmat deposu konusudur da o. Onun için, geçelim hele diyeceklerime asıl.

Sadece şiir oynadıkları gerekçesiyle bir Turgut Uyar'ın, bir Cemal Süreya'nın, bir İlhan Berk'in, bir Edip Cansever'in, bir Ece

4 B. Karasu'nun 56'da yayımlanan bir öyküsünün adıdır bu.

5 Olayları ve sorunları belirli bir açıdan görme eğiliminde olan düşünce.

Ayhan'ın aynı bir değer sistemi içersinde sayılmalarına imkân var mıdır? Bu ozanların kendi gerçekliklerinin ifadesi aynı bir plânda yer alabilir mi? hiç. Sanki, bir Halk Cephesi hareketi midir bu? Hangi tehlikeye, hangi De Gaulle'e karşı kurulmuş?

Sığ denizler sahibi, ihtiyar bir İlhan Berk ile tartışmalarında nedense daima bir kaktüs tonuyla konuşmayı seven, beyaz, çocuk bir Sezai Karakoç yan yana düşünülebilir mi? Bal gibi sağdakiler arasında oturduğu halde, soldakilerle bir özdeşme[3] halinde bulunan bir Cemal Süreya ile hayal gücü kötü (ya da iyi!) geçmiş çocukluğuyla sınırlı bir Turgut Uyar'ın; bu iki artistin, aralarında ne çeşitten bir ilgi kurulabiliyor? Akıl almaz, anlaşılamaz.

Benim bildiğim şey ise, bu ozanlar içersinde; sağda da bulunanlar olduğu, solda, ortada, hatta dışarıda da (anarşistler) bulunanlar olduğudur. (Mutlak anarşizmden bir takım ayaklara (ahlâk) yatarak irtica etmemiş kişileri kastediyoruz tabi). Yine, söz konusu edilen artistlerin, temelinde birleştikleri siyasal ve tutumbilimsel muhtevaları olan bir takım genelleştirilmiş tercihleri olduğu söylenebilir mi? Yâni ortak ideolojileri olduğu söylenebilir mi? demeye getiriyorum işi. Ve, sonra, ortak ideolojileri olmıyan adamların, belirli bir konuda, belirli bir plânda (şiirde işte) vaziyet alışlarının örgütlenmesi vetiresi mümkün müdür hiç? O halde nerede birleşiyor, anlaşıyor bu ozanlar? "Kelime"de mi? Bir "kelime" anlayışlarında mı? Elim tabancama bile gitmiyor, böylesi lâfları işittiğim zaman. Evet, bir "kelime" anlayışları, bir "kelime"yi anlayışları vardır bu ozanların, kabul. Orhan Veliler'den ayrı ama birbirlerinden de ayrı. Üstelik, (ben kendi hesabıma) bir "kelime" anlayışının, bir "kelime"yi ayrı anlayışın başlıbaşına bir değer sisteminin temelini, yapı malzemesini teşkil edebileceğini düşünemem. Tamam mı?

Artistlerin de, hele herkesten çok (eleştirmenlerden de çok, editörlerden de çok) sorumlu olması gereken artistlerin de, toplumbilim okumuş oldukları diyelim bir olgudur herhal. Peki, nedir öyleyse toplumu, koşulları kendilerini kucaklamış olan toplumu anlayışları, topluma karşı başkaldırıp kaldıramayışları, toplumu ferdiyetleri ile bağdaştırıp bağdaştıramayışları, bu ozanların? Uyuşuyorlar mı? Şiirlerinin iç düzeninde nasıl bir yer tutuyor? Ya da (nasıl) bir yer tutmuyor, nâmusluca.

Örneğin, toplum, Tevfik Akdağ'da kendini unutturup silecek bir anlamdadır, bir saradır âdeta (Ahmet Oktay gibi). Edip Cansever, toplumu tuhaf bir mahalleye indirgemiş durumdadır. Toplum, Sezai Karakoç için her halükârda "ümmet" anlamına gelir. İlhan Berk, toplumun, toplum diye bir şeyin farkında değildir daha, ya da öyle gözükmeyi seçmiştir. Cemal Süreya'da, (her türlü mihnetiyle) odaların duvarlarına kaplanan çiçek desenli kâğıtlar gibidir, bir fondur (lütfen) toplum.

Şiirlerinin hangi bir ögesini de ele alırsak alalım, (kimilerinin birbirleriyle yaptıkları köğük, sözcük değiş-tokuşları, değişimleri bir yana) bir birlik (bağıntı), bir özdeşlik göremeyiz yine. Örneğin, Cemal Süreya'da, ressamcasına görsel imajlar çoğunluktadır. Örneğin, Sezai Karakoç'da, bir düş kamerasıyla çekilmiş izlenimini veren imajlar (bana yakın biraz bu) daha başattır. Örneğin, İlhan Berk'de, bir kekemenin lâflarıyla örülmüş imajlar dikkati çeker. Örneğin, Edip Cansever'de, keçiboynuzu tadında bir aşağı bir yukarı imajlar vardır.

İmdi. Sadece 1955-58 yılları arasında şiir oynadıkları gerekçesiyle, Orhan Veliler'den ayrıdırlar gerekçesiyle, bu ozanları, aynı bir Futbol Takımı'ndan saymak mümkün değildir diyorum ben. Yukarki paragraflarda ortaya koymıya çalıştığım doğrulara dayanarak, bu Futbol Takımı kavramını doğru bulmadığımı söylüyorum. Bir değil, birçok İkinci Yeniler vardır. Şahıs şirketleri, menfaat grupları değil, birçok Şiir Fakülteleri vardır. Ben, bunu böyle biliyor, böyle anlıyor, böyle diyorum işte.

Şunu da ekliyeyim bitirirken. Şöylesi bir tümce okumuştum, bir yerde: "Bazı kişiler vardır, kendilerine değer veren çağın yüz karasıdırlar." Bu sözün ifade ettiği gerçeklikten kurtulmanın çaresini bütün akıllılar bir araya gelse bulamazlar. İnanırım ben buna.

"Apaş Paşa Şapa Oturdu"[6]

Ayhan Türeyen

Kişi yazı yazmak gereksinmesini neden duyar? Bilinmesini istediği bir takım şeyler söylemek, bazı yanlışları düzeltmek için değil mi? Şunu demek isterim; bu benim yazacaklarımı bir başkasının yazacağını bilseydim, hiç de bu işe girişmezdim ben. O kadar sevmem yazı yazmayı çünkü.

Bay Ece Ayhan, doğrusu yazınızın çıkış noktası –anafikri– üzerinde ben de sizinle birliğim, ben de tıpkı sizin gibi düşünüyorum. Olsa olsa birtakım ifade ayrımlarımız olabilir. Örnekse, sizin "bir değil bir çok ikinci yeniler vardır. Şahıs şirketleri değil, menfaat grupları değil, bir çok Şiir Fakülteleri vardır" dediğiniz yerde –bu şiir fakülteleri sözünü nedense majuscule yazmışsınız– ben sadece "ikinci yeni çok geniş, çok yaygın bir gelişmenin adı olmalıdır. Belki caractere'i saptanamayacak kadar geniş. Böyle anlaşılmalıdır ikinci yeni" derdim. Menfaat grupları, şahıs şirketleri sözlerini hiç katmazdım sizin yerinizde olsam. Çünkü bunu böyle küçümsemeye, yermeye kalkışmanız yakışıklı gelmedi bana pek. Bakın neden. İkinci yeni'nin macerasını çıkışından beri izlerim. Bu akımın yayılmasında, yerleşmesinde kimlerin emeği geçti, kimlerin daha az geçti veya kimlerin hiç geçmedi bilirim. İşte siz o hiç emeği geçmeyenlerdensiniz. Bugün, hiçbir çaba göstermediğiniz halde, küçümsemeye kalkıştığınız o davranışın –şahıs şirketleri ile menfaat gruplarının kavgalarının yani– sonuçlarından rahatça yararlanıyorsunuz. O davranış,

6 Ece Ayhan'ın *Kınar Hanımın Denizleri*'nde yer alan şiirlerinden birinin adıdır.

o kavgalar olmasaydı, sizin şiiriniz böyle rahatça yerleşebilecek miydi? Hiç korkmadan, hiç şüphelenmeden üç beş ozan arasında kendi adınızı –kendiniz hem de– sayabilir miydiniz? Ha.

Deyişiniz sevilmiyecek gibi değil. Gözü açık, zeki, çıkarının nerelerde olduğunu bilen bir ozana yakışır bir deyiş. Tatlı da üstelik. Doğrusunu isterseniz çok uzun bir zamandır, böyle fantasie ile tatlanmış bir şiir yazısı okumamıştık. Fantasie'yi bir değer katında kullandığımı anlamışsınızdır elbet.

Kötü kelimeleriniz var yalnız. İşte menfaat, muhteva, ideoloji gibisinden kelimeler. Baksanız siz de görebilirsiniz. Bir de külliyetli syntaxe bozuklukları var. Ama bunu şimdilik üslûp özelliklerinizden biri sayıyorum.

Yazınızın en büyük enezliği bir takım anlam ve değer categorie'lerini karşılaştırırken düştüğünüz hatalar, yanılmalar.

Okumuş bir kişi olduğunuz seziliyor yazınızdan. Toplumbilimden, rahatça, hani cebinizin içindeymiş gibi söz edebiliyorsunuz. Bu yüzden düştüğünüz terminologie hataları daha da göze batıyor.

"Bir Anışın Düşündürdüğü"

Doğan Hızlan

Ece Ayhan, *Pazar Postası*'nın 30 Kasım 1958 tarihli 48 No. lu sayısında çıkan bir yazısında "bugünlerde de şiirimizde bir futbol takımından söz ediliyor" dedi. Futbol Takımı ile şiiri bağdaştıramadım ben. Bildiğimiz futbol takımı 11 kişidir, yerleri önceden atanmıştır, aralarında işbölümü yapmışlardır. Böyle bir şey şiirde olamaz diyorum. Belli Ece Ayhan Futbol Takımı deyimini bir edebiyat geleneği diye almış.

"Bu geleneksel...düşünce tarzını doğru ve yerinde bulmam" diyor.

Bizim edebiyatımızda, edebiyat akımları çoğunlukla bir kişinin gölgesi altındadır, bir geleneğin sanatçıları birbirinden büyük özelliklerle ayrılmazlar. Servet-i Fünun deyince akla belli edebiyat türlerinde belli adlar gelir. Diğerleri o geleneğin içinde hiçbir özellik kazanmadan, kişiliklerini bulmadan eriyip gitmişlerdir.

"Şiir oynadıkları gerekçesiyle" tümünü bir değer içinde, aynı sistemde değerlendiremeyiz. Ece Ayhan'ın bir cümlelik yaptığı değerlendirmeler de kişiyi çıkmaza götürmekten başka bir iş başaramıyorlar.

"Üstelik (ben kendi hesabıma) bir kelime anlayışının başlıbaşına bir değer sisteminin temelini, yapı malzemesini teşkil edeceğini düşünemem" diyor Ece Ayhan. Kelime anlayışı ile ne demek istediğini açıkça belirtmemiş. Ben mısra içinde kelimenin değerlendirilmesini benimsiyorum, kelimenin yalnız başı-

na yaptığı işlevi (fonction) çok yetersiz buluyorum: Orhan Veli: Kelime üzerine düşünmek, onun güzelliğini, yahut çirkinliğini tesbite çalışmak, şiire kelime halinde mücerret bir şiir unsuru telâkkisi getirmiştir, diyordu.* Sözdizimini değiştirmekle kelimeye çeşitli anlam ve yükler kazandırabileceğine mi inanıyor, B. Ece Ayhan. Yoksa şiiri için Yahya Kemal gibi "mukadder kelime" beklemek kararında mı.

Edip Cansever üzerine verdiği yargılardan birinde, Edip Cansever için "toplumu bir tuhaf mahalleye indirgemiş" demekle, Cansever'den uzaklaşmış oluyor. Cansever'in indirgenemiyeceği bir sosyal yapı varsa o da mahalledir. "Keçiboynuzu tadında imaj" sözünden de anlam çıkarma çabasına yanaşmadım. Benim sözlüğümde keçiboynuzu kelimesinin yarattığı çağrışım gereksiz çokluktan başka bir şey değil.

Ece Ayhan yargılarının en görkemlisini İlhan Berk'e ayırmış, "İlhan Berk, toplumun, toplum diye bir şeyin farkında değildir daha, ya da öyle görünmeyi seçmiştir" diyor. Berk'in toplumu çiğ toplum değildir, ama bu toplum yok demek değildir, bu toplumun başka öğeler içinde eritilerek verilmesi demektir. Kişide de toplumun serüveni vardır. Existantialisme'den beri, kişiyi almakla, "ben"i işlemekle toplumu da ele alıyoruz, toplumun bir parçasıdır kişi de ondan. Köroğlu yalnız Köroğlu'nun serüveni midir? Ben bu konuda Ahmet Oktay'ın yargısını destekliyorum. İlhan Berk'i daha bir iyi özetliyor gibi geliyor bana. Ahmet Oktay bir yazısında** kısaca toplumculuğu İlhan Berk'i iyi bir şair olarak devam ettirir, diyordu.

Orhan Veli ile İlhan Berk üzerine bir kalemde verilecek yargıların eksik ve yetersiz olacaklarını sanırım. Bu şairleri çeşitli dönemlerde incelemek gerekir de ondan. Bir *Köroğlu* İlhan Berk'i ile bir *Galile Denizi* İlhan Berk'i ayrı ayrı şeylerdir.

Cemal Süreya bir konuşmasında*** "... bugün okulların dağıldığı yeni okulların esaslı bir şekilde kurulamadığı bir çağdayız. Her şair ayrı bir şiir alanı bugün. Hepsinin demir gibi kişiliği var" diyordu. Doğru da söylüyordu. Son cümlesi doğruluktan

* Orhan Veli, Garip'in Önsözü.

** Ahmet Oktay'ın "Galile Denizi" adlı yazısı, *Pazar Postası*, 7 Eylül 1958.

*** Cemal Süreya ile konuştum (Hilmi Yavuz), *A dergisi*, Ocak 1957.

biraz sapıyor. Ece Ayhan'ın İkinci Yeni yok, İkinci Yeniler var demesi bana yakın. Demir gibi kişiliğin (ki ülkemizde böyle bir kişilikten sözedilemez) sanatçı etkilerine kapanması yönünden zararlı buluyorum.

Ben de Futbol Takımını kabul etmiyorum, olsa olsa bir Voleybol takımından söz açmak gerekir, ancak o zaman oyuncular birbirinin yerinde oynıyabilirler. Belki "demir gibi kişiliğe" aykırı ama edebiyatımızdaki geleneklere, tarihsel gerçeğe daha yakın bir yargı.

Birbiriyle ilişkili üç yazıyı okuduktan sonra, gelelim Ayhan Türeyen'in kim olduğuna... Ece Ayhan... Bir başka anlatımla, kendi yazısını eleştiren de, tamamlayan da gene kendisidir. *Hürriyet Gösteri*'de yayımlanan İzzet Yasar'la söyleşisinde Ayhan Türeyen'in kimliğini şöyle açıklamıştır:

> "... 1958 sonlarında ise Muzaffer Erdost, ('baba' ya), beni kendi tek odalı evimden bahçeye kovalamaya kalkışmıştı Ayhan Türeyen (bir tek) adına bürünerek; su kaçırıyorum sanmıştı ona 'aykırı' gelen bir gerçeği belirtmem üzerine..."[7]

Anlaşılan, *Pazar Postası*'nın iletişim adresi olan "269 no.lu Posta Kutusu"na Ayhan Türeyen imzasını attığı[8] yazıyı göndermiş, Muzaffer Erdost da yazıyı yayımlamıştır; sonradan Ayhan Türeyen'in Ece Ayhan'ın kendisi olduğunu bir şekilde öğrendiğinde de "kovalama" eylemine girişmiştir.[9]

7 "Şairlerin elinde şiirden başka şeyler de vardır", *Hürriyet Gösteri*, Haziran 1982; Ece Ayhan, *dipyazılar*, YKY, İstanbul, Ocak 1996, s. 48-54'de s. 49.

8 Ece Ayhan'ın bir iki yazısında İdris Damsarsar ve İdris D. takma adını kullandığı bilinmekteyse de (bkz. Alattin Karaca, "İdris Damsarsar ve İdris D Kim?", *kitaplık*, Şubat 2005, sayı 80, s. 4-5; Ece Ayhan, "Mahşerin Dört Atlısı", *Şiirin Altın Çağı*, YKY, İstanbul, 2000, s. 197, 199: "Pilavdan Dönenin Kaşığı Kırılsın", *Pazar Postası*, 21 Nisan 1957; "Yeni Perspektifler", *Pazar Postası*, 12 Mayıs 1957) kullandığı takma adlar arasında, bir kez kullandığını belirttiği Ayhan Türeyen'e değinilmemiştir.

9 Bu konuyu Muzaffer Erdost'a sormaya niyetlendimse de, oğlu Barışta Erdost'un hastalığı, sonra da –sanki zamanlısı varmış gibi– zamansız ölümünden ötürü caydım. Çıkarsamam yanlışsa –ki sanmıyorum– nasılsa düzeltir diye düşünüyorum.

VI
Ece Ayhan'ın Öyküleri

"Ece Ayhan" dendiğinde akla ilk gelen elbette "şiirleri" ve "şair yönü" olmaktadır. Oysa Ahmet Soysal, 1992'de *Beyaz*'da yayımlanan bir söyleşisinde, Ece Ayhan'ın "Daha önce düzyazı deneylerim de var. Hikâyeler" demesi üzerine sormuştur: "Birkaç hikâyeniz yayınlanmış galiba, bazı dergilerde?" Ece Ayhan'ın yanıtı kısadır: "Beş."[1]

Ece Ayhan'ın sözünü ettiği "beş hikâye"nin izini sürdüğümüzde, hepsi 1950'li yılların ikinci yarısında yayımlanmış öykülerden oluşan, sırasıyla, şöyle bir görünümle karşılaşırız:

"Doğmamış Olan Bir Adamın Hikâyesi", *Yenilik*, Mart 1956, sayı 39, s. 309-311.[2]

"Acıların Dindirici Tanrısı", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Ekim-Kasım 1956, sayı 57-58, s. 43-45.[3]

"Yaşama Sevinci", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Şubat 1957, sayı 61, s. 56-62.[4]

"Gül Ağacından", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Mart-Nisan 1957, sayı 62-63, s. 43-47.[5]

"İyi Bir Güneş", *Dost*, Ekim 1958, sayı 13, s. 39-42, 52-53.[6]

Oysa Arslan Ebiri'nin yukarıda değindiğim dosyalarında yayımlanmamış iki öyküsü daha olduğu görülmüştür: "Büyük Şehre Giden Adam" ve "Dışarsı ve İçersi". Birinin altına E. Ay-

1 Bkz. Ece Ayhan, "Güzel şeyler ancak bir kötülükten çıkar", *Aynalı Denemeler*, YKY, İstanbul, Nisan 1995, s. 58.

2 *Şiirin Bir Altın Çağı* (YKY, İstanbul, Nisan 1993, s. 285-286)'nda "1955, Yenilik" yazıyorsa da yanlıştır. Ece Ayhan, elimde bulunan taslağa göre, söz konusu öyküyü 1955'de yazmıştır; ama Yenilik'te 1956 yılında yayımlanmıştır.

3 Ayrıca bkz. *Aynalı Denemeler* (YKY, İstanbul, Nisan 1995, s. 77-80)'de "1955, Seçilmiş Hikâyeler" yazıyorsa da yanlıştır.

4 Ayrıca bkz. *Sivil Şiirler*, Cem Yayınevi, İstanbul, Nisan 1993, s. 135-139. Burada belirtilen 1956'nın öykünün yazıldığı tarih olduğu düşünülmektedir.

5 Ayrıca bkz. *Sivil Şiirler*, Cem Yayınevi, İstanbul, Nisan 1993, s. 140-143. Burada belirtilen 1956'nın öykünün yazıldığı tarih olduğu düşünülmektedir.

6 Ayrıca bkz. *Sivil Şiirler*, Cem Yayınevi, İstanbul, Nisan 1993, s. 129-134. Burada belirtilen 1956'nın öykünün yazıldığı tarih olduğu düşünülmektedir.

han Çağlar, ötekinin altına da –pek alışılmadık biçimde– Ece Ayhan Çağlar yazılmış iki kısa öykü. Biri elyazısı, öteki ise daktiloda yazılmış. Bulunan bu iki kısa öyküyü, –noktasına virgülüne dokunmadan– öteki öykülerle birlikte burada yayımlıyoruz[7] ve "acaba başka kuytu köşelerde başka öyküleri de var mı?" diye soramadan da edemiyoruz...

7 Söz konusu iki öykü bu çalışmanın kitaplaşma sürecinden önce gönderildikleri Notos Öykü'de yayımlanmıştır. Bkz. *Notos Öykü*, Ağustos-Eylül 2013, sayı 41, s. 72-74.

Dışarsı ve İçersi

–Saalfelden alçağı gibi–

Gece, duvarlarda saatler çalışır. Kapılardan biri açılır, dışarıdaki adamlardan biri içeriye girer.

"Ne diyebilirim ki" der İçerdeki Adam. Yani karşılık vermiş olur. Hiçbir zaman sorulmamış bir soru.

Dışardan Gelen Adam sigara kutusuna uzanır. Uzun parmaklarıyla sigaraları seçer. Canının sıkıldığını belli etmemek için azıcık başını yukarı kaldırır. Bir sandalyeye oturmuştur. Kibritini sol eliyle yakar. Bileğinde bir saat vardır. Üstündekileri giyip sokağa çıkmış olduğu sezilir, benzerleri gibi. İğretidirler ve gözleri nedense kamçıya hazırdır.

Dışardan Gelen Adam ve İçerdeki Adam her yerde bulunabilecek iki arkadaştırlar. Biri küçük harfli bir polonyalıdır. Ona hiç kimse aslını sormamıştır. Bundan ölümden kaçar gibi kaçıyor. Biri protestandır ama hiç kimsenin de bunu sorduğunu sanmıyorum. Bu kullandıkları dili ikisi de bozuk konuşuyorlar. İkisi de ve artık bunun önemi olamazdı.

İçerdeki Adam konuşmasında bir kitabın yapraklarını çevirir gibi davranmaktadır. Önce kelimelerle konuşma, bu çok can sıkıcıdır.

"Korkmuyorsun ya" derken sigaranın dumanları soğuk pencerelere doğru akar. Soluk mavi. Ben salt bu yüzden bir adamın acı çektiğini bilirim. Sonraları bu adamın deli olduğu ortaya çıktı. Belki öyleydi. Zaman ile çok kişi alay etmiştir ve bunlar en güzel kişilerdir. Birbirlerine ve olaylara ilgisiz görünebilirlerdi.

"Hayır" Korkmak ne demektir? Soğuktan büzülmüş ürkek iki kedi gibi gelebilirlerdi bunlar insana. Pancurlar sımsıkı kapalıdır ve az ışık vardır.

Bir oda düşünün. Avrupa'nın ortasında ikinci katta bir oda. Üniversite yıllarınızda perdelerinizi bulun. Burası yabancı bir ülkedir. Vizeli ve pasaportlusunuz. Şimdilik tehlikeli sayılmıyorsunuz. Büyük Gazete'lerin çıktığı ve geceleri duvarlara bedava tarafından Gazete biçiminde Gazete'lerin yapıştırıldığı bir büyük şehir. Bir takım görevliler ayakları üzerinde yürüyerek bu ikincilerin arkasındadırlar. Gizli ya da yer altı basımevlerini bulmaya çalışırlar. Bu zekâ okulunun mezunlarını bırakalım işlerine devam etsinler. Rejimlerin gölgeleridir bunlar. Köşebaşlarında.

Odalara gelince. Duvarlarda gençlerin gayet iyi tanıdığı ilk arkadaşlıklara raslanır. Bunlar hayal dünyalarıyla bir türlü uyuşamıyan bir yığın renkli kopyalardır. Ama kim inkâr edebilir duvarlar arasında doğduğumuzu.

Dışardaki adamlar bir İdealler Topluluğuna bağlıdırlar ve tüm bu çeşit adamların felsefesi gibi şu bedenlerini yani asıl başlarının altındaki bedenlerini asla unutmamasını bilirler. Dışardan Gelen Adam'da olduğu gibi böylelerinin bileklerinde çok sevdikleri bir saatleri vardır.

Başlangıçta beraber olmak sonra ayrılmak, olacak şey değildir ama pekâlâ yüzyılımızın örnekleri var.

İçerdeki Adam'ın ölüme yaklaşmış sesi devam eder. Boğuktur. İkisi için de yabancı bir dildir bu. Bir kızgınlık olsa olsa ne olabilir. Sözlükten bir kelime. Bir hafiflemiş kızgınlık düşünün. Bir alamana böyle gelen, bir Polonyalı için hiçtir. Küçültülmüş bir sövme kadar nazik anlamda bir şey yoktur. Böyle garip garip konuşurlar.

Bir sessizlik her zaman olur. Her iki adam da sokaktan bir adamın gürültüyle geçmesini içlerinden isterler. Beklerler. Bir adam geçti. Kafka yüzlü bir adam sokaktan geldi geçti. Adam geçmekte devam etti.

İçerdeki Adam "çıkacağım" der. Çıkacaktı. Sokakta ona dışarıdaki adamlar seslenecekti. Hiçbir şey demeden yakaları kalkık yürüyüp gidecekti. Ama saatleri dolmuş içerdeki adamlardan biri için böyle şeylerin ölüme çevrilişi pek kolay olabilir.

Şimdiye kadar kimse kurtulamamıştır. Ne çıkar. Bir kişinin bile sağ kalması şanstır. Ismarlanmış bir ölüm.

Ismarlanmış bir ölüm.

İnsan bundan sonrasına boş verebilir.

Büyük Şehre Giden Adam

Kasabaya güneşli bir günde iki tahta çantasıyla bir adam geldi ve handa bir oda kiraladı. Aynı gün oraya babasıyla beraber yeni gelmiş olan küçük bir oğlan çocuğu hemen onunla ahbap oldu. Çünkü adam kapısının önünde bir sürü boyayla tahta parçalarını boyuyordu. Çocuk renklere bayıldı. Kısa bir hayranlık ve sessizlikten sonra konuşma başladı ve ikisi de gurbet ellerinde olduklarını anladılar.

Çocuk: "Bunlar ne olacak" dedi.

Adam: "Ekmek parası, yavrum" dedi.

Çocuk biliyordu. "Babam da öyle der" dedi.

"Ne iş yapar senin baban?"

"Hiç. Büyük caddedeki yazıhaneye gider gelir."

"Hım. İyi bir iş."

"Öyledir. Babam her yerde iş bulur."

"Annen yok mu senin yavrum, annen?"

"Yok. Babam hiç bahsetmez ondan".

Adam sustu ve kırmızı boyaları kullanmaya devam etti.

Çocuk: "Boyalarınız ne güzel" dedi. "Ne zaman resim yapacaksınız?"

"Hiçbir zaman. Önce ekmek parası. Sonra belki."

Bütün tahtaların boyanması bitinceye kadar konuştular. Aynı şey diğer günlerde de devam etti. Adam hiç boş durmuyordu. Yaptıklarını da satıyordu. Çocuğun babasından izin çıkınca buna çocuk da katıldı. Çarşıdaki birçok dükkânlarda onun yaptığı tabelalar asılıydı. Dükkâncılar onunla kibar kibar konuşuyorlardı. "Oğlunuz galiba?" diye sorduklarında adam sadece

gülümsüyordu. İşleri arasında bazen sayıklar gibi çocuğa hayallerinden söz açtığı oluyordu. Büyük şehirlerin hikâyelerini asla unutamadı. Çok şeyler görmüş bir adamdı.

"Bugün resim yapacağız" dediği gün çocuğun sevinci sonsuzdu. Erkenden ırmağın kenarına giderek işe başlamışlardı. O kırmızı boyalardan eser yoktu. Adamın çalışması da değişmişti. Başka bir adamdı bu. Büyük kartonun üstündeki boyalar gittikçe şekillendi ve köprü ortaya çıktı. Güzel bir gündü ama resimde hiç açık renk yoktu. Çocuk resme köprünün şehir tarafındaki başında bulunan çiçekli evin de girmesini istiyordu. Adam gülümsedi ve resim sona erdiğinde de gün batıyordu. Son tiren geçti. Ve böylece her pazar resim yapmaya çıktılar. Çocuğun babası da bu gezmelere katılmaya başladı. Yanlarına içki de almayı unutmuyorlardı. Öyle uykularına doymak bilmiyorlardı. Çocuk uzanıp tembel tirenlerin üzüm yüklü olarak denize doğru gidişlerine bakıyordu. Akşamları yine aynı yoldan dönerler ve tiren köprüsünden geçerlerdi. Açık kalpli insanlardı. Sarhoşluklarını gizlemezler ve körkütük sarhoş olurlardı.

Baba: "Bizim gibi olma oğul" derdi. Çocuk başını olur anlamına sallardı. Adam: "Sakın yavrum" derdi. "Görüyorsun." Üçü de ne yaptıklarını ve nasıl yaşadıklarını pekâlâ biliyorlardı. Ve anlaşılmıyan bir dünyaları yoktu.

Bazı geceler de iki adam çıkar giderler ve ertesi sabah yorgun argın gözleri şişmiş olarak dönerlerdi. Bu daha akşamdan traş olmalarından ve giyinmelerinden anlaşılırdı.

Günün sonunda herkes gibi sinema bahçesinde oturmaya çıkarlardı. Serin yaz göğünün altında yıldızlardan başka her şeyden söz açarlardı. Artık soğukça rüzgârlar esmeye başlayınca adam: "Güz geliyor" dedi. Güzel günler galiba geçiyordu. Bağların ve ırmağın kıyısına da pek az gidiyorlardı. Çocuk üzüldü. Bu kadar küçük yaşta duygulu olmak çok tehlikeliydi.

Yağmurlu bir gündü. Üst kattaki odalarında yalnız başına pencereden renklerini ve yapraklarını kaybeden ağaçları seyrediyordu. Kendisine karşıki pencereden işaret eden arkadaşlarına işaret verdi. Ama sokağa daha çok önem verdiği belliydi. Bir zaman sonra babası göründü. Odaya girince: "Gidiyor" dedi. "Bu akşam gidiyor, vapur da bulundu."

Çocuk: "Niçin gidiyor?" diye sordu. Babası yüzüne baktı. "Gidiyor işte" dedi; "Sebebi yok." Çocuk büyük şehirleri düşündü.

Derme çatma bir istasyonda onu uğurlamaya gittiler. Yağmur yağıyordu. İlk defa bir çocuk yağmuru sevmedi. Ayakta duran çocuğun hüznü hemen belli oldu. Adam: "Gülegüle" demiyecek misin bana?" diye sordu. Tiren kalkmak üzereydi. Adam cebinden bir fırça çıkararak ona verdi. "Ağlamasana, ağlamasana." Çocuk: "Güle güle" derken tiren uzaklaşıyordu. El salladılar.[8]

Sonra babası elini oğlunun omzuna koydu.

Adam büyük bir şehre gidiyordu.

8 Daktiloda yazılırken son iki satır üst üste geldiğinden buradaki iki cümle doğru okunmuş olmayabilir.

Son Söz Yerine
"... Şiir bana yetmiyor..."

Ece Ayhan'ın 1991'de Hülya Vatansever ile yaptığı söyleşiden:

"H. V. – Ece Bey, bazı yazılarınızda 'Ben şair değilim' diye yazıyorsunuz.

E. A. – Değilim ki.

Benim meramım başka bir şey aslında. Bakınız, dünya şiirine, koşuk, ses, hece, kafiye olayları vardır. Ama bende yoktur. Dikkat ederseniz sayısaldır benim şiirlerim, hem de ağırdır."[9]

Ece Ayhan'ın gene 1991'de Tunca Arslan'la yaptığı söyleşiden:

"E. A – ... Ben aslında şair falan değilim. Yanlış meslekte uğraşıyorum. Ben etikçiyim. İnsana yaklaşma denemeleri bakımından şiir bana yetmiyor. Benim kaynaklarımın geliştiği yer şiir değil. Şiirden gelmiyorum ben. Araç olarak kullanıyorum. Yanlış mesleği seçmişim. Şerif Mardin gibi, İsmail Beşikçi, İdris Küçükömer gibi bir bilim adamı olmayı çok isterdim. Çok zor olduğunu biliyorum ama..."[10]

9 Ece Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, *age.*, s. 142.
10 Ece Ayhan, *Şiirin Bir Altın Çağı*, *age.*, s. 149.

Ece Ayhan, farklı söyleşilerinde, ortaöğrenim sıralarında yazmaya başladığını; ilk şiirinin, lisede teksir ederek çıkardıkları "dergi"de yayımlandığını ama hangi şiir olduğunu bilemediğini; 1956'ya kadar, zarfa koyup pulu yapıştırıp şiirlerini dergilere gönderdiğini; ilk kez bir dergide, *Türk Dili*'nde yayımlanan iki şiirin kendisinde bulunmadığını, adlarını da hatırlamadığını dile getirir ve ekler: "Kısaca 1956 sonlarına kadar ortada yokum, her anlamda yokum..."

1949'da yazdığı dört şiir "Geçen Zamanlardan", "Yeni", "Düşünüş", "Dönüş"ten, arkadaşlarıyla teksir ederek çıkardıkları "Yeni" adlı "dergi"de yayımlanan "Lambalı Kadın"a, *Türk Dili*'nde yayımlanan "Üç Gencin Kalbi" ve "Islak"tan 1955'te –nedense hiç sözünü etmediği– *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanan "Veda'lardan Birinde"ye uzanan yüzü aşkın şiir Ece Ayhan'ın geride bıraktığı karakutudan ses veriyor.

Yarım yüzyılı aşkın bir geçmişin izini sürerek Ece Ayhan'ın "ortada olmadığı" döneme ait şiirlerini *ilk kez* gün yüzüne çıkaran bu çalışma Ece Ayhan'ın benzersiz şiirini yaratma serüvenine ışık tutuyor.

Kapak resmi: Ece Ayhan'ın elyazısıyla "Herşey" başlıklı şiiri.

ISBN 978-975-08-2984-0
19 TL
9 789750 829840

THG
0101606
CCR